

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
1. Indledning (Mads og Rikke)	4
1.1. Problemfelt	4
1.2. Problemformulering	5
2. Metode (Rikke)	6
2.1. Afgrænsning	6
2.2. Undersøgelhedsdesign	7
2.2.1. Pilot	8
2.2.2. Valg af interviewpersoner	8
2.2.3. Deltagende observation	10
2.2.4. Interviews	11
2.2.5. Interview med børn	13
2.2.6. Redskaber	14
2.2.7. Før besøg samt forløb af besøg	16
2.3. Analyseramme/metode og videnskabsteoretisk standpunkt	17
2.3.1. Socialkonstruktionismen og dens udgangspunkt	17
2.3.2. Socialkonstruktionismen i forhold til vores undersøgelse	19
2.3.3. Kritik af socialkonstruktionismens relativisme	20
3. Teori (Mads)	22
3.1. Forskningsoversigt	22
3.1.1. Den samfundsvidenskabelige medieforskning frem til 1970'erne	22
3.1.2. Den humanvidenskabelige medieforskning frem til 1970'erne	22
3.1.3. Medieforskningen i nyere tid	23
3.2. Narrativer	24
3.3. Typologier om tv-vaner	29
3.3.1. Solo- kontra fællessening	30
3.3.2. Planlagt kontra spontan tv-sening	30
3.3.3. Seertyper	30
4. Analyse (Mads og Rikke)	31
4.1. Familien Olsen i København N.	31
4.1.1. Tv som et socialt samlingspunkt	31
4.1.2. Kritisk stillingtagen til programfladen	34
4.1.3. Magtfordelingen i familiens tv-vaner	36
4.1.4. Alternativt narrativ	38
4.1.5. Regler for børnenes tv-forbrug	38
4.2. Familien Sørensen i København Ø.	39
4.2.1. Tv nederst på prioriteringslisten	39
4.2.2. Tv bør have en praktisk og oplysende funktion	41
4.2.3. Hellere slukke, end at nøjes med dårligt tv	42
4.2.4. Kvalitetsprogrammer kan sætte familiens dagsorden	42
4.2.5. Far bestemmer	43
4.2.6. Regler for børnenes tv-forbrug	44
4.3. Familien Madsen i Hvidovre	44
4.3.1. TV er underholdning og afslapning	44
4.3.2. TV deler familien	45
4.3.3. Populære tv-programmer udløser kollektiv tv-sening	46
4.3.4. Flexibilitet vægtes højt	47

4.3.5. Mor bestemmer	47
4.3.6. Regler for børnene	48
4.4. Delkonklusion på analysen	49
4.4.1. Familien Olsens narrativ om egne tv-vaner	49
4.4.2. Familien Sørensens narrativ om egne tv-vaner	49
4.4.3. Familien Madsens narrativ om egne tv-vaner	50
5. Diskussion	51
5.1. Metodediskussion (Mads)	51
5.1.1. Erfaringer med narrativ metode	51
5.1.2. Hvem bestemmer?	54
5.1.3. MedieVærktøjskassen	54
5.1.4. Seerprofilen	55
5.1.5. Undersøger vi det, som vi ønsker at undersøge?	55
5.2. Indholdsdiskussion (Rikke)	55
5.2.1. Fælles temaer i den narrative praksis hos de tre familier	56
5.2.2. Typologier og myter i familiernes narrativer	57
5.2.3. Undersøgelse som kvalitativt fundament for videre medieforskning i tv-vaner	59
6. Konklusion (Mads og Rikke)	61
6.1. Hvordan kan man konkret anvende teori om narrativer i forhold til receptionsforskningen?	61
6.2. Hvad fortæller de tre familier om egne tv-vaner?	62
Litteraturliste	63
Formidling: Børnefamilier bruger tv'et vidt forskelligt (Rikke)	66
Formidling: Ny forskningsmetode giver seeren en stemme (Mads)	68
Resumé (Mads)	69
Summary (Mads)	70
Bilag 1 - Familien Olsen	71
Bilag 2 - Familien Sørensen	72
Bilag 3 - Familien Madsen	74
Bilag 4 - Mediedagbog	75
Bilag 5 - Seerprofilen	79
Bilag 6 - 02.07.08 Jyllands-Posten: Vi ser mere tv	80

Familiernes navne, alder, bopæl og arbejdsplads er i dette bibliotekseksemplar af specialet blevet ændret i henhold til aftale om anonymitet. Data, der her er angivet om familierne, ligger tæt på den oprindelige data om familierne. Er en person derfor f.eks. 18 år, tømrerlærling og fra Holbæk, vil han eller hun derfor blive angivet som f.eks. 19 år, snedkerlærling og fra Frederikssund. MedieHuset er endvidere et fiktivt firmanavn. Kontakt specialets forfattere for de virkelige data samt cd med interviews.

1. Indledning

Hvorfor ser danskerne nyheder på TV 2 og ikke på DR? Hvorfor holder de (ikke) et dagblad? Hvorfor er det MetroXpress og ikke Urban, de snupper i standen, før de hopper på S-toget?

Sådan lød indledningen til forslaget til et speciale fra medievirksomheden MedieHuset på Journalistik's nystiftede specialebørs i februar måned. MedieHuset, der dagligt overvåger det danske mediemarked og skriver online-nyheder herom, ønskede at få lavet en kvalitativ undersøgelse af danskernes medievaner. Hvordan det specifikt skulle gøres – og hvilke medier der skulle undersøges – var åbent. Vi bød på ideen og indgik et samarbejde med virksomheden.

Efter en del overvejelser frem og tilbage kredsede vi os ind på, at specialet mere specifikt skulle handle om danskernes tv-vaner. Hvad rører danske tv-seere, og hvorfor ser de tv, som de gør? Sådan lød udgangspunktet. Dette blev dog hurtigt indsnævret til et mere fokuseret genstandsfelt bestående af udvalgte børnefamilier. I dag, syv måneder senere, kan vi præsentere resultatet i dette speciale, som du her sidder med i hænderne. Processen fra udgangspunktet, som vi kort har præsenteret, og frem til resultatet har budt på mange omveje. Hvordan vi kom frem til resultatet, vil vi beskrive uddybende i vores metodekapitel. God læselyst.

Mads Louis Orry og Rikke Brams,
Roskilde Universitetscenter,
september 2008.

1.1. Problemfelt

Danskerne ser mere fjernsyn end nogensinde før, skriver dagbladet Morgenavisen Jyllands-Posten (Jyllands-Posten 02.07.2008:6-7).

Ifølge TV Meter¹ fra analyseinstituttet Gallup er den gennemsnitlige danske seers tidsforbrug på tv-sening to timer og 41 minutter dagligt målt i første halvår af 2008, hvilket er det største tidsforbrug siden 2004 (se bilag 6).

Dagbladet spørger og svarer derfor selv drillende:

”Hvad laver danskerne i fritiden? Et godt bud er, at de ser fjernsyn.”
(Jyllands-Posten 02.07.2008:6-7)

På den videnskabelige front forsyner Gallups TV Meter medieforskeren med et talmæssigt belæg for, at han eller hun kan svare på, hvor meget tv den gennemsnitlige dansker ser. Herudover kan medieforskeren analysere på, hvilke tv-produkter denne seer vælger at konsumere, og hvornår. Den kvantitative medieforskning rummer i den forstand et stort forklaringspotentiale. TV Meter eller beslægtede kvantitative måleredskaber kan i midlertidigt ikke forsyne medieforskeren med data, der kan give ham eller hende videnskabeligt belæg for at svare på, hvilke overvejelser seerne gør sig om deres tv-sening. Svar, der kan belyse de bevæggrunde og vilkår, seeren ligger til grund for sin adfærd, og som kan kontekstualisere de data, som bl.a. TV Meter generer.

Vi ønsker i denne undersøgelse at beskæftige os med tv-seernes egen udlægning af sammenhængen mellem bl.a. de livsvilkår, overvejelser, holdninger, værdier, regler, magtrelationer og ønsker, som i hverdagen præger og skaber deres tv-sening.

¹ Gallup har siden 1992 målt seertal ved hjælp af TV Meter bokse, som er placeret i ca. 1000 husstande. I panelet har man tilstræbt at ramme befolkningens sociale og demografiske sammensætning - blandt andet ud fra holdninger, livsstil og forbrugeradfærd, og de skiftes jævnlige ud. (Hjarvard 2001)

Til dette formål vil vi inddrage teori om narrativer. Et narrativ er den historie, vi fortæller om os selv, for at skabe mening i den række af begivenheder, som udgør vores liv. Og dermed også vores selvforståelse af egne tv-vaner.

Seerens selvforståelse vil være kernen i vores undersøgelse. Det var det også i Barbara Gentikows undersøgelse af kulturens myter om tv-adfærd; ”Hvad gør vi ved tv? Om kiggesituationer og se-strategier i danske husholdninger med kabel-tv” (1990). Gentikow skriver her, at danskernes selvforståelse omkring tv-vaner er betinget af den måde, fjernsynet bliver brugt på (Gentikow 1990:71) Ifølge hendes studier eksisterer der iblandt danskerne en række myter, der præger deres tv-vaner. To af disse myter er, at ’tv er dårligt, mens bøger er gode’ (Gentikow 1990:71) og at ’tv-seeren er et viljeløst offer’ (Gentikow 1990:76).

Hun kommer i undersøgelsens analyse frem til, at det ikke er forsvarligt at hierarkisere billeder og skrift som lav og høj med hensyn til kvalitet og troværdighed. Fjernsynet fokuserer på andre aspekter, end bøger gør. (Gentikow 1990:71) Ligeledes påviser hun, at tv-seerne er særdeles aktive medieforbrugere, der navigerer kompetent og bevidst rundt i udbuddet af tv-programmer. (Gentikow 1990:76)

Myterne, som Gentikow her opridses og modargumenterer, er altså ifølge hendes undersøgelse indlejret i danskernes forståelse af tv og tv-vaner.

I dette speciale ønsker vi at beskæftige os med seernes udlægning af de vilkår, som præger deres tv-vaner uden at skele til, om adfærden forholder sig, som familierne fortæller. Rent metodisk ønsker vi at besøge tre børnefamilier i deres hjem og foretage interviews og observationer. Datamaterialet vil vi analysere og endeligt præsentere som de tre familiers forståelse af egne tv-vaner.

Idet vi indenfor den afstukkede tidsramme ikke kan gøre os forhåbninger om at præsentere en række resultater, der i sig selv og første omgang beriger medieforskningen, er det vores ambition, at vores undersøgelse her skal tjene som en inspiration til videre og beslægtet medieforskning.

1.2. Problemformulering

Dette leder os frem til følgende problemformulering:

I forlængelse af den igangværende receptionsforskning i tv ønsker vi at belyse, hvad teori om narrativer kan tilføje af konkrete metodiske værktøjer. Hvordan kan man konkret anvende teori om narrativer i forhold til receptionsforskningen?

Med udgangspunkt i det ovenstående ønsker vi ved hjælp af teori om narrativer at belyse tre danske børnefamiliers narrative selvforståelse af deres tv-vaner igennem interviews og observationsstudier. Hvad fortæller de tre familier om egne tv-vaner?

2. Metode

I dette speciale ønsker vi at belyse, hvordan tre danske familier udlægger egne tv-vaner samt at belyse, hvilken rolle familierne selv mener, at tv'et spiller i deres hverdag. I dette kapitel vil vi redegøre for det metodeapparat, som vi har brugt til undersøgelsen. Kapitlet har vi delt op i tre afsnit. I første afsnit vil vi redegøre for de til- og fravalg, vi har gjort undervejs, som førte os frem til netop det fokus, specialet endte med at have. I andet afsnit vil vi redegøre for den metode, vi har brugt til indsamling af empiri. Og i tredje og sidste afsnit vil vi præsentere den analysemetode, vi har brugt til at bearbejde empirien samt vores videnskabsteoretiske ståsted.

2.1. Afgrænsning

Fra starten af specialeforløbet var vi klar over, at specialet skulle handle om danskernes medievaner. Dette var forslaget fra MedieHuset, som vi kort beskrev det i kapitel 1. Dog har vi været vidt omkring, før vi fandt vores endelige fokus på udvalgte danske børnefamiliers selvforståelse af egne tv-vaner. I dette afsnit vil vi redegøre for de valg og fravalg, vi har foretaget undervejs. Samtidig vil vi redegøre for, hvordan vi kom frem til den problemstilling, som specialet omhandler.

2.1.1. MedieHuset

Som beskrevet i indledningen udsprang ideen til dette speciale på Journalistikks Specialebørs, Center for Nyhedsforskning (CFN), RUC. Medievirksomheden MedieHuset efterlyste specialestuderende, som ville foretage en kvalitativ undersøgelse af danskernes medievaner. Efter en dialog med virksomheden, indgik vi et samarbejde med den. I starten af specialet havde vi hyppigt kontakt med MedieHuset. I løbet af den første måned holdt vi to møder, hvor vi diskuterede, hvordan vi skulle udforme undersøgelsen. Vi oplevede firmaet som lydhøre over for vores ideer, hvortil de selv bød ind med sparring og konkrete forslag.

Hurtigt oplevede vi, at der ikke var overensstemmelse imellem MedieHusets journalistiske tilgang til projektet og vores akademiske tilgang. Derfor brugte vi tid på at diskutere, hvilken rolle firmaet skulle spille i vores specialeskrivning. Det var vigtigt for os, at vi skulle styre undersøgelsen og ikke virksomhedens kommercielle interesse i at få vores speciale til at virke interessant. Det ville være økonomisk lukrativt for MedieHuset, hvis vi i vores undersøgelse kunne lægge op til resultater, som MedieHuset senere kunne producere en række artikler på baggrund af. Derfor valgte vi at holde vores kontaktpersoner i virksomheden uden for centrale metodiske og teorimæssige beslutninger, idet vores dagsorden var at tilvejebringe en tilstræbt videnskabelig viden om danskernes tv-vaner. Sideløbende med dette mere distancerede forhold til MedieHuset forholdt vi os fortsat åbne overfor de ideer, som MedieHuset havde, og som passede med vores egne krav og ambitioner. Kontakten blev i løbet af specialeperioden mere sporadisk og med tiden sjælden, idet vores akademiske del af processen optog os som det primære. Sådant forblev det indtil slutningen på vores skriveproces, hvor vi igen tog kontakt til virksomheden, for at få en aftale om formidling af specialets resultater på plads.

2.1.2. Hvad ville vi undersøge?

I den første del af idéfasen til vores speciale ville vi undersøge medieadfærd generelt – det være sig det moderne menneskes avis-, tv-, radio- og computervaner. Det centrale spørgsmål i undersøgelsen var 'hvorfor'. Vi ville tage udgangspunkt i statistisk materiale om danskernes medievaner og sætte ord på, hvorfor læsere, seere og lyttere gjorde, som de gjorde. Denne ambition, erfarede vi, var for omfattende og diffus til et enkelt speciale. Derfor valgte vi at rette fokus på tv-vaner. MedieHuset argumenterede for, at vi ville kunne hente en del allerede eksisterende data fra det såkaldte TV

Meter, som vi også kort præsenterede i indledningen. Da vi fra starten af var optagede af at kunne fremlægge resultater om danskernes tv-vaner, mente vi, at vi kunne bruge tal fra TV Meter til at generalisere og brede vores undersøgelse ud. Derfor faldt valget på tv-mediet.

Den næste overvejelse, vi havde, gik på, hvilke kanaler vi skulle fokusere på. Til at starte med overvejede vi at centrere undersøgelsen om DR1 og TV2, fordi det derved ville være lettere og mere overskueligt at spørge ind til, hvorfor familien så det ene program på TV2, når DR tilbød et andet samtidigt. Vi kom dog frem til, at en sådan ramme om familiernes tv-brug ville være kunstig, da det ikke ville reflektere den virkelighed, som familierne til dagligt navigerer i.

2.1.3. Hvilke programmer skulle vi fokusere på?

Til at starte med ønskede vi, at specialet skulle forholde sig til journalistiske produktioner, som f.eks. nyhedsudsendelserne TV-Avisen og Nyhederne. Dog mente vi, at en vigtig pointe netop ville være, hvis de journalistiske produktioner blev udkonkurreret af underholdningsprogrammer. I vores interviews ville vi derfor spørge ind til, hvorfor familien prioriterede, som de gjorde. Dette var før, vi rettede vores fokus på familiernes selvforståelse.

2.1.4. Hvad tid på døgnet i sendeplanen skulle vi fokusere på?

Vi gjorde os overvejelser omkring, hvilket snit vi rent tidsmæssigt skulle lægge på undersøgelsen. Det ville ikke være praktisk muligt at observere en families totale tidsforbrug på at se tv - det ville akkumulere for meget data i forhold til, hvad vi ville have tid til at behandle, for ikke at nævne de praktiske problemer der ville opstå, hvis vi skulle tilbringe 24 timer i en fremmed families hjem. Vi kom derfor frem til, at vi ville observere familiernes tv-vaner i primetime² fra klokken 18-22. I dette tidsrum formodede vi, at både børn og voksne ville benytte fjernsynet, dog i forskellig udstrækning, da børnene formentligt skulle i seng i løbet af aftenen.

2.1.5. Fra 'hvorfor' til 'hvordan'

Som tidligere nævnt var 'hvorfor' det centrale spørgsmål for undersøgelsen i starten. Hvorfor skiftede folk kanal, hvorfor valgte folk et program frem for et andet osv. Vi ville sætte ord på statistikkerne - sådan lød ideen fra MedieHuset, og det var der, vi startede. Repræsentativitet var et mål. Vi ønskede at kunne ende med at sige noget generelt om danskernes tv-vaner. Samtidig ville vi gerne ud og snakke med tv-seere for at få deres egne ord. Et stykke tid inde i specialeskrivningen ændrede vi dog fokus fra 'hvorfor' til 'hvordan'. Grunden til dette var, at lige meget hvor længe vi observerede en person, og hvor meget vi spurgte ind til det, vi havde observeret, ville vi aldrig kunne svare på, hvorfor han eller hun gør, som personen gør. Vi ville aldrig kunne vide, hvad der 'foregik inde i hovedet på personerne', så at sige. Og derfor ville vi aldrig kunne komme frem til et validt svar på 'hvorfor'-spørgsmålet. Af den grund begyndte vi i stedet at interessere os for, hvordan folk så tv ifølge deres egen udlægning. Selvforståelsen blev central.

Vi har nu vi redegjort for vores vej frem til det fokus, specialet endte med at have. I næste afsnit vil vi redegøre for den metode, vi har brugt til at foretage undersøgelsen med.

2.2. Undersøgellesdesign

I det følgende afsnit vil vi redegøre for den måde, vi har valgt at strukturere vores undersøgelse samt de redskaber og metoder, vi har brugt til indsamling af empirien.

² Primetime er et engelsk udtryk 'for den bedste sendetid', hvor der er mange seere.

2.2.1. Pilot

For at prøve vores metode af i praksis lavede vi en pilotundersøgelse. Niels Olsen, som på dette tidspunkt var ansat hos MedieHuset som udviklingsdirektør, tilbød, at vi kunne foretage et observationsstudium og interview med hans familie. Foruden Niels bestod familien af en mor og tre børn i alderen 9 til 16 år. Hos dem udførte vi vores pilotobservationsstudium over to dage, hvor vi den første dag fokuserede på at prøve vores metode af – altså gøre præcis som vi havde tænkt os at gøre med de 'rigtige' familier. Den anden dag brugte vi til at evaluere vores metode sammen med familien.

Familien viste sig at være god til at komme med forslag til forbedringer af vores metode, og vi fik rettet enkelte ting til. Eksempelvis fik vi rettet MedieDagbogen og SeerProfilen (se afsnit 2.2.6.). Som beskrevet i afsnit 2.2.2, så endte vi med at inddrage pilotfamilien som en del af selve specialet.

2.2.2. Valg af interviewpersoner

Da piloten var gennemført, skulle vi finde børnefamilier til specialets egentlige undersøgelse. I stedet for målsætningen om at kunne konkludere noget generelt om danskernes tv-vaner, besluttede vi, at vi ville beskæftige mere indgående med de familier, vi udvalgte. Vi skulle derfor udvælge et antal familier til undersøgelsen, som passede til den tidsramme, vi havde til rådighed til specialet, så det indsamlede datamateriale var muligt at behandle. Vi endte med at blive enige om, at tre familier skulle udgøre vores undersøgelsesfelt.

Hvorfor lige tre familier?

Vi valgte at arbejde med tre familier af flere grunde. Vi ønskede i vores analyse at kunne frembringe en række eksempler til at understøtte vores pointer. At bruge tre familier ville givetvis frembringe flere eksempler, end hvis vi kun havde to familier med i undersøgelsen. Desuden spillede de praktiske omstændigheder ind. Antallet af interviewpersonere kunne i og for sig lige så godt have været to eller fire familier. Dog valgte vi at arbejde med tre familier, da det virkede som en overkommelig opgave at skulle forberede og udføre observationsstudier samt interviews med tre forskellige familier på den tid, vi havde til rådighed til at skrive vores speciale. Repræsentativitet var en større del af vores overvejelser. Vi vidste, at uanset om vi valgte tre, fem eller måske 13 familier, så ville vi ikke på baggrund af den datamængde kunne fremlægge resultater, der var gældende for andre end de analyserede familier. Vores tilgang var kvalitativ og ikke kvantitativ, og derfor ville vores resultater blive relative i forhold til de familier, der indgik i analysen.

Hvordan udvalgte vi vores interviewpersonere?

Før vi begyndte at lede efter interviewpersonere, diskutere vi, hvordan vi skulle udvælge dem. Vi ønskede at være originale i vores valg, hvilket er et typisk ideal for undersøgere. Der ligger ifølge Kristiansen og Krogstrup en forskningsmæssig tiltrækning i at undersøge og opdage fænomener, som ingen tidligere har beskæftiget sig med. (Kristiansen og Krogstrup 1999:134). At undersøge tv-vaner er ikke videre originalt, vidste vi, fordi bl.a. TV Meter har målt kvantitative data om danskernes tv-vaner. Derimod mente vi, at det var originalt at undersøge en families forståelse af egne tv-vaner. Ikke fordi det handlede om familiers tv-vaner, og ikke fordi det skulle handle om selvforståelsen, men fordi det var en blanding af de to dimensioner. Vi ville have en almindelig, dansk familie til selv at sætte ord på egne tv-vaner.

Til at starte med havde vi en idé om, at det skulle være såkaldte gennemsnitsfamilier, vi ville beskæftige os med. Det gik dog op for os, at diskussionen om en gennemsnitsfamilie ikke var relevant i vores sammenhæng, når vi alligevel ikke ville kunne komme til at konkludere noget generelt om danskernes tv-vaner.

Det endte derfor med, at vi søgte børnefamilier, som bestod af mor, far og et ikke nærmere defineret antal børn. Andre undersøgere havde før beskæftiget sig med familiers tv-vaner³, men vi kunne allerede nu se, at vi ved at undgå at fokusere på børnenes tv-vaner som det primære, havde mulighed for at opnå en vis grad af originalitet. Ingen undersøgere havde før foretaget observationsstudier af hele familiens samlede adfærd. Vi foretrak, at børnene havde en alder på mellem fire og 13 år. Ved at sætte aldersbegrænsning på børnene håbede vi, at vi ville finde familier, hvor børnene var store nok til at se tv, og samtidig små nok til stadig at se det i stuen sammen med mor og far frem for på eget værelse. Endvidere mente vi, at børnefamilier ville være gode interviewpersoner, idet de formentlig allerede have haft en diskussion om rammerne for familiens tv-vaner. Vi kunne så at sige benytte, at familien allerede havde sprogliggjort tv-reglerne, når de instruerede børnene i, hvordan familien burde se tv, og i den forbindelse spørge mere ind til, hvordan familien forstod deres tv-vaner. Vores mål var også her at tilnærme os så lille en forstyrrelse af familiens hverdag som muligt, selvom vi ikke kunne undgå at blande os, så situationen ændrer sig i forhold til, hvordan den ville have været, hvis vi ikke var der (Kristiansen og Krogstrup 1999:7).

Som metode til at skaffe interviewpersoner sendte vi mails ud til vores familie, venner og netværk samt Markedspladsen, som er en fællesmail, der når ud til de fleste studerende og en stor del af de ansatte på RUC. Desuden oprettede vi gruppeforas og annoncer på internetsiden Facebook, hvor familier eller folk, der kendte børnefamilier, som ville deltage, kunne henvende sig. Som motivation fortalte vi de potentielle medvirkende, at de ville få et større indblik i egne seervaner.

Vi troede på daværende tidspunkt, at vi ville få en større mængde tilbud, og at vi selv ville være i stand til at udvælge de tre familier, som skulle deltage. Men sådan gik det ikke. Som Kristiansen og Krogstrup understreger, og som vi dermed erfarede, så spiller udvælgelsen af interviewpersoner en nøglerolle i undersøgelsens udformning, specielt fordi interviewpersoner kan være svære at finde (Kristiansen og Krogstrup 1999:134). I starten fik vi flere tilbagemeldinger, men så snart folk hørte, at vi skulle tilbringe en aften med at se tv sammen med dem, takkede flertallet nej til at deltage. Det lykkedes dog til sidst at finde to familier, som ville deltage i vores undersøgelse. Udvalget af familierne gik dermed fra at være bestemt en række bevidste, frivillige og velovervejede valg til at være bestemt af primært tilfældige og ufrivillige omstændigheder.

Med to familier på hånden søgte vi stadig efter den tredje og sidste, dog uden held. Vi overvejede, om vi i stedet skulle nøjes med to familier, men blev enige om at holde fast i de oprindelige tre. Vi ville have tre familier med i undersøgelsen, så vi i den efterfølgende analyse- og skrivefase ikke ville mangle eksempler på, hvordan familierne så og beskrev egne tv-vaner. Derfor besluttede vi os for at anvende Familien Olsen fra pilotobservationen som den tredje fortæller efter at have overvejet for og imod. Vi havde udført pilotobservationen forud for den endelige søgen på den tredje familie. Den var, som tidligere beskrevet, blevet udført for at efterprøve vores metode. Hvad der talte for at inddrage Familien Olsen var, at metoden ikke havde ændret sig betydeligt fra vores pilotundersøgelse til vores egentlige observationsstudier og interviews med familierne. Den eneste ændring fra pilot-undersøgelsen til de følgende undersøgelser var, at vi medbragte et mere præsentabelt og systemiseret udfyldningsark til SeerProfilen (se afsnit 2.2.6.).

Det u hensigtsmæssige i at bruge Familien Olsen i vores endelige datamateriale var, at Niels, på dette tidspunkt var ansat hos vores samarbejdspartner, MedieHuset. Vi reflekterede over, om han muligvis bevidst eller ubevidst ville bekræfte vores hypoteser ved fortrinsvis at bidrage med svar, der passede på dem. Derved ville undersøgelsen give entydige resultater, der var lette at formidle i artikler, og som passede på de journalistiske væsentlighedskriterier, der vanligvis præger en medieinstitution som MedieHuset. MedieHuset ønskede, at vores speciale skulle anvendes

³ F.eks. Christensen og Tufte, 2001, som vi senere vil henvise til.

kommercielt og udgives både som artikler og som en publikation, der indeholdt en klar pointe. Vi frygtede, at Niels derfor ville være farvet af hans kendskab til undersøgelsen. At han, som Kristiansen og Krogstrup omtaler, ville fungere som en 'gatekeeper', der ville påvirke familiens og egne svar ud fra en bestemt dagsorden (Kristiansen og Krogstrup 1999:140). Vores endelige vurdering blev dog foretaget ud fra konklusionen om, at han ikke på forhånd kendte til de enkelte detaljer i undersøgelsen, som at vi eksempelvis brugte teori om narrativer. Det gjorde, at Niels ikke ville være i stand til at lade sine svar med forhåndsviden om dette, og at hans rolle som gatekeeper ikke ville forhindre os i at opnå den viden om familiens adfærd, som vi ønskede at få. Hans manglende indsigt i vores målsætning gjorde ham dermed til en egnet fortæller trods de forbehold, vi umiddelbart havde. På samme måde mente vi, at vi, som undersøgere med erfaring fra vores fag som professionelle interviewere, ville være i stand til at kunne se, hvornår han prøvede at takke os for meget, eller om han overhovedet prøvede at takke os. Det skal understreges, at vi ikke har ønsket at skjule undersøgelsens fokus for Niels eller hans familie. I stedet gjorde vi Niels direkte opmærksom på, at vi ønskede, at han skulle deltage på lige fod med familien og ikke lade sig influere af sin forhåndsviden. Dette indvilgede Niels i.

2.2.3. Deltagende observation

Til indsamling af empiri til vores undersøgelse, valgte vi at bruge deltagende observationsstudium kombineret med interviews. I det følgende afsnit vil vi gennemgå, hvilke elementer denne metode består af, og hvordan vi har brugt den.

Et observationsstudie er kendetegnet ved, at man som undersøger engagerer sig i sit genstandsfelt og de vilkår, det er omgærdet af, ved at opholde sig i samme kontekst som genstandsfeltet med henblik på at få adgang til at vurdere de dynamikker og kræfter, der eksempelvis udspiller sig gennem konflikter og forandringer (Kristiansen og Krogstrup 1999:54).

Vores genstandsfelt var de tre familier, hvis narrative selvforståelse af tv-vaner, vi ønskede at belyse. Det var vigtigt, at vi som undersøgere og brugere af metoden, der knytter sig til deltagende observation, var villige og parate til at lade os overraske af, hvad der måtte være af uventede problemstillinger i felten (Kristiansen og Krogstrup 1999:112) – dermed arbejde induktivt og lade finterviewpersonen være ekspert på sin egen adfærd. Familieerne skulle selv vise os vejen til, hvordan de så deres egne tv-vaner, mente vi. Vores metodiske tilgang var dermed, hvad Kristiansen og Krogstrup definerer som en 'struktureret observation', hvor konteksten, vi trådte ind i, eksisterede før vi indtrådte i den, og hvor vi som forskere befandt os i feltet på feltets præmisser. Vi var indstillede på uforudsete og ikke kontrollable hændelser. Vi havde ikke en ustruktureret tilgang, fordi vi på forhånd havde planlagt, hvornår vi ville foretage observationen. (Kristiansen og Krogstrup 1999:47) Vores rolle som observatører betegnede vi som 'observatør som deltager', idet vores ophold var kortvarigt, vores rolle som observatører var kendt af familien, og fordi vi ville observere under vores interviews (Kristiansen og Krogstrup 1999:110).

Kristiansen og Krogstrup siger, da de redegør for den østrigske sociolog Alfred Schutz' (1899-1959) tanker om subjektiv fortolkning, at målet for den deltagende observation er at fortolke handlingen og dens omgivelser ud fra aktørens synspunkt – samt at indfange den subjektive meningsstruktur (Kristiansen og Krogstrup 1999:207).

Vi var indforståede med, at tidshorisonen samt det faktum, at vi interviewede og observerede samtidigt, kunne skabe en bias i analysen af empirien, hvor vores observationer ville være præget væsentligt af vores egne forudindtagede holdninger. Vi håbede ved at være åbne og bevidste om disse svagheder ved feltrollen at kunne dæmme op for, at de ville komme til at dominere vores undersøgelses validitet (Kristiansen og Krogstrup 1999:112).

I den følgende passage vil vi oprids forskningstraditionen bag deltagende observation for derved tidsmæssigt at kunne kontekstualisere den.

Deltagende observation har som metode til indsamling af empiri sin oprindelse i antropologien. I starten af 1900-tallet tog antropologer som tysk-amerikanske Franz Boas og polske Bronislaw Kaspar Malinowski til fremmede kulturer i længere tid for at observere folkeslag i deres naturlige miljø. Til formålet lærte de kulturenes sprog, skikke og ritualer. Udover antropologi lægger deltagende observation sig op ad discipliner som sociologi og psykologi, hvor metoden også bliver anvendt. De første til at anvende metoden i sociologien var Georg Simmel og William Whyte umiddelbart før Anden Verdenskrig. (Kristiansen og Krogstrup 1999:28)

Den første professor i antropologi blev Malinowski, der havde som ambition at lære om en kultur ud fra kulturens egne præmisser og forståelsesrammer (Kristiansen og Krogstrup 1999:26). Denne ambition forfulgte vi i dette speciale, da vi lagde op til, at familierne, vi interviewede og observerede, selv skulle sætte ord og handling på deres egen tv-adfærd.

Ifølge Kristiansen og Krogstrup går der en lige linje fra Malinowskis klassiske metode til moderne antropologisk forskning, hvor vi befinder os. Moderne antropologi blev i Danmark markeret af forskeren Kaj Birker-Smith, som i 1960'erne rejste til Grønland, Hudson Bay-området, Alaska og Stillehavsøerne for at bedrive sit feltarbejde. Hans metode adskilte sig dog markant rent tidsmæssigt fra eksempelvis Malinowskis, idet Birker-Smith kunne bruge helt ned til nogle enkelte dage på observationerne. (Kristiansen og Krogstrup 1999:28)

Denne strategi til indsamling af empiri er lig den, som vi anlagde i dette speciale af to årsager: vi mente ikke, at konteksten, som vi skulle besøge, krævede årelange observationsstudier for at forstå, idet vi selv var vant til miljøet og var vokset op med tv, og fordi vi simpelthen ikke havde tid til længere tids feltarbejde. Vi var bevidste om, at vores forhåndsviden om feltet kunne bevirke, at vi kunne komme til at misforstå vores interviewpersoner, idet vi kunne komme til at lægge vores egen forståelsesramme ned over empirien. (Kristiansen og Krogstrup 1999:111)

I en nutidig kontekst bliver deltagende observation ofte anvendt af antropologer. Det er blevet en velintegreret del af en forskers metodik at opsøge forskellige kulturelle kontekster med henblik på at observere og forstå, hvordan aktørerne tager sig ud i den givne sammenhæng, forskeren har placeret sig i. (Kristiansen og Krogstrup 1999:28)

Danske begravelsesskikke og bryllupsfestligheder er i dag eksempler på nogle af de genstandsfelter, som den moderne antropologi her i landet beskæftiger sig med. Dermed sagt, at forskere, herunder antropolog Anne Knudsen, i dag ikke nødvendigvis forlader landet for at finde interessante forskningsobjekter (Kristiansen og Krogstrup 1999:29). Selvsamme attitude til en hjemlig kontekst anlagde vi, da vi valgte, at vores genstandsfelt skulle være, hvad Barbara Gentikow kalder for 'kigge-situationer' (Gentikow 1990) – altså den situation, hvor seere og herunder familier ser fjernsyn.

Dermed lægger vi os på hjul af nyere antropologisk forskning, der vender fokus fra udlandet til hjemlandet for at undersøge, hvad der får danskerne til at opføre sig, som de gør.

Den kvalitative metode, som den deltagende observation er, valgte vi at bruge, fordi vi mente, at denne var mest passende til vores speciales formål. Når vi ønskede at få familiernes egne udlægninger af, hvordan deres seervaner var, var det nødvendigt, vurderede vi, at vi spurgte dem direkte. Dette indebar, at vi som præmis levede op til, at familierne selv var eksperter på deres adfærd.

2.2.4. Interviews

Som en del af metoden til empiriindsamlingen kombinerede vi observationsstudier af familierne med interviews. Vi interviewede familierne på flere måder, som det vil fremgå i dette og de følgende underafsnit.

Vi startede med at lave et semistruktureret gruppeinterview med hver enkelt familie, når vi ankom på selve dagen for undersøgelsen. Som det er typisk for semistrukturerede gruppeinterviews, så deltog vi aktivt i interviewet i form af direkte spørgsmål til forskel fra et fokusgruppeinterview, hvor moderatoren ikke deltager så direkte, mens der til gengæld er mere direkte interaktion mellem deltagerne (Halkier 2002:11). Ifølge lektor i videnssociologi Bente Halkier producerer semistrukturerede gruppeinterviews typisk "accounts about action" (Halkier 2002:12), og det var netop det, vi ønskede. Vi ville have familierne til at fortælle os om deres tv-vaner. Under gruppeinterviewet inddrogede vi flere værktøjer, som vi vil gennemgå i afsnit 2.2.6. Vi håbede på at familiens interne dynamik ville kunne frembringe svar, som vi ikke ville kunne opnå ved hjælp af enkeltmandsinterviews. Det er en styrke ved fokusgruppeinterviews (Rieper 1993:9). Vi er klar over, at der er forskel på et gruppeinterview og et fokusgruppeinterview, men vi havde en forventning om, at styrker og svagheder ville være nogenlunde det samme. En anden styrke ved et fokusgruppeinterview, som vi forventede ville gælde for os, er desuden, at interaktionen stimulerer ægte og nuancerede udsagn og virker som kontrol på ekstreme eller usande oplysninger (Rieper 1993:9). En svaghed i forhold til enkeltmandsinterviews er så til gengæld, at man ikke har mulighed for at stille lige så mange spørgsmål i en gruppesituation. Ligeledes kan det være vanskeligt at styre gruppen, hvis der opstår undergrupper eller konflikter undervejs. (Rieper 1993:9)

Situationen var effektiv til at afdække familiernes interne selvforståelse, da familiemedlemmerne var med til at italesætte hinandens tv-brug, myter og holdninger i familien samt at diskutere familiens tv-regler. En stor del af dette første fællesinterview foregik ud fra de redskaber, vi har døbt MedieVærktøjskassen og Hvem Bestemmer? (se afsnit 2.2.6).

Efter fællesinterviewet bad vi familien om at se fjernsyn, 'præcis som de plejede at gøre', hvis vi ikke var til stede. Mens vi observerede familien og fjernsynet, spurgte vi ind til familiens vaner, som vi observerede. Vi lod os undervejs inspirere af det, vi så, og var til stede i den kontekst, som vores undersøgelses genstandsfelt opholdt sig i. Vi aftalte på forhånd at lade interviewet udvikle sig naturligt frem for at gå frem efter en stram interviewguide. Det var en ambition for os, at vi lod os overraske af de elementer omkring tv-vaner, som familien ønskede at tale om, men som vi ikke selv havde planlagt at spørge ind til. Bl.a. derfor var der tale om et semistruktureret interview. Vi mener, at interviewformen lånte elementer fra det narrative interview, idet vi flere gange lod familien italesætte, hvad de selv mente, var vigtigt for deres forståelse af egne tv-vaner. Vi ønskede, at familien selv skulle opbygge en kausalitet mellem deres adfærd og deres holdninger til adfærden. Vi ønskede, at familierne selv opbyggede en argumentation for, hvorfor de så tv, som de gjorde, hvilket er et element, der ifølge psykoterapeut Michael White er en central pointe i det narrative interview (White 2006:19). Han siger, at den narrative interviewer skal forholde sig decentreret, men alligevel med en mulighed for at have indflydelse (White 2006:19).

På baggrund af vores søgning af metodelitteratur, der omhandler det narrative interview, erfarede vi, at der ingen universelle retningslinjer er for udførelsen af et narrativt interview.

Ifølge erhvervspsykolog Kit Sanne Nielsen er et grundlæggende træk ved det narrative interview, at interviewereren stiller ét indledende spørgsmål og derefter lader interviewpersonen berette det narrative, som interviewpersonen føler sig inspireret til på baggrund af det indledende spørgsmål. Nær slutningen af interviewet er det tilladt for interviewereren at stille opfølgende hvad-, hvorfor- og hvordan-spørgsmål, hvis dette er nødvendigt for, at forståelsen af det berettede narrative bliver bedre. Specielt oplagt er det, at undersøgeren eller interviewereren nær slutningen spørger ind til unikke episoder i interviewerens narrative fremlægning (Nielsen 2004:83).

På tidspunktet, hvor interviewene blev udført, var vi ikke fuldt bevidste om denne metodiske praksis. Derfor vil vi ikke påstå, at vi bevidst har udført et narrativt interview. Det er på trods af, at spørgsmålene, vi stillede, mindede om dem, man ville stille i et narrativt interview, som Nielsen

definerer det, og på trods af, at der ikke findes universelle regler om praksis for narrative interviews.

Under interviewene gjorde vi brug af brede, indledende spørgsmål og meningsafklarende spørgsmål, mens vi havde fokus på at fremhæve unikke og mere spektakulære elementer i familiernes narrativer.

Vores metode afveg fra Nielsens metode til narrativt interview, fordi vi fra starten – på trods af ambitionen om at lade os overraske og blive ført i nye retninger af interviewpersonen – havde planlagt, hvilke emner vi ville snakke med familierne om. Derfor mener vi, at det er metodisk forsvarligt at kategorisere vores interview som et semistruktureret interview, der låner elementer fra det narrative interview. Denne definition, mener vi, giver os belæg for at udføre en narrativ analyse af vores empiri. Vi mener, at det semistrukturerede interview vil være brugbart f.eks. i situationer, hvor det narrative interviews tanke om ét indledende spørgsmål viser sig at være uholdbart, fordi interviewet går i stå som et resultat af interviewpersonens kortfattede svar. Hér vil uddybende spørgsmål, der integrerer interviewpersonens foregående udsagn som videre spørgsmål, være passende, vurderer vi.

Interviewguiden bestod af følgende emner, vi ønskede belyst af familierne:

- Fjernsynets rolle i familiens hverdag.
- Typen af programmer som familien ser/ikke ser.
- Regler for familiens tv-sening (især i forhold til børnene).
- Familiens eget syn på egne tv-vaner.
- Familiernes eventuelle ønsker om at ændre deres tv-vaner
- Hvem i familien bestemmer/definerer familiens tv-vaner.

2.2.5. Interview med børn

Ifølge den børnepsykolog James Garbarino er der en række særlige forhåndsregler, interviewerens skal tage, når man skal interviewe børn. En interviewsituation er en kunstig situation, som stresser de fleste, som ikke er vant til at sidde i en sådan situation. Det gælder også for børn, skriver Garbarino. Det, at kunne fungere godt i en interviewsituation, er en kommunikativ kompetence, der defineres som følgende:

”Kommunikativ kompetence kan defineres som ”det at vide, hvilke udtryk man under hvilke omstændigheder kan bruge til at formidle hvilke betydningsindhold” (Hymes, 1971a, 1971b; Briggs, 1986, s. 43). Kommunikativ kompetence fordrer ikke blot sproglig kompetence, men også, at man forstår de sociale og kulturelle konventioner vedrørende sprogbrug.” (Garbarino et al. 1992:192)

Denne form for kommunikativ kompetence er de færreste børn i besiddelse af, mener Garbarino (Garbarino et al. 1992:192). Han definerer en interviewsituation som, at interviewerens vil have svar på en række spørgsmål, som han eller hun formoder, at personen, som bliver interviewet, kender. Der er altså ifølge Garbarino en uskrevet kontrakt i mellem spørgeren og svarpersonen, om at interviewerens stiller spørgsmålene, og personen, som bliver interviewet, svarer. Børn forstår ikke denne kontrakt mellem spørger og interviewperson, og kan derfor blive meget stressede, når de mærker, at der forventes noget af dem, som de ikke er klar over, hvad er (Garbarino et al. 1992:192) Garbarino skriver, at det kan være en fordel for mindre børn at have en betydningsfuld voksen, f.eks. mor eller far, til stede under interviewet. Det vil skabe tryghed. (Garbarino et al, 1992:194) Eftersom vores interviews med familierne foregik som gruppeinterview, blev børn og forældre

interviewet sammen. Forældrene kunne på den måde støtte op om børnenes egne forklaringer og uddybe, når det var nødvendigt.

Garbarino understreger også, at det er vigtigt ikke at stille børn spørgsmål, som overstiger deres formåen (Garbarino et al. 1992:196). Det er også vigtigt at gøre det klart for barnet, hvilke informationer spørgeren ønsker at få svar på (Garbarino et al. 1992:199).

Vi havde in mente, at det var vigtigt at briefe især børnene grundigt på forhånd, så de følte sig trygge ved situationen. At det hele foregik i et gruppeinterview gav tryghed undervejs, vurderede vi. På samme måde forsøgte vi at skabe tryghed omkring interviewsituationen for børnene ved at lege med dem, før vi påbegyndte selve interviewfasen. Dermed opnåede vi en afmystificering af os som besøgende i hjemmet, hvilket vi vurderede, ville give os mere åbne svar fra børnene, i takt med at genertheden aftog.

2.2.6. Redskaber

MedieDagbog

En mediedagbog er et redskab til indsamling af forhåndsviden om de interviewpersoner, som skal indgå i en given undersøgelse. Interviewpersonerne får den udleveret før interviewet og skal over x antal dage kortlægge deres medievaner. Vi blev præsenteret for konceptet under et interview med medieforsker Lene Heiselberg fra DR. Hun har været med til at planlægge og gennemføre flere undersøgelser baseret på observationsstudier.

Vi valgte også at bruge mediedagbøger i vores undersøgelse, så vi før interview og observationsstudier kunne danne os et overblik over hver families medievaner og især hvert enkelt familiemedlems tv-vaner og præferencer. Mediedagbøgerne sendte vi ud til alle familierne før selve observationerne. De udfyldte dem og sendte dem tilbage til os.

Mediedagbøgerne gav os overblik over familiemedlemmernes alder, køn og andre faktuelle informationer, og hvordan og hvornår de brugte tv'et. Desuden gav mediedagbøgerne os et indblik i, hvordan familien opfattede sig selv og var derfor med til at kvalificere vores spørgsmål og rette vores fokus under selve observationen. MedieDagbogen har vi vedlagt som bilag 4.

Efter piloten evaluerede vi selve MedieDagbogen, som derefter blev revideret en smule. Den blev delt op i weekend og hverdag, da vi blev opmærksomme på, at der kan være forskelle på tv-brug i weekend og hverdag. Og så tilføjede vi et punkt om kanaludbuddet i hjemmet.

Vis-mig-din-Verden

Vis-mig-din-Verden er et værktøj, som vi blev præsenteret for under interviewet med Heiselberg. Det er et redskab, som DR har udviklet og bruger, når de foretager observationsstudier.

Øvelsen går i al sin enkelthed ud på, at familierne starter med at give forskeren en rundtur i deres hjem, mens de fortæller om deres hverdag. Vis-mig-din-Verden-øvelsen bruger DR til at udbygge relationen og kendskabet til deres interviewpersoner. Heiselberg forklarede desuden, at øvelsen er god til at 'bryde isen', når forskeren træder ind i hjemmet, og at billederne, som bliver taget undervejs, er gode til at underbygge indtryk og observationer med efter observationen. Vi valgte også at bruge denne øvelse under vores besøg hos familierne.

Øvelsen var god til at få de forskellige familiemedlemmer i tale. Alle kom på banen og fik dermed talt sig varme. Desuden fik vi et bedre indblik i familiemedlemmernes personlighed og selvforståelse, fordi de skulle verbalisere deres værdier og vaner, mens de viste os rundt i huset. Øvelsen var god til at skabe en fortrolig og tryk relation til familiemedlemmerne, som fik sig talt varme undervejs.

MedieVærktøjskassen, Hvem Bestemmer? og SeerProfilen

For at få interviewet til at flyde under vores besøg hos familierne udviklede vi tre øvelser, som samtidig skulle være med til at strukturere vores interviews. Brugen af f.eks. billeder eller kort med ord på kan være givende i forhold til at nå ind til interviewpersonernes følelser eller som basis for samtalen (Davies 2007:166).

Den første øvelse kaldte vi for MedieVærktøjskassen. MedieVærktøjskassen bestod af 30 kort hvorpå der var skrevet forskellige tv-kategorier, som repræsenterede bestemte typer af programmer, f.eks. 'Nyheder', 'Tegnefilm' eller 'Reality tv'. Kortene blev lagt på bordet under det første interview med familien. Derefter tog vi en runde, hvor hvert familiemedlem fortalte os, hvilke programmer han eller hun helst ville se, og hvilke han eller hun bestemt ikke ville se. Kategorierne på kortene skulle fungere som en hjælp til, at hver person kunne sætte ord på sit tv-brug, og gøre os klogere på personens selvforståelse som tv-seer. Øvelsen var trykthedsskabende, fordi kortene var konkrete, og det visuelle hjalp til at få gang i samtalen, vurderede vi. Under observationerne erfarede vi, at øvelsen især var god i forhold til børnene, som opfattede kortene lidt som en leg og derfor syntes, at det var sjovt at deltage. Dog kunne ikke alle børn læse kortene. Derfor læste vi eller forældrene dem højt. Her kunne det måske have været en ide at supplere teksten med et billede, som repræsenterede hver kategori for børnenes skyld. Men det var en overvejelse vi først havde efter observationerne var udført. Man kan indvende, at vi med kategorierne på kortene begrænsede familiernes valgmuligheder. For at undgå dette, opfordrede vi alle til at byde ind med andre kategorier, som ikke umiddelbart var repræsenteret på vores kort. Familierne skulle altså ikke lade sig begrænse af kortene, men inspirere.

Udover MedieVærktøjskassen udviklede vi yderligere to redskaber, som på samme måde skulle få samtalen i gang. Vi kaldte dem for SeerProfilen og Hvem Bestemmer? Til piloten udleverede vi et stykke blankt papir til hvert familiemedlem, som derefter skulle skrive en række tillægsord, som kendetegnede dem selv som seer. Efter piloten erkendte vi, at dette ikke fungerede optimalt, fordi det var svært for familien at sætte ord på deres tv-vaner uden at være inspireret af forslag til ord. Derfor videreudviklede vi SeerProfilen til et A4-ark med nedskrevne tillægsord, som vi havde udvalgt (Se Bilag 5). Hvert familiemedlem skulle så i stedet sætte kryds ud for de ord, der kendetegnede dem som seer. Nederst på siden var der linjer til at skrive supplerende ord på. Vi er bevidste om, at vi som undersøgere fik en betydelig magt over, hvilke ord familiemedlemmerne ville afkrydse som kendetegnende for deres tv-vaner ved at foreslå dem ord. Dog mener vi, at vi har tilbudt familierne en betydelig frihed til at kunne supplere med andre ord på linjerne nederst på siden.

Hvem Bestemmer? bestod af fire kort, hvorpå der var skrevet henholdsvis 'Demokrati', 'Mor bestemmer', 'Far bestemmer' og 'Børnene bestemmer'. Under fællesinterviewet bad vi hvert familiemedlem på skift udpege det kort, som de mente, kendetegnede, hvem der i deres familie bestemmer over, hvad der skal ses i tv. Denne øvelse, fandt vi, var god til at få debatten om magtstrukturen i gang. En faktor, der gør sig gældende i forhold til, at vi spurgte familien som en gruppe om, hvem der bestemmer, var, at familiemedlemmerne kunne påvirke hinandens svar ved at kommentere på dem direkte. Dette anså vi dog ikke som negativt for empiriens validitet, men nærmere som en supplerende magtkamp om netop afgørelsen af, hvem der bestemte. Familien stræbte mod en konsensus om, hvem der bestemte. Og i løbet af denne forhandling om konsensus kunne vi foretage nogle brugbare observationer, der ville hjælpe os i vores observation af familiens narrativ, generelt.

2.2.7. Før besøg samt forløb af besøg

Før vi ankom til familiernes hjem på selve observationsdagen, havde vi været i skriftlig og telefonisk kontakt med familien. Efter familierne havde sagt ja til at medvirke, fulgte korrespondance på mail eller telefon, hvor vi informerede om os selv og specialet. Sammen med mediedagbøgerne sendte vi et brev, som endnu engang kort redegjorde for vores mål med undersøgelsen samt kort beskrev, hvilken rolle deres deltagelse havde i vores undersøgelse. Dette gjorde forhåbentligt, at familierne på forhånd havde en nogenlunde ide om, hvem vi var, og hvad vi ville, da vi trådte ind ad døren til deres hjem.

Vi gik ud fra devisen om, at jo mere information jo bedre. Vi ønskede at familierne skulle føle sig trygge ved at lukke os ind i deres hjem og helt ind i deres sofa, som vi opfatter som et intimt sted i familien hjem. Desuden mente vi, at hvis de var forberedt, så ville vores spørgsmål og de emner, vi ville snakke om, ikke virke mærkelige eller ubehagelige. Vi ville derved ikke opnå adgang til de samme svar. Man kan indvende, at det kan have påvirket familiernes tv-vaner – bevidst eller ubevidst – at de netop var så bevidste om, at det var det, vi ville vide noget om. Når man undersøger en bestemt handling, i dette tilfælde tv-sening, vil det altid medføre øget fokus på og dermed refleksion om netop denne handling (Jensen i Christensen og Tufte 2001:19) Derfor tager vi selvfølgelig forbehold for, at vi alene ved vores tilstedeværelse, men også med alle vores spørgsmål, i en eller anden grad kan have påvirket familiernes tv-vaner. Dog mener vi, at det var vigtigt at skabe tryghed via information før observationen.

Før besøgene lavede vi en tidsplan, hvor vi strukturerede vores tid sammen med familien, så vi kunne nå alle de ting, vi ville, i løbet af vores aften.

Nedenfor ses en skematisk gennemgang af besøgene. Alle tre besøg forløb nogenlunde efter denne tidsplan.

Klokkeslæt	Aktivitet	Formål
17:30	Ankomst og Vis-mig-din verden	Præsentation af os selv samt rundvisning.
18:00	MedieDagbogen	Dagbøger læses og snakkes om kollektivt
18:30	Spisning	Første indtryk analyseres.
19:00	MedieVærktøjskassen, Hvem bestemmer?, Seerprofilen og gruppe-interview	Familien bliver interviewet kollektivt og de forskellige værktøjer præsenteres.
20:00	Tv-sening	Observationsstudium af tv-vaner samt samtale undervejs
22:00	Afgang	Farvel og tak.

Under vores besøg hos familierne brugte vi flere forskellige hjælpemidler. Vi brugte en diktafon til at optage alle interviewsekvenser med familierne, sådan at vi kunne koncentrere os om at lytte frem for at skrive ned hele tiden. Heri lå også en overvejelse om, at familierne ikke skulle føle sig for iagttaget. Hvis de følte, at vi skrev ned, hver gang de sagde noget, så ville de automatisk blive mere opmærksomme på, hvad de sagde. Interviewene blev senere delvist transskriberet (se endvidere afsnit 3.2.). Vi lod desuden diktafonen køre under observationerne, så vi også fik den samtale med, som foregik, mens familierne så tv. Derudover havde vi hver en blok og en kuglepen, som vi brugte til at skrive spørgsmål, iagttagelser og andre ting ned på, som dukkede op undervejs. Sidst men ikke mindst havde vi et kamera med, som vi brugte, mens familierne viste os rundt i huset.

Vi har nu redegjort for vores udvælgelse af interviewpersoner og empiriindsamling. I det følgende vil vi redegøre for den analysemetode, vi valgte til at bearbejde de data, vi indsamlede under undersøgelsen.

2.3. Analyseramme/metode og videnskabsteoretisk standpunkt

Efter udførelsen af vores undersøgelse, stod vi tilbage med en stor mængde data, som skulle bearbejdes i vores analyse. I dette underkapitel vil vi redegøre for den analyseramme, vi valgte at lægge ned over materialet samt vores videnskabsteoretiske standpunkt. I næste kapitel (teori) vil vi redegøre for teorien bag analysemetoden.

Vi valgte at bruge narrativer som ramme for vores analyse, fordi at vi vil belyse, hvilken selvforståelse tre danske børnefamilier har af deres egne tv-vaner. Vi mener en beskrivende narrativ analyse af de interviews og observationer, vi har foretaget hos de tre familier, vil give os en indsigt i, hvordan familierne skaber mening omkring egne tv-vaner.

Vi understreger derfor, at *vi bruger teori om narrativer som en metode til analyse og ikke som en metode til interview*. Vores metode til interview låner elementer fra teori om narrativt interview, såsom åbne spørgsmål til, hvordan familien sammensætter forskellige begivenheder eller meninger, men vi mener ikke, at vi foretog et narrativt interview, som det forstås i den traditionelle forstand (se eksempelvis White 2006). Vores metode til interview lægger sig – som det er nævnt i afsnittet om undersøgelsesdesign – teoretisk tættere på et semistruktureret interview, der er blevet tilført narrative interview-elementer.

Hvad et narrativ er, og hvordan vi konkret vil bruge teori om narrativer som analysemetode, vil vi forklare i næste kapitel, nemlig vores teorikapitel. For nu vil vi kort redegøre for vores videnskabsteoretiske standpunkt, som er grundlaget for vores analysemetode.

2.3.1. Socialkonstruktionismen og dens udgangspunkt

Ideen om narrativer udspringer af socialkonstruktionismen, som derfor udgør vores videnskabsteoretiske standpunkt og grundlaget for vores analyse. I det følgende vil vi redegøre for tankerne bag socialkonstruktionismen og sætte vores egne overvejelser og ambitioner for undersøgelsen i forhold til dette. Formålet er, at læseren opnår en forståelse for vores analysemetodes oprindelse, anvendelighed og svagheder.

For at forstå socialkonstruktionismen og tankerne bag har vi læst den amerikanske sociolog Kenneth J. Gergens "Reality and Relationships" (1997), "Invitation to Social Construction" (2000) og "Social Construction in Context" (2001). Herudover har vi læst sociologerne Peter L. Berger og Torben Luckmanns "Den Sociale Konstruktion af Virkeligheden" (1966) og Vivien Burrs "Social Constructionism" (1995).

Socialkonstruktionismen er en socialpsykologisk teori, der foreslår, at virkeligheden ikke er en fast størrelse, men nærmere en omskiftelig en, der bliver sprogligt konstrueret af mennesker (Berger og Luckmann 1966:20). Den udspringer af fænomenologien, der også ligger til grund for bl.a. den deltagende observation (Kristiansen og Krogstrup 1999:175). Den opstod i 1980'erne (Burr 1995:2).

Der findes ikke en fast definition af socialkonstruktionismen, som kan rumme begrebet, men der findes en række lighedspunkter, som går igen i beskrivelsen af begrebet (Burr 1995:2). For det første stiller socialkonstruktionisterne sig kritisk overfor taget-for-givet viden om verden og os selv. De mener, at man bør stille sig kritisk over for, at verden er, som vi opfatter den og overfor, at konventionel viden er baseret på objektiv, ufarvet observation af verden. Den står derfor i modsætning til positivismen og empirismen. (Burr 1995:3ff) For det andet er måden, vi forstår verden på, historisk og kulturelt betinget. F.eks. har vores syn på barndommen ændret sig radikalt over de sidste 100 år og dermed vores syn på, hvordan børn skal behandles og opdrages. (Burr 1995:4) Men hvis vores viden om verden ikke kommer fra verden, som den faktisk er, hvor kommer den så fra? Socialkonstruktionisterne mener, at viden om verden kommer fra konstruktioner mellem mennesker. Viden bliver konstrueret mellem mennesker gennem vores daglige interaktioner. (Burr 1995:4) Det er ifølge Gergen ikke meningsfuldt at tale om konstruktioner, uden at man også kigger på, hvor konstruktionerne bliver lavet – eksempelvis i familiesammenhænge (Gergen 2000:48). Et interessant aspekt for os, når vi arbejder med familiers narrativer, er Gergens syn på, hvor konstruktionerne, vi omgiver os af og producerer til dagligt, kommer fra. Gergens standpunkt er, at der ingen konstruktioner ville eksistere, hvis ikke vi havde relationer til andre mennesker. Altså mener han, at konstruktioner om virkeligheden er produkter af interaktioner mellem mennesker (Gergen 2001:8). Endvidere siger Gergen, at et individs ytringer ingen mening ville have i sig selv, men at ytringer først giver mening, når den bliver indsat i en social kontekst, hvor andre reagerer på dem og bekræfter eksistensen af dem (Gergen 1997:263).

Vores mål er i den forbindelse at belyse den produktion af konstruktioner, som en familie har af deres egne tv-vaner og lytte til, hvordan en familie i tale og handling konstruerer meningssammenhænge omkring, hvorfor de ser fjernsyn, som de gør.

Gergen siger, at begreberne, som vi forstår vores verden og os selv ved hjælp af, hverken er nødvendige eller påkrævede af, "hvad der er". Gergen siger, at vi først må indse, at alt, hvad vi har lært om vores verden og os selv – at tyngdekraften holder os på jorden og at mennesker ikke kan flyve som fugle – kan være anderledes. Der er ifølge ham ingenting "derude i virkeligheden", som kan forlange, at tingene forholder sig sådan. (Gergen 2000:47)

Ifølge Gergen kan vi bruge vores sprog til at konstruere alternative verdener, hvor tyngdekraften ikke eksisterer, eller hvor fugle og mennesker har samme forudsætninger for at flyve (Gergen 2000:47). For mange mennesker, skriver han, er denne tanke frygtindgydende, fordi den stiller spørgsmålstegn ved al viden, mens den for andre mennesker bliver opfattet som en positiv frigørelse fra eksisterende konventioner og konstruktioner (Gergen 2000:47).

Socialkonstruktionisterne Berger og Luckmann mener, at samfundet og mennesket er gensidigt påvirkelige. Tanken er samtidig grundlæggende for forståelsen af, hvad en social konstruktion er (Berger og Luckmann 1966:8). Samfundet skaber dermed mennesket, mens mennesket også skaber samfundet – de er produkter af hinanden. (Berger og Luckmann 1966:8). Berger og Luckmann siger i den forbindelse, at virkeligheden for mennesket er nærmere en aftale end en permanent og uomtvistelig tilstand. De definerer socialkonstruktionismens fundamentale budskab som, at virkeligheden er en menneskelig konstruktion, der er et produkt af den menneskelige tænkningens aktiviteter (Berger og Luckmann 1966:17).

Den første kritik, der melder sig, siger Berger og Luckmann, er når man spørger sig selv, hvad mennesket og samfundet er, hvis de påvirker hinanden til at være netop det. At noget skaber noget andet, som så skaber det første, kan virke som en cirkelslutning, kritiserer de. Berger og Luckmann foreslår derfor, at samfundet er mere end blot summen af interagerende borgere og kommer frem til, at samfundet skaber mennesket først og fremmest. (Berger og Luckmann 1966:13)

Hverdagsverdenen er og bør være genstand for den empiriske sociologiske forskning, siger Berger og Luckmann. (Berger og Luckmann 1966:57). De definerer i den forbindelse hverdagen som en

virkelighed, der allerede i udgangspunktet er menneskelig fortolket og subjektivt meningsfuld som en sammenhængende verden (Berger og Luckmann 1966:57)

Tv-mediet spiller en central rolle for børnefamiliers hverdag (Christensen og Tufte 2001:8). I vores undersøgelse af familiernes selvforståelse af egne tv-vaner har vi fokus på den sammenhæng, hvori de ser fjernsyn. Det har vi bl.a. gennem vores observationsstudier, som har til formål at belyse familiernes selvforståelse af egne tv-vaner i den kontekst, hvor selvopfattelse bliver konstrueret (Gergen 2000:48).

2.3.2. Socialkonstruktionismen i forhold til vores undersøgelse

Ifølge Gergen bør de tre familier, vi har foretaget observationsstudier af, anses som værende konstruktører af diverse meningssammenhænge bl.a. omkring egne tv-vaner. Meningssammenhænge, der er ligeså gyldige som andre konstruktørers og familiers meningssammenhænge (Gergen 2001:8). Familierne kan dermed konstruere mening, som de vil, hvilket åbner op for et væld af muligheder for forskellige udlægninger af meningssammenhænge (Gergen 2000:47).

Berger og Luckmann siger i den forbindelse, at bevidstheden er i stand til at bevæge sig igennem forskellige konstruerede virkelighedssfærer, hvilket også gælder for familiemedlemmerne, som vi har beskæftiget os med.

Familiemedlemmerne er ifølge Berger og Luckmann bevidste om, at verden består af en mangfoldighed af forskellige virkeligheder. (Berger og Luckmann 1966:39)

I vores speciale beskæftiger vi os altså derfor med tre forskellige virkeligheder, fordi vi har at gøre med tre forskellige familier. Deres konstruktion, omkring hvordan de agerer foran fjernsynet, er en virkelighed hver for sig, som giver mening for den enkelte familie på den tid og i det rum, de fortæller os om den på.

Berger og Luckmann vender tilbage til den foregående pointe, når de siger, at specielt hverdagens virkelighed er dominerende i forhold til, hvordan familien opfatter sig selv. Blandt en mangfoldighed af virkeligheder, er hverdagens virkelighed den absolut vigtigste for konstruktionerne, som det moderne menneske foretager sig igennem livet. (Berger og Luckmann 1966:39). Hverdagen er ifølge Berger og Luckmann det, der i den mest vedvarende, presserende og intense form påtvinger sig bevidstheden (Berger og Luckmann 1966:39).

Vi vil belyse den hverdagsopfattelse, som familierne har af egne tv-vaner. Den rolle, hverdagslivets konstruktion af virkeligheden har, gør den til den dominerende opfattelse for familien og dermed den mest bestemmende komponent for deres adfærd, herunder tv-vaner.

Samtalens sociale og sproglige struktur optager Gergen. Han mener, at relationer til andre mennesker er vigtigt for konstruktionismen, og at sproget spiller en afgørende rolle for de meningssammenhænge, vi ønsker at omgive os af (Gergen 2000:49). Gergen siger, at sproget i en bred forstand er en primær komponent i vores verden, og at sproget konstituerer selve livet. Det samme er ifølge Gergen tilfældet med de intime relationer i vores hverdagsliv, i vores familier og i vores omgangskreds: vi må løbende rekonstruere deres væren – f.eks. hvem vi er i forhold til hinanden – for at de bliver holdt i live. (Gergen 2000:49)

Ifølge Berger og Luckman spiller interaktionen ansigt-til-ansigt i hverdagen en markant rolle i konstruktionen af den virkelighedsopfattelse, der vil være dominerende mellem de deltagende parter (Berger og Luckman 2004:67). Familiemedlemmerne konstruerer sammen den måde, som de opfatter virkeligheden på, ved at se fjernsyn sammen, agere kropsligt foran hinanden og snakke sammen om tv'ets indhold og adfærd i forhold til det. (Berger og Luckman 2004:67). De forklarer:

”Mit ”her og nu” og hans ”her og nu” lapper ind over hinanden, så længe vi er ansigt til ansigt. Det bevirker, at der er en fortsat udveksling mellem hans og min udtryksmåde. Jeg ser ham smile og derpå holde op med at smile som reaktion på min panderynken, og igen smile, idet jeg begynder at smile til ham osv. [...] Det betyder, at den andens subjektivitet er tilgængelig for mig gennem et maksimum af kendetegn, når vi står ansigt til ansigt.”

(Berger og Luckman 2004:67)

Konstruktioner er betinget af, mener Berger og Luckmann, at 'han' og 'jeg' tilbringer længere tid sammen og er fælles om et omfattende perspektiv, som kan konstruere og knytte hændelsesforløbene sammen intersubjektivt (Berger og Luckman 2004:67). De siger, at mennesket definerer hinandens opfattelser af fælles situationer gensidigt. Sammenhængen af bevæggrunde, som strækker sig ud i fremtiden, etableres mellem mennesker, der ikke bare lever i samme verden, men som tager del i den samme væren (Berger og Luckman 2004:170).

Gergen siger, at alle ord, fraser og sætninger, der er forståelige for os nu, kan i andre kontekster fremstå som nonsens. Og omvendt kan nonsens vise sig at være beriget med den dybeste mening i en anden kontekst (Gergen 2000:48). Dette indebærer for vores vedkommende, at mens en familie udlægger en omstændighed vedrørende deres tv-vaner på en måde, så udlægger en anden familie selv samme omstændighed på en modsat måde. Begge udlægninger af omstændighederne er vel at bemærke lige gyldige. De er blot produceret i hver deres kontekst, hvor de er produkter af hver deres interaktion. Meningen er relativ.

Undersøger og genstandsfelt har ikke nødvendigvis samme common-sense, der er den viden, som mennesket konstruerer om deres omverden på baggrund af interaktioner i hverdagen (Schutz i Kristiansen og Krogstrup 1999:82), hvorfor at f.eks. en families handlinger i forhold til deres tv-vaner, der virker rationelle for familien selv, kan virke irrationelle for f.eks. observatøren. (Schutz i Kristiansen og Krogstrup 1999:82). Også derfor anser vi det for centralt, at vi lader familierne bestemme, hvilke emner interviewet skal berøre og ikke vores på forhånd fastsatte fokus.

2.3.3. Kritik af socialkonstruktionismens relativisme

At vores virkelighed på denne måde er bestemt af sproglige, interaktionelle ritualer er en pointe, socialkonstruktionisterne selv kritiserer. Et af de hyppigt formulerede kritikpunkter lyder ifølge Gergen på, at vores krop og sygdomme, der kan hærge den, eksempelvis ikke alle kan være konstruktioner. Han svarer på kritikken således:

”This is surely a significant charge and one with which I am deeply sympathetic. [...] When my children were physically ill I sought medical attention as opposed to spiritual advisor. [...] However, it is at precisely this point of 'sure knowledge' – where bodies just are what they are, where we know very well what we experience and we can clearly distinguish between health and illness – that constructionism becomes a valuable asset. A constructionist intelligibly opens what can be precious space for reflection, reconsideration and possible reconstruction,” (Gergen 2001:10)

Gergen siger, at konstruktioner er en intellektuel refleksion, som han undgår, når det er mest presserende, mens han samtidig roser tankerækken for at indeholde et potentiale, hvorigennem man kan omdefinere og genskabe eksisterende forestillinger om verden.

Et eksempel er, en familie, som mener, at deres tv-vaner er 'usunde', fordi de alle sammen bruger for lang tid i hverdagen på at se fjernsyn. Det er muligt at definere denne opfattelse af egen adfærd på en anden måde, vil socialkonstruktionisten sige, uden at ændre familiens fysiske adfærd. Man

ændrer kun konstruktionen, som familien har konstrueret om adfærden til, at adfærden i stedet for at være usund er en 'social' adfærd, fordi familien bruger tid på at slappe af i en travl hverdag præget af stress og neglicering af hinanden. Denne udlægning af selvsamme adfærd virker mere optimistisk og kan bringe familiens selvbillede ind i et mere positivt skær, hvis det da vel at mærke er målet med omkonstruktionen. Vores undersøgelse har, skal det siges, ikke et terapeutisk eller interventionslignende formål.

Svagheden, men samtidig styrken, ved socialkonstruktionismen er dens relativisme. Det vil sige, at den tænker ikke i 'hvad der er', men i hvordan vi taler om og agerer i forhold til 'det'.

Vi mener, at det er validt at tale om familiernes adfærd i forhold til tv'et som produkter af socialt forhandlede meningsstrukturer, fordi vi ved hjælp af socialkonstruktionismen kan eksemplificere, at medieadfærd konstrueres af familierne. Svaret på hvordan en familie vurderer en bestemt situation i forhold til deres fjernsyn, og hvilke sociale handlingsmuligheder fjernsynet giver familiemedlemmerne i forhold til resten af familien, behøver ikke at være det samme svar, som en anden familie vil give. Netop fordi familierne konstruerer deres tv-adfærd på en differentieret måde med et andet udgangspunkt, en anden kontekst, andre sproglige vilkår og andre motiver for den sociale interaktion, hvorudfra konstruktionen opstår.

3. Teori

Frem til nu har vi redegjort for og diskuteret, hvad vores undersøgelse af de tre familiers tv-vaner skal omhandle samt præsenteret, hvordan vi vil foretage undersøgelsen rent metodisk.

I det følgende kapitel vil vi redegøre for og kritisere teorierne, som specialets undersøgelse anvender, samt opridse de historiske hovedtræk indenfor medieforskningen frem til nyere tid for derved at kontekstualisere vores teoretiske valg metodisk og tidsmæssigt.

3.1. Forskningsoversigt

I "Medier og Kultur - en grundbog i medieanalyse og medieteorier" (1996) faseinddeler bogens forfattere, medieforskerne Kirsten Drotner, Klaus Bruun Jensen, Ib Poulsen og Kim Schrøder, medieforskningens udvikling. Forskernes inddeling består af tre faser, som vi nu vil præsentere.

3.1.1. Den samfundsvidenskabelige medieforskning frem til 1970'erne

Samfundsvidenskabelig medieforskningen har både bevæget sig i en positivistisk retning, der tolker samfundet ud fra universelle lovmæssigheder lig klassisk naturvidenskabelig tænkning (bl.a. Auguste Comte og Herbert Spencer), og i en hermeneutisk retning, der tolker enkeltfænomener og intersubjektive relationer (bl.a. Karl Marx, Ferdinand Tönnies, Georg Simmel, Alfred Schutz, Max Weber og Emile Dürkheim). (Drotner et al. 1996:81-86).

Den positivistisk funderede 'kanyleteori' (Harold Laswell) fra 1927 byggede på en metafor om det skadelige medieindhold, som blev sprøjtet ind i modtagerens bevidsthed. Denne metodeform kaldes 'effektforskning' (Drotner et al. 1996:84), hvortil også 'Uses-and-Gratifications-teorien' hører, der blev opfundet i 1950'erne. Den fokuserede på mediernes individuelle brug, som blev undersøgt ved brug af kvantitative metoder. Modtagerne blev anset som et aktivt og selektivt publikum eller en organisme af brugere, der bruger medier med et bestemt formål.

Uses-and-Gratifications-teorien blev senere kritiseret, fordi den ifølge kritikerne havde et snævert syn på individets brug, samtidig med at den kun opfattede nydelse ud fra definitioner, som kunne kvantificeres, og ikke på bl.a. den kontekst, hvori nydelsen finder sted. (Drotner et al. 1996:88)

Disse positivistiske teorier står i modsætning til den hermeneutisk funderede Chicago-skole (Robert Park og Herbert Blumer). Den studerede medierne i deres sociale sammenhænge ved hjælp af kvalitative metoder som livsforløbsinterviews og kortvarig observation (Drotner et al. 1996:85). Skolen grundlagde i 1930'erne 'mikrosociologien', der senere affødte de såkaldte 'cultural studies' samt den 'kritiske teori'. Paul Lazarsfeld beviste omkring 1940, hvordan bl.a. familien fungerer som et filter i kommunikationsprocessen af medieindhold, fordi de mest medieinteresserede familiemedlemmer viderebragte informationer til de mindst medieinteresserede. Denne model kaldtes 'Two-Step-Flow-Model'. (Drotner et al. 1996:88)

3.1.2. Den humanvidenskabelige medieforskning frem til 1970'erne

Humanvidenskabens tilgang til medieforskningen understreger den rituelle funktion i kommunikationsprocessen (Drotner et al. 1996:90). Tanken er, at kommunikation er grundlaget for al menneskelig interaktion, hvor vi udveksler budskaber ved hjælp af tegn som tekst, billede og lyd i en sammenhæng og med et motiv. (Drotner et al. 1996:90)

'Fænomenologien' (Edmund Husserl) overvejede i den forbindelse, hvordan man kunne skabe et sikkert grundlag, hvorpå man kunne basere sine teorier om menneskelig viden. Fænomenologiens rolle er at beskrive den måde, hvorpå virkeligheden præsenterer sig for bevidstheden.

Også ved de 'deltagende observationsstudier' lægges der vægt på subjektets oplevelse af verden (Kristiansen og Krogstrup 1999:207). Målet for den deltagende observation var ifølge Alfred

Schutz at fortolke handlingen og dens omgivelser ud fra aktørens synspunkt (Kristiansen og Krogstrup 1999:207). Den sociale verden fremtræder som en verden, der kan betragtes fra andre vinkler, end den man selv indtager på det givne tidspunkt (Berger og Luckman 2004:19).

På grund af bl.a. de nye massemedier blev de traditionelle rammer for kommunikation redefineret og tilføjet nye aspekter, hvor sprog og social interaktion var to centrale elementer, sagde Ludwig Wittgenstein (Drotner et al. 1996:90).

'Formalisme' (Mikhail Bakhtin) foreslog i forhold til de relativistiske tanker, som humanvidenskaben baserede sig på pga. den fokus på intersubjektivitet og sprog, at enhver tekst er dialogisk, idet den kun giver mening i en konkret social sammenhæng. Og at den relaterer sig til andre tekster. Bakhtins intertekstualitet fik betydning for 1980'ernes postmoderne kultur- og medieteorier, såsom 'socialkonstruktionismen' og teorierne om 'narrativet'. (Drotner et al. 1996:90)

3.1.3. Medieforskningen i nyere tid

Fokus på medieprodukternes modtagere blev i 1960'erne den gængse tilgang for humanistiske medieforskere i Danmark. (Drotner et al. 1996:93)

I 1986 skriver Klaus Bruun Jensen, at medieforskningen skal omhandle modtageren, være kvalitativ og at den skal være båret af empiriske undersøgelser (Jensen i Billekop 1997:2) Medieetnografer som bl.a. Kirsten Drotner tilsluttede sig hertil. Hun skriver i 1995, at idealet er, at forskerne kombinerer forskellige teorier og metoder. (Drotner i Billekop 1999:2)

Kim Schrøder og Ib Bondebjerg diskuterede i 1989, hvorvidt henholdsvis modtagerstudier eller tekstanalyse var mest berettiget til at være medieforskningens metode (Schrøder i Billekop 1997:2). Drotner siger hertil, at relationen mellem tekst og modtager forbliver en ekstern analytisk relation. Hvis man har tekstanalyse som sit udgangspunkt, bliver modtagerne kontekst for analysen og omvendt. (Drotner et al. 1993:7).

Modtagerstudier som kulturstudier eller 'cultural studies' var en systematisk analyse af levet liv, hvori forskeren selv tager del, skrev Stuart Hall i 1980. Han dannede 'receptionsanalysen'. Forskeren spørger her modtageren hvordan og hvorfor tekstens afkodes, som den gør. (Drotner et al. 1996:99). I 1980'erne begynder 'medieetnograferne' modsat 'strukturelisterne' at spørge mere ind til, hvordan kulturtekster bliver til i en social interaktion. (Drotner et al. 1996:99)

Clifford Geertz foreslår med sin 'Thick Description', at medieetnografen forsyner sin læser med en righoldig beskrivelse af forskningsobjektet, så denne læser selv kan skabe sig en forestilling om objektet for forskningen. (Drotner et al. 1996:99). Dette gøres ved at foretage en deltagende observation.

'Mikro-sociologien' påstod at betydning er flertydig, og at det skabes i konkrete sammenhænge og ud fra særlige konventioner (Drotner et al. 1996:100). Man undersøger i her, hvornår bestemte befolkningsgrupper bruger bestemte regler, mere end man undersøger, hvad kommunikationen drejer sig om (Drotner et al. 1996:100). Samme tanke har Schutz, når han taler om konstruktionen af den såkaldte 'common-sense'. (Schutz i Kristiansen og Krogstrup 1999:82). Schutz omtaler i denne forbindelse sociale konstruktioner af 'common-sense' som et forskningsobjekt for undersøgeren, der benytter den deltagende observation som metode til indsamling af empiri om bl.a. tv-vaner (Schutz i Kristiansen og Krogstrup 1999:82).

I forlængelse af bl.a. Schutz' tanker om observation af sociale konstruktioner, mikro-sociologiens fokus på kontekstens betydning for konstruktion af mening om bl.a. medieadfærd og Halls fokus på modtagerens udlægning af egen medieadfærd, ønsker vi at iagttage og interviewe familierne om deres selvforståelse af egne tv-vaner med henblik på at foretage en narrativ analyse. Hvad et narrativ er, vil vi nu forklare.

3.2. Narrativer

Teorien om narrativer, vi nu vil redegøre for, er én blandt flere teorier om narrativer. Grunden til, at vi har valgt at arbejde med narrativer som analyseramme er, at vi vil belyse, hvilken selvforståelse tre danske børnefamilier har af egne tv-vaner. Vi understreger, at vi *bruger teorien om narrativer til at analysere med og ikke interviewe med*. De følgende underafsnit har vi valgt at formulere som en række afklarende spørgsmål om narrativer.

Hvad er et narrativ?

Sociolog Kenneth J. Gergen definerer narrativer, som *et individs beretning om forholdet mellem de begivenheder, der over tid er relevante for ham eller hende* (Gergen 1997:193). Gergen skriver, at han med denne definition forstår, at i processen for at udvikle et narrativ, da etablerer vi en sammenhængende forbindelse mellem livsbegivenheder. I stedet for at opleve den ene 'forbandede ting efter den anden', formulerer vi en historie, i hvilken livets begivenheder er systematisk relaterede og ordnet efter deres plads i en sekvens eller 'udfoldelsesproces'. (de Waele og Harré 1976 i Gergen 1997:193) Som en følge af menneskets livslange, intime erfaring med historiefortællinger er narrativet det redskab, vi bruger til at forklare vores adfærd og liv overfor andre med (Gergen 1997:193). Mennesker fortæller historier om vores barndom, forhold, familier, skoleår, kærlighedsaffærer, udviklingen i vores tænkning indenfor et givent område og så videre. I hvert tilfælde bruger vi historieformen til at identificere os selv overfor andre og os selv. (Gergen 1997:193) Gergen mener ikke, at livet organiseres og skabes på baggrund af narrative strukturer. Han mener, at narrativet er en sammensat opgørelse over livets fragmenterede oplevelser (Gergen 1997:193). Dermed tager han afstand fra, at mennesket laver deres liv om, så det passer ind i deres narrativ. De laver derimod deres narrativ efter, hvordan de lever deres liv (Gergen 1997:193).

Gergen mener i forlængelse heraf, at der eksisterer en række grundlæggende narrative fortælleformer indlejret i vores kultur, som andre mennesker og dermed den potentielle lytter til narrativet genkender. Disse former bliver hyppigt brugt, let identificeret og har stor brugsværdi, skriver Gergen. Et eksempel på en kulturelt indlejret historieform er f.eks. 'romancen', hvor fortælleren til narrativet ønsker at formidle, at personen f.eks. har mødt sin livs kærlighed på trods af diverse forhindringer. Andre former er 'tragedien', 'satiren' 'komedien' (Gergen 1997:197).

Professor i Elektronisk Kommunikation Athur Asa Berger skriver, at narrativets primære formål er at fortælle om verden om, hvor man som person befinder sig i forhold til det narrativ, man er ved at fortælle. Man skal så at sige aktualisere sig selv indenfor den afstukkede tidsramme i narrativet (A. Berger 1997:4). Han skriver, at et narrativ er en historie. Og historier, fortsætter han, fortæller om ting, der er sket eller er ved at ske for mennesker, dyr eller sågar rumvæsener fra det ydre rum. Dermed sagt, at en historie indeholder en sekvens af begivenheder, hvilket betyder, at narrativer finder sted i eller i løbet af en bestemt tidsperiode. (A. Berger 1997:4)

Hvem laver narrativer?

Erhvervspsykolog Kit Sanne Nielsen skriver, at alle mennesker bruger narrativer, når de skal forklare om begivenheder i deres liv og hverdag til andre mennesker. Ifølge hende har den gode historie et plot og en rød tråd, som har til formål at overraske lytteren, så fortælleren får en engageret respons på sin historie. Når historiens afsender modtager en engageret respons på en bestemt del af historien, så bliver delen fremhævet den næste gang, historien skal fortælles. Dermed former mennesker hinandens narrativer ud fra den respons, der gives. (Nielsen 2004:13)

Sociologerne James Holstein og Jaber Gubrium siger, at det er mennesket selv, der komponerer historier – de kommer ikke fuldt organiserede af sig selv (Holstein og Gubrium 2000:107). Den, der fortæller historien, er i den forbindelse en redaktør, som konstant overvåger, modificerer og reviderer temaer og historiens røde tråd, skriver de. (Holstein og Gubrium 2000:113)

Hvad bruges et narrativ til?

Narrativets formål er at komme tættere på en forståelse af én selv og andre. Hvad enten de er skrevne, fortalte, billedlige, lydige eller små eventyr, vi digter i vores drømme, så er historien en central del af vores forståelse af omverdenen. (Gergen 1997:193)

Lektor i socialpædagogik Marianne Horsdal skriver, at mennesket holder de enkelte fortællinger i sit repertoire op imod de erfaringer, det gør sig i det omskiftelige liv. Mennesket sammenligner ifølge hende ustandselig nye oplevelser med de fortællinger, det kender i forvejen. Spændvidden i fortællingerne bliver på den måde betydningsfuld for vores mulighed for at skabe mening i en kompleks og mangfoldig verden gennem sammenligninger, forklarer Horsdal. (Horsdal 1999:20)

Mennesket sammenligner begivenheder, erfaringer og værdier igennem sit narrativ. Det nye tolkes i forhold til det gamle. Betydningen af det gamle præges af det nye. Adskilte begivenheder og episoder, mennesket har oplevet, sammenlignes for at blive klogere på livet. Mennesket forsøger at lære af egne og andres erfaringer. Sammenligningen foregår hurtigt og ubemærket. (Horsdal 1999:19)

Professor i organisationsudvikling Mads Hermansen skriver, at det er essentielt, at mennesket har en historie, der på det givne tidspunkt, hvor den bliver fortalt, kan indeholde og repræsentere hans eller hendes værdier. Historien skal skabe mening mellem fortid og fremtid på tværs af det nu, som personen oplever og reflekterer over på en sådan måde, at det nærværende øjeblik giver mere mening, end hvis det ikke blev sat ind i denne tidsmæssige ramme (Hermansen i Bruner, Feldman, Hermansen og Molin 2006:47). Ud fra dette ontologiske nu, som Hermansen beskriver det, lærer vi, at både fremadrettet historiefortælling, der beskriver forventninger til fremtiden, eller bagudrettet historiefortælling, der trækker på fortidige oplevelser, er med til at konstituere, hvad dette består af (Hermansen i Bruner, Feldman, Hermansen og Molin 2006:43).

Hvad handler narrativer typisk om?

Indholdsmæssigt handler narrativer ifølge Nielsen oftest om, at vi forsøger at gøre andre mennesker klogere på, hvad der sker inde i vores hoveder. Narrativer omhandler den personlige oplevelse af egen virkelighed, om moral, etik og værdier samt om forskelle på ens egen person og andres personer. De kan også handle om krænkelser, besværligheder, lyksagligheder, hvad andre siger, hvad andre gør, og om hvad der er vigtigt for os. (Nielsen 2004:14)

Nielsen betegner et narrativ som en betydningsfuld minidokumentation, som fortælles til andre om ens forestillingsverden (Nielsen 2004:14-15), og det har konkrete funktioner som f.eks. at få afløb for indestængte følelser, at få andres reaktioner, at skabe stemning, at lave sjov, at forstå sig selv, at skabe mening i kaos, at komme i centrum for andres opmærksomhed, at afprøve tanker og idéer, at få opbakning, at involvere andre. (Nielsen 2004:14)

Hvad kræver et narrativ?

Et narrativ opstår ikke af sig selv. Det er aktivt komponeret i relation til andre mennesker. (Holstein og Gubrium 2000:124). Hvis vi indgående vil forstå, hvordan selvet er produceret, så bliver vi nød til at undersøge de komplekse interaktionistiske rammer indeni de historier, hvorfra menneskets historier bliver fortalt – lytte intenst til, hvordan mennesket er talt ind i sin faktiske væren. (Holstein og Gubrium 2000:124). Hvordan en historie er komponeret er følsomt overfor de lokale forståelser af historiefortællinger, som er til stede i det pågældende miljø, den bliver fortalt i (Holstein og Gubrium 2000:107). Det kontekstuelle er dermed en dimension i den narrative konstruktion, som Holstein og Gubrium lægger vægt på. Mennesket udvælger nøje de dele til deres historie, der er til rådighed i den aktuelle situation for at fortælle om deres liv og oplevelser. Hvad der er til rådighed i den præcise kulturelle kontekst, er centralt for konstruktionen af narrativet, så det bliver genkendelig for den eller de modtagere, det er konstrueret i forhold til. (Holstein og Gubrium

2000:103) Gubrium og Holstein skriver, at der findes kulturelle ressourcer, der er til stede i bestemte kontekster, som et menneske anvender for at gøre sit narrativ forståeligt for andre mennesker. Dermed sagt, at menneskets fysiske væren i forskellige situationer ligeledes stiller forskellige muligheder for komponering til rådighed for det menneske, der konstruerer narrativet. (Holstein og Gubrium 2000:103)

Mens konteksten kan være bestemmende for, hvordan et narrativ bliver konstrueret, så spiller sociale tilhørsforhold ligeledes en rolle for, hvordan narrativer udarbejdes og formidles (Holstein og Gubrium 2000:105). Under de rigtige forudsætninger spiller medlemskabet af en specifik etnisk-, racebestemt- eller køns-gruppe en omfattende rolle for narrativets formidling. Narrativer er underlagt en stor påvirkning fra sociale indikatorer som disse. (Holstein og Gubrium 2000:105) Disse sociale facetter ved en person bestemmer ikke alene narrativets forståelse og konstruktion. Sociale determinanter som bl.a. race, klasse og køn konkurrerer altid om en rolle i menneskets historie, mere end en af disse isoleret bestemmer narrativet (Holstein og Gubrium 2000:106).

Hvad er ulempen ved narrativer?

Nielsen rejser en kritik af narrativitetsteoriene. Hendes primære bekymring er en, hun kalder, 'selv-reference' (Nielsen 2004:78). Hun mener, at det er vigtigt, at undersøgeren dekonstruerer den personlige opfattelse af bestemte situationer og antagelser om, hvad der er rigtigt og forkert. Det, vi ser, er det, vi beskriver, og det bliver det, vi skaber i den selvsamme situation (Nielsen 2004:78). Nielsen skriver, at undersøgeren taler ud fra sig selv. De følelser, konsulenten får i en given situation, refererer til personen selv, og til det system eller de mennesker, undersøgeren samarbejder med. (Nielsen 2004:78) Vi erkender som undersøgere, at vi er en del af den empiri, vi genererer. I de passager, hvor vi er bevidste om, at vi præger empirien i så høj grad, at interviewpersonernes udsagn og handlinger bliver kompromitteret, vil vi forsøge at reflektere over omfanget af dette.

Hvad er en narrativ analyse?

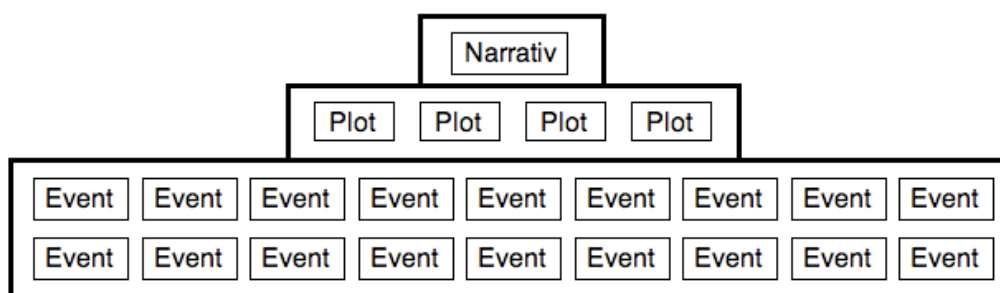
Professor i Humanistisk Psykologi Donald E. Polkinghorne forklarer om den såkaldte *beskrivende narrative analyse* og den *forklarende narrative analyse* i "Narrative Knowing and the Human Sciences" (Polkinghorne 1988:161-162).

Vores analyse af empiri fra de tre familier vil være en beskrivende narrativ analyse, som har til formål at viderebringe familiernes narrativer, mere end det er formålet at tolke på den. Analysen vil ikke – hvilket det er tilfældet i den forklarende narrative analyse – sigte mod, at vi som undersøgere forsøger at forklare, hvorfor familierne ser fjernsyn, som de gør.

Førstnævnte analysemetode har spørge-ordet *hvordan* som centrum, mens sidstnævnte analysemetode har spørge-ordet *hvorfor* som centrum (se afsnit 2.1.).

Polkinghorne skriver, at narrativer består af såkaldte 'plots' (Polkinghorne 1988:167). Et plot forstår vi som en lille meningssammenhæng, der indgår i et større netværk af meningssammenhænge; narrativer. Undersøgeren, der gør brug af den beskrivende narrative analyse, har til opgave at kortlægge og præsentere disse plots, så de repræsenterer den mening, det har været intentionen fra konstruktøren af narrativet at formidle (Polkinghorne 1988:169). Det vil derfor være vores målsætning at finde frem til de plots, som de tre familier mener, er vigtige for deres narrativ om egne tv-vaner, og præsentere dem i vores analyse, f.eks. 'Tv som et socialt samlingspunkt' og 'Kritisk stillingtagen til programfladen'. Under hvert plot vil vi nummerere hver af de events (Jensen, Rou Lund og Schrøder 2004:19), vi har fundet i vores gennemgang af empirimaterialet, f.eks. 'Event O1' for Olsen-familiens første event og 'Event M2' for Madsen-familiens andet event.

Ved 'event' forstås de dele af analysen, som hver repræsenterer en særskilt pointe fra en eller flere personer i familien i forhold til det overordnede plot, som bliver analyseret på det tidspunkt.

På baggrund af nummereringen vil vi i delkonklusionen, der følger analysen, sandsynliggøre en udlægning af familiernes narrativer om egne tv-vaner. Ovenstående figur er en lettere opskrivning af Jensen, Rou Lund og Schrøders, der har til formål at forbedre forståelsen af vores beskrivende narrative analysestruktur, og som er baseret på Polkinghorns teori om den narrative analyse.

Vi ønsker at analysere os frem til events, plots og til sidst narrativer i den rækkefølge, figuren angiver, når den læses fra bunden.. Hvert skridt er sammensat af elementer fra det foregående skridt. Antallet af plots og events svarer ikke til det reelle antal plots og events, vi vil præsentere i analysen, men er angivet for at illustrere proportionerne.

I analysen integrerer vi vores empiri fra det deltagende observationsstudium, vi har udført hos de tre familier, som dele af events eller som hele events i sig selv, bestående af f.eks. 'demarkationstegn'. Demarkationstegn er latter, gestikulationer, mimik eller velkendte formuleringer, der i interviewene og observationsstudierne fungerer som fortællelemæssige elementer (Gergen 1997:194-199). Deres funktion er at formidle narrativets budskab på en forståelig måde for lytteren. Den fysiske adfærd er som nævnt ifølge Berger og Luckmann en del af familiens konstruktion af deres narrativ om egne tv-vaner, hvorfor vi vælger at observere den under de deltagende observationsstudier. I vores analyse vil vi endvidere fokusere på, hvad Gergen karakteriserer som 'årsagssammenhænge'. Ved årsagssammenhænge skal det forstås, at begivenhederne i et narrativ bør have en årsag, der forklarer, hvorfor en begivenhed følger efter en anden.

Hvordan kan vi sætte lighedstegn mellem narrativer og selvforståelse?

I flere passager omtaler vi narrativer og selvforståelse som det samme. Polkinghorne definerer relationen mellem de to begreber, når han siger, at vi opnår vores personlige historie og selvopfattelse gennem brugen af narrative konfigurationer, og at vi omsætter vores eksistens til en helhed ved at forstå den som en enkelt historie, der udfolder og udvikler sig (Polkinghorne 1988:150). Vi er ifølge Polkinghorne i midten af vores historier og kan ikke være sikre på, hvordan de vil ende – vi bliver konstant nødt til at se på plottet i vores historie som nye begivenheder, der er tilføjet vores liv. Selvet er derfor ikke en statisk ting eller en substans, men en omdannelse af personlige begivenheder til en historisk enhed, der inkluderer ikke bare, hvad man har været, men også forudser, hvad man vil blive. (Polkinghorne 1988:150). På baggrund af denne definition vælger vi at anskue en persons narrativ som eksponent for samme persons selvforståelse.

Er det muligt at tale om en gruppes narrativ på den måde, som vi gør?

I vores undersøgelse af de tre familiers tv-vaner ønsker vi at undersøge familiemedlemmernes fælles narrativ. Det er vigtigt for os at adressere, hvorfor vi mener, at vi kan tale om en families fælles narrativ. Gergen skriver i den forbindelse, at konstruktioner, som et narrativ er opbygget af, bygges gennem sociale interaktioner med andre subjekter (Gergen 1997:193). Hertil skriver filosofen David Carr, at grupper ikke er en enhed, men udgøres af en gruppe af individer, der samles, fordi de har fælles holdninger og handlinger. Gruppens medlemmer identificerer sig med

gruppen i kraft af det enkelte medlems attitude og handling over for den sociale enhed, som eksempelvis en familie kan være. Gruppens medlemmer skaber sammen 'vi-følelsen' via deres aktive deltagelse. F.eks skaber gruppen brugen af ordet 'vi' gennem sproglige handlinger, der formidler medlemmernes følelser og behov for et tilhørsforhold til de samme holdninger og værdier, som de andre medlemmer af gruppen repræsenterer (Carr 1986:133).

Vi kan overføre disse tanker delvist på familierne, der i kraft af, hvad de siger til os om deres tilhørsforhold til familien, er en del af samme gruppe. Vi formoder, at der kan være en markant forskel på at være medlem af en tilfældig gruppe og være medlem af en familie. Familien er ifølge vores overvejelse sandsynligvis underlagt andre sociale mekanismer, der knytter dem tættere sammen og muligvis kan medvirke til en større konsensus om de emner, der adresseres i løbet af interviewene og observationerne. I forhold til vores analyse anser vi det dog som relevant at være opmærksomme på, hvilke sociale grupper vores interviewpersoner indskriver sig i eller udskriver sig fra. Vi forholder os åbent overfor muligheden for, at et familiemedlem ikke ønsker at være del af samme narrative udlægning, som resten af familien ønsker at konstruere.

Hvor valid er den narrative analyse?

Det er vores ambition, at familierne selv skal fortælle, hvordan de mener, at de ser fjernsyn og bruger fjernsynsmediet generelt. Vi mener ikke, at vi kan svare på, hvorfor familierne ser fjernsyn, som de gør. Vi er dog klar over, at vores rolle som analysatorer er stor, når vi vælger ud, hvad familierne siger om egne tv-vaner.

Derfor har vi valgt at vedlægge interviewene med familierne på lydfil. Vi kunne have valgt at transskribere interviewene, men har valgt ikke at gøre dette, fordi vi mener, at bl.a. toneleje, latter, pauser, tryk m.v. i familiernes talestrøm har en afgørende betydning for, hvordan man kan forstå, hvilken betydning familiemedlemmerne tillægger det, de siger. Socialpsykolog Elliot G. Mishler skriver om interviewets kontekst, at man som undersøger bliver nød til at vende tilbage til interviewets optagelse på bånd, cd eller andet medie, når analysen skal foretages, fordi dens troværdighed afhænger af, hvorvidt undersøgeren forstår at integrere interviewpersonens mening med de pauser, afbrydelser af andre og toneleje, som interviewpersonen formidler i interviewet (Mishler i Polkinghorne 1988:176). Polkinghorne skriver i den forbindelse, at det dog er vigtigt, at enhver undersøger lader sine data være tilgængelige for andre kommende undersøgere, som derved kan foretage sine egne analyser af selvsamme materiale eller nå frem til samme resultater, hvis analysen udvikler sig på samme måde (Polkinghorne 1988:176). Han siger, at indsamlingen og af data i narrative studier er berørt af den kontekst og de sekvenser, i hvilke interviewet er givet. Undersøgere undergår forandringer, mens de indsamler data, f.eks. når interviewpersonerne præger interviewerens. Det er indsamlerens ansvar at etablere et frit gennemløb af information fra de undersøgte deltagere og at beskrive fyldestgørende, hvordan undersøgelsen er foretaget. (Polkinghorne 1988:176).

Narrative studier, slutter han på denne validitetsrefleksion, har ingen absolutte mål for pålidelighed, men hviler i stedet på mængden af detaljerne fra analysens procedure som et middel, der skal skabe større accept af dataets troværdighed. (Polkinghorne 1988:176)

Ved at bruge den deltagende observation til at indfange påvirkningerne fra konteksten på data-materialet, og ved at observationer fremstår som selvstændig data, håber vi på at kunne leve op til Polkinghornes ideal om analytisk troværdighed. Ved at vedlægge interviewet som lydfil mener vi, at vi lever op til Mishler og Polkinghornes krav om gennemsigtighed i undersøgelsens analyse af interviewets datamateriale.

I forbindelse med validiteten i en forskningsproces, skriver psykologen Jerome Bruner, at undersøgeren kun har adgang til narrativer gennem fortolkning. Vores tolkning er påvirket af vores

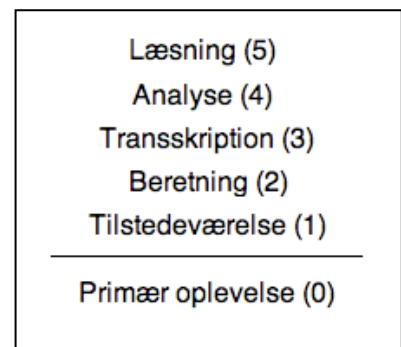
egen livsverden og kulturelle kontekst. Vores analyser af familiernes narrative fremlæggelser er altså relative. (Bruner 1999:27)

Professor i Socialvidenskab og underviser i brugen af narrativ analyse af empirisk datamateriale Cathrine Kohler Riesmann har udarbejdet figuren til højre (læses nedefra).

Den forklarer, hvordan tolkningsprocessen udvikler sig fra den narrative undersøgelses første niveau til læserens oplevelse af undersøgelsen på det femte niveau. (Riessman 1993:9)

Riessman forklarer, at når enhver fortolkning af et narrativ fremlægges som en tekst, og dermed er genstand for en ny fortolkning, så har den forinden været igennem fire andre niveauer. (Riessman 1993:9).

Niveau 0 repræsenterer det såkaldte prærefleksive niveau, hvor interviewpersonens forhold til narrativet ikke er blevet reflekteret aktivt over. Niveau 1 repræsenterer interviewpersonen, der er til stede i en kontekst, der opfordrer til en refleksion over eget narrativ. Niveau 2 repræsenterer interviewpersonens aktive, verbaliserede beretning af narativet. Niveau 3 repræsenterer undersøgerens udvælgelse af interviewmateriale, som skal indgå i analysen uanset om alt datamaterialet transskriberes, eller om udvalgte dele transskriberes for at komme med i den nedskrevne analyse, som læseren præsenteres for. Niveau 4 repræsenterer undersøgerens analyse af interviewpersonens narrativ. Niveau 5 består af læserens endelige læsning af undersøgelsen. (Riessman 1993:9) Ved overgangen fra et niveau til det næste sker der ifølge Riessman både en meningstillæggelse og en meningsreduktion i forhold til det tidligere niveau. Dette skal forstås sådan, at undersøgeren og til sidst læseren tillægger materialet mening på baggrund af den bearbejdning og udvælgelse af elementer, som får lov til at gå videre til næste niveau af analysen. Samtidig reduceres den oprindelige betydning, som fortælleren af narrativet har ønsket at formidle med det fortalte (niveau 2). (Riessman 1993:9) I forhold til vores analyse kan vi bruge Riessmans model til at forklare, hvordan der vil ske en tolkning af det berettede narrativ uanset, hvorvidt vi ønsker at undgå, at vores rolle som undersøgere får indflydelse på empirien.

Hvad er fremgangsmåden for vores beskrivende narrative analyse?

1. Gennemgå lydoptagelser fra interviews og feltnoter fra observationsstudierne.
2. Analysere plots og events, herunder bl.a. demarkationstegn.
3. Delkonkludere og fremlægge narrativer.
4. Diskutere narrativerne og evaluere undersøgelsens narrative metode.

3.3. Typologier om tv-vaner

I dette kapitel ønsker vi at redegøre for tre typologier, som medieforskerne Klaus Bruun Jensen, Kim Schrøder, Tine Stampe, Henrik Søndergaard og Jørgen Topsøe-Jensen præsenterer i værket "Når danskerne ser TV – en undersøgelse af danske seeres brug og oplevelse af TV som flow" (1993). Typologierne omhandler den generelle adfærd, som forskerne analyserer sig frem til i deres undersøgelse af danskernes tv-vaner. Undersøgelsen, der blev påbegyndt i 1991 og afsluttet i 1992, baserer sig på en kvantitativ undersøgelse af 130 respondenters tv-vaner samt en kvalitativ undersøgelse af ni husstandes tv-vaner.

Vi ønsker, at sammenligningen mellem vores analyses resultater og resultaterne fra denne bredere empiriske undersøgelse skal kontekstualisere vores resultater i forhold til den øvrige medieforskning.

3.3.1. Solo- kontra fællessening

Første typologi af Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen omhandler seerens vaner i forhold til, hvorvidt han eller hun ser fjernsyn alene (solosening), eller om personen ser fjernsyn kollektivt (fællessening). Soloseeren tager ikke hensyn til andres seeres præferencer, hvor fællesseeren baserer sin tv-sening netop ud fra prioriteten af, at han eller hun ønsker at se fjernsyn sammen med andre seere. (Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen 1993:55-57).

3.3.2. Planlagt kontra spontan tv-sening

Undersøgelsens forfattere formulerer dernæst en typologi om, hvorvidt tv-seningen foregår planlagt eller spontant. Planlægning og spontanitet er to kategorier, der forholder sig til, om seeren strukturerer den tid, han eller hun bruger på at se tv, eller om seeren ikke strukturerer den tid, han eller hun bruger på at se tv, og dermed ser tv baseret på en pludselig opstået lyst. (Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen 1993:57-59).

3.3.3. Seertyper

Endeligt formulerer undersøgelsens forfattere en typologi om de tre slags seere: hedonisten, moralisten og pragmatikeren. Typologien tager bl.a. udgangspunkt i, hvorvidt tv-sening anses som en positiv eller negativ aktivitet for de ni interviewede husstande og 130 medvirkende respondenter.

Hedonisten anser tv-sening som en positiv nydelse og vælger programmer, der kan optimere denne følelse og opfylde behovet for bl.a. afslapning, uden lyst til at planlægge sin tv-sening i detaljer. Denne seertype bruger endvidere tv'ets programmer som udgangspunkt for refleksion over eget liv.

Moralisten vurderer tv-sening som en negativ aktivitet, man skal forholde sig kritisk til. Seertypen har abstrakte, men bestemte idealer om, hvilken rolle tv'et skal have, og planlægger sin tv-sening. Moralisten anser tv som en fristelse, som personen har svært ved at stå for. Når han eller hun ikke lever op til egen 'tv-moral', kan det give anledning til selvkritik, siger forfatterne til undersøgelsen.

Pragmatikeren anser tv som en overvejende positiv aktivitet blandt mange andre ligeså gode aktiviteter. Tv-sening må indordnes i forhold til hverdagens rutiner og andre aktiviteter. Han eller hun planlægger derfor sin tv-sening, men tilslutter sig læresætningen: tag, hvad du vil have, og lad resten ligge. (Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen 1993:75-85).

4. Analyse

I det følgende afsnit vil vi analysere de tre familiers narrativer på baggrund af den metode og teori, vi har præsenteret i kapitel 3 og 4.

For at skelne mellem events, der er baseret på interviewudsnit, og dele af events eller hele events, der er baseret på observationer, har vi valgt at omkranse observationerne af en boks.

(...) Bruges til uddybning eller forklaring af f.eks. et tv-program

[...] Betyder f.eks. at vi har udeladt dele af et citat, eller fortæller om toneleje eller latter.

4.1. Familien Olsen i København N.

Familien Olsen består af fem familiemedlemmer, som bor i et hus på Nørrebro i København.

Niels, far, 36 år, udviklingsdirektør

Pia, mor, 35 år, læge

Klara, datter, 16 år, gymnasieelev i 1. g

Rolf, søn, 13, år, folkeskoleelev i 6. klasse

Viola, datter, 10 år, folkeskoleelev i 4. klasse

4.1.1. Tv som et socialt samlingspunkt

Event O1: Niels siger under interviewet, at han anser tv'et som et centralt element i familiemedlemmernes sociale interaktion med hinanden.

Niels "Vi bruger fjernsynet som et samlingspunkt. Vi ser udsendelserne i tv, og så diskuterer vi dem bagefter."

Vi observerer, at Niels tre gange indgår i en samtale med den ældste datter, Klara, om hvordan hun forholder sig til nyhedsudsendelserne, som familien ser. Niels og Klara siger i løbet af samtalerne, at de ikke bryder sig om den måde, som nyhedsudsendelserne er produceret på. De virker enige om de kritikpunkter, som de har – herunder belysning, klipning og journalistens kommenteren, der supplerer indslaget.

Vi tolker på baggrund heraf, at kritik af tv-produkterne er et element i Klara og Niels tv-vaner, der er anledning til social aktivitet dem imellem.

Event O2: Vi spørger i starten af vores interview med familien om, hvordan fjernsynet mere præcist bliver brugt som 'samlingspunkt'.

Interviewer "Det virker som om, I bruger nyhederne til at diskutere ud fra. Karakteriserer det Jer som tv-familie?"

Niels "Ja det gør vi! Også med børnene."

Pia "Ja, det gør vi. Vi ville i virkeligheden hellere læse avis og diskutere ud fra et realpolitisk synspunkt – vi holder Weekendavisen (dansk avis) jo. Men vi har ikke tid til det i hverdagen."

Niels og Pia siger i interviewudsnittet, at de er enige i, at det karakteriserer dem som 'tv-familie', at de bruger nyhedsudsendelserne på tv som udgangspunkt for deres diskussioner. Fjernsynet er ifølge Pia dog ikke familiens foretrukne udgangspunkt for disse diskussioner. Hun foretrækker en avis,

fordi hun mener, at den repræsenterer, hvad hun kalder et 'realpolitisk synspunkt'. Vi tolker dette begreb som, at avisen ifølge Pia præsenterer en mindre journalistisk bearbejdet præsentation af politikernes synspunkter, end den repræsentation fjernsynet formidler. Det gør avisen mere troværdig ifølge Pia og et bedre udgangspunkt for en diskussion, fordi den er baseret på fakta og ikke tv-produktioner, som vi tolker, at Pia anser som utroværdige. Tolkningen er vores, skal det understreges, og ikke Pias egen præcisering af begrebet.

Vi observerer, at Viola og Rolf ser "TV-Avisen" samt "Den Blå Planet" (engelsk naturprogram på BBC) sammen med Niels og Pia. Familien kommenterer løbende og ofte programmer overfor hinanden og mindre samtaler opstår om programmernes indhold. Da Viola og Rolf bliver sendt i seng, kommer Klara hjem og sætter sig sammen med Niels og Pia for at se TV-Avisen klokken 21 samt det efterfølgende magasinprogram. Samtalerne om tv'et fortsætter.

Event O3: Som et led i vores række af spørgsmål om familiens tv-vaner, spurgte vi til de vilkår, børnene så fjernsyn under.

Interviewer "Hvornår begyndte I at inddrage børnene?"

Pia "Det har vi altid gjort. Vi er ret restriktive med hensyn til film, men de har altid fået lov til at se nyhederne."

Niels "De kan ligeså godt se det herhjemme og ikke ude omkring – de skal nok se det alligevel, jo."

Niels forholder sig i interviewudsnittet til, at børnene i familien kan se tv flere steder. Vi tolker, at Niels mener, at børnene ifølge ham bør se nyhedsudsendelserne i hjemmet sammen med ham og Pia, i stedet for at se nyhedsudsendelserne andre steder, hvor Niels og Pia ikke vil kunne indgå i en dialog med børnene om, hvad de ser.

Vi mener, at det i dette tilfælde er nødvendigt at tolke på, hvad interviewpersonerne siger, fordi vi vurderer, at det er uklart i interviewudsnittet, hvad der menes.

Vi mener under observationerne at have fundet belæg for, at denne tolkning er valid, når familien her har forholdt sig til, hvilke regler der bør være for tv-seningen.

Event O4: Viola fortalte kort inde i interviewet med familien, hvorfor hun mente, at det var vigtigt at følge med i nyhedsudsendelserne.

Viola "Jeg ser nyheder, fordi jeg kan lide at følge med i verden. Den sidste gang, jeg fulgte med i nyhederne, var da de (personerne i tv) talte om Muhammed-tegningerne."

Niels "Vi talte om, at terrorister gjorde det ene og det andet."

Rolf "Ja, vi sad i bussen og talte om det."

Viola, Niels og Rolf forholder sig i interviewudsnittet til, hvordan de med udgangspunkt i et nyhedsindslag om terrorisme talte om, hvad der foregår rundt om i verden.

Vi mener, at interviewudsnittet indikerer, at familien interagerer i en samtale om, hvordan nyhedsindslaget skal forstås, hvorfor det er relevant, og hvordan familiemedlemmerne bruger nyhedsindslagets budskab i deres hverdag.

Event O5: Niels, Pia, Viola og Rolf siger, at fredag er en speciel dag for familien med hensyn til dens tv-vaner, idet dagen er planlagt på forhånd og indgår som et fast ugentligt 'ritual'⁴. Familien indtager ifølge familiemedlemmerne den samme madret (burgere) mens de kollektivt ser de samme tv-programmer ("Disney Sjøv", som er et amerikansk tv-program for børn, og derefter "X Factor", som er en dansk talentkonkurrence på tv eller andre underholdnings-programmer på DR1 eller TV2), der vises fra klokken 19 om aftenen.

Med baggrund i denne information spørger vi familiemedlemmerne om deres argumentation for, hvorfor de har etableret dette ritual.

- Rolf "Jeg ser underholdning som X Factor. Alle vil se det."
Niels "Ja, alle ser X Factor sammen fredag, hvor vi spiser burgere. Vi er i den grad hoppet med på den seer-succes."
Pia "Da vi var i Italien, så vi den på italiensk."
Klara "Det der X Factor er følelssporno på et så højt plan."
Niels "Ja, men der er forskel på, hvad du principielt har imod følelssporno, og hvad du så sluger alligevel."
Rolf "Ja, det er skægt at få grineflip."
Klara "Jo, men det er stadigvæk noget med, at man skal sidde og se folk blive hængt ud. Det er det, som irriterer mig ved X Factor."
Niels "Men hvad er det så, der gør, at du ser det?"
Klara "Det er fordi, at det kan være sjovt at se det sammen med jer andre."

Mens Rolf, Niels og Pia i interviewudsnittet udtrykker, at de er tilfredse med ritualen, forholder Klara sig kritisk overfor tv-programmet X Factor og betegner det som "følelssporno". Ved dette begreb forstår vi, at Klara mener, at programmets fokus på deltageres følelser kan sammenlignes med graden af pornografiens eksplicite brug af visuelle virkemidler. Vi forstår begrebet som negativt ladet, hvorfor vi anser Klaras kritik som negativ. I forbindelse med Klaras kritik af programmet, svarer Niels hende, at han ikke er uenig, men at han ikke ser programmets fokus på deltageres følelser som et argument for, at familien ikke bør se programmet. Niels spørger efterfølgende Klara, hvorfor hun ser programmet, hvis hun mener, at det er dårlig kvalitet, hvilket hun begrundede med, at hun ønsker at være sammen med familien i deres dyrkelse af ritualen.

Vi tolker, at Niels og Klara indgår i en dialog om Klara og familiens seervaner. I visse tilfælde kan kravene til tv-programmernes kvalitet slækkes, hvis familien i stedet prioriterer underholdningsværdien.

Event O6: I andre situationer forholder det sig ifølge Pia omvendt, når hun taler om genudsendelser af tv-programmet "Hit med Sangen". Tv-programmet har været genudsendt adskillige gange på DR1 fredag aften.

- Pia "Vi er trofaste seere hver fredag aften mellem klokken 19 og 22. Der sidder vi alle sammen klistret til skærmen. Det er vores afslapning ovenpå en hård uge."
Niels "Jeg synes, det er fedt, at der er de her underholdningsprogrammer hver fredag aften. Det kan vi hygge os med alle sammen."
Interviewer "Det vil sige, at I altid ser tv fredag aften, uanset hvad der bliver sendt?"

⁴ 'Ritual' skal forstås som en gruppes formulerende vaner, der er bevidste og sprogliggjorte overfor gruppens medlemmer. Rutiner, der i en vis forstand står i modsætning til denne definition af ritualer, skal forstås som de ikke-sprogliggjorte vaner, som eksisterer i gruppens præ-refleksive niveau. På dette niveau har familien ikke talt om deres vaner. Et ritual befinder sig i gruppens refleksive niveau, hvor vaner er bevidste (Christensen og Tufte 2001:13)

Pia ”Nej, der har været programmer, der har været så ringe, at vi ikke har gidet at se dem. F.eks. når de har genudsendt Hit med Sangen for tredje gang.”

Pia og Niels siger i interviewudsnittet, at det på fredage ikke er en høj prioritet at få et indholdsmæssigt udbytte ud af den tid, de bruger på at se fjernsyn, i lige så høj grad som det er på ugens øvrige aftener, hvor familien ser fjernsyn. På fredage prioriterer familien det kollektive aspekt ved deres tv-sening, fortæller de. Prioriteten gør, at familien ’hygger sig’ og ’spiser burgere’.

4.1.2. Kritisk stillingtagen til programfladen

Event 07: Hos Familien Olsen diskuterede familiemedlemmerne flere gange tv-programmernes kvalitet. Vi tolker, at disse diskussioner viser, at en kritisk stillingtagen til fjernsynsprodukterne er et emne, der forekommer ofte hos familien.

Vi henviser til observationen under event 01, hvor kritisk stillingtagen er en aktivitet.

Pia ”Jeg kan huske, at da du så et interview, da havde du lige haft mediefag i skolen. Da var du rimelig meget på.”

Klara [afbryder] ”Far, der er ham der igen!”

Niels ”Ja, det er vores hade-nyhedsvært, Torsten Jansen. Han siger hele tiden JEG; JEG; JEG. Vi kan slet ikke se en nyhedsudsendelse med ham, uden at irritere os over ham.”

Vi observerer, at Niels, Pia og Klara kollektivt ironiserer over nyhedsværten fra DR Torsten Jansens brug af ordet ’jeg’. Det morer dem alle tre. Denne ironisering har sandsynligvis fundet sted før, hvilket vi derfor tolker som en etableret tv-vane.

Niels ”Det er vigtigt for mig, at det, jeg ser, er kvalitet. At det er klippet ordentligt. Som Rejseholdet (dansk dramaserie) eksempelvis.”

Pia ”Du kan blive helt vildt irriteret over, at formen ikke er i orden.”

Niels ”Jeg har nok en holistisk tilgang til tv. Og jeg kan ikke klare, når der er nogen, der har justeret på fjernsynet. Farverne skal være ordentligt indstillet.”

Pia ”Klara gør det også. Viola ligner nok mig mest. Hun ser meget nyheder og er nok også den af de mindste, som gør mest ud af nyhedernes indhold. Klara ligner Niels mere med det kreative. Lyssætning og så videre.”

Niels ”Klara har også haft tilpas meget mediefag i skolen til at vide, hvordan lyssætning og så videre skal laves.”

I interviewudsnittet kommenterer Pia på Klara, Niels og Violas tv-vaner. Niels siger desuden, at Klaras nuværende fag i skolen, som omhandler mediernes rolle og praksis, påvirker hvordan Klaras tv-vaner er.

Pia siger, at Niels interesserer sig for, at ’formen’ er god. Ved dette begreb forstår vi de tekniske elementer i tv-produktionerne. Niels virker på os accepterende overfor Pias påstand og forklarer, hvordan og hvorfor han mener, at formen er et vigtigt element for ham. Pia siger, at Viola vurderer tv-programmer på samme måde som hende selv – ud fra en indholdsmæssig betragtning – mens Niels og Klara vurderer tv-programmer på samme måde – ud fra en formmæssig betragtning. Interviewudsnittet viser, tolker vi, at Pia udlægger familiens tv-vaner på en måde, som virker acceptabel, genkendelig og forståelig for Niels og Klara.

At Niels bruger termen 'holistisk' forstås vi i den sammenhæng som et udtryk for, at han ønsker at 'formen', som Pia kalder det, skal være af en tilfredsstillende kvalitet, før Niels mener, at den samlede produktion er acceptabel i forhold til hans kriterier for gode tv-produktioner. Sidstnævnte er vores tolkning af et, ifølge os, uklart sprogbrug.

Event 08: Som det var tilfældet mellem Niels og Klara i det netop analyserede interviewudsnit, taler Pia og Klara senere i interviewet om deres fælles vurdering af vægtningen af udlandsstof i nyhedsudsendelserne. I den forbindelse foretager Klara en evaluering af, hvorfor hun synes, at såkaldte 'gode nyheder' kontra 'dårlige nyheder' bliver prioriteret i nyhedsudsendelserne, som de gør. Ved 'gode' og 'dårlige' nyheder tolker vi, at Klara refererer til, at gode nyheder omhandler positive aspekter af virkeligheden, hvor dårlige nyheder omhandler negative aspekter af virkeligheden.

Pia "Man taber nogle store sager ved at gå op i enkeltsager. Der er stadig hungersnød i Darfur (Afrikansk land)."

Klara "Ja, men jeg bliver stadig lidt ked af det over de enkeltsagshistorier, fordi jeg bliver revet med. Det er altid noget dårligt, der sker rundt omkring i verden. Hvorfor kan man ikke høre om alle de gode ting? Man kunne godt fortælle om alt det gode, når det endelig lykkes, men så ved jeg godt, at så forsvinder der seere."

Klara virker under vores observationer opsat på, at hun skal fremstå som en kritisk tv-seer.

Interviewudsnittet, tolker vi, eksemplificerer hvordan Klara ser sig selv som en seer, der tager aktivt stilling til, hvad hun ser på tv. I interviewudsnittet opsummerer hun en diskussion, som hun har haft med sig selv om, hvorfor de gode nyheder ikke bliver prioriteret af journalisterne, der sammensætter nyhedsudsendelserne. Vi mener, at Klara i denne situation indtager et meta-perspektiv i forhold til hendes refleksioner over hendes holdning til tv.

Event 09: Niels og Pia formulerer under interviewet, hvordan de foretrækker, at nyhedsudsendelserne er produceret. Ifølge os virker de enige om, hvad der er kritisabelt, eksempelvis når de diskuterer en nyhed, hvor to personer er blevet påkørt i trafikken.

Niels "Fascinationen af at 'her splattede to mennesker' – den kunne de godt have strøget for mig."

Pia "At to mennesker er kommet tragisk til skade har ingen nyhedsværdi, nej."

Forældrene virker igen enige om nyhedsudsendelsens kvalitet, når et nyhedsindslag om kastration af smågrise bliver vist på DR1.

Niels "Så viser de indslaget igen nu [griner]. Vi har siddet her hver aften og været helt forargede."

Pia "Ja, det er synd for grisene – men hvorfor skal man hive politikerne i studiet for at sige noget om det? Jeg synes, at fokus bliver flyttet fra sagen til politikernes håndtering. Det er politiker-pop."

Niels siger, at de har været forargede over indslaget, hvilket Pia siger, at hun er enig i, fordi 'det er synd for grisene'. Sideløbende med at Niels og Pia siger, at de er enige om deres sympati for grisene, kritiserer de producenternes prioritering af, hvor ofte indslaget er blevet vist samt brugen af

de politiske kilder og DR1's vinkling af sagen. Pia betegner DR1's håndtering af historien som 'politiker-pop', hvilket vi tolker som et negativt ladet begreb, der har til formål gøre Pias kritik af nyhedsindslaget sprogligt fængende og humoristisk appellerende.

Event O10: På et senere tidspunkt i interviewet, hvor vi beder Niels om at fortælle, hvilke tv-programmer han foretrækker i forhold til andre tv-programmer, opstår der en diskussion om tv-seningen af reality-shows.

Niels fortæller under observationsstudiet, at han har set reality-programmet "Paradise Hotel" hos en ven, hvor han var på besøg. Hans siger, at han dog ikke bryder sig om genren generelt, og at reality-genren ifølge ham er 'virkelig dårligt tv'.

Niels "Jeg har aldrig set Big Brother eller Robinson Ekspeditionen (begge er danske realityshows). Men der er nogen på arbejdet, der har set det. På mit tidligere arbejde var der faktisk en del 'serie-freaks'."

Ved begrebet 'serie-freaks' forstår vi, at Niels henviser til personer, der ofte ser en større mængde tv-serier, herunder eksempelvis reality-programmer. Hans brug af begrebet i situationen tolker vi som, at Niels ser ned på denne adfærd.

Vi tolker, at han tager afstand fra denne adfærd i forhold til den adfærd, han selv har lyst til at udvise. Denne tolkning er vores og nødvendig, mener vi, fordi brugen af begrebet forstås tydeligst, når tolkeren har opholdt sig i konteksten, hvor begrebet blev brugt på grund af, at brugen af mimik og toneleje i denne situation er afgørende for begrebets tolkning. Tolkningen er delvist baseret på observationer. Konkret griner Niels, mens han siger ordet 'serie-freaks' samtidig med, at han kigger diskret på de andre familiemedlemmer, hvilket vi tolker som hans forsøg på at få anerkendt sit humoristiske initiativ af dem

4.1.3. Magtfordelingen i familiens tv-vaner

Event O11: Som et led i vores interview gjorde vi, som nævnt i metodekapitlet, brug af redskabet Hvem bestemmer?. Formålet var at få familien til at tage stilling til, hvordan magtfordelingen i relation til tv-vanerne er fordelt i familien.

Interviewer "Hvem bestemmer, hvad der bliver set af tv?"
Rolf "Mor!"
Pia "Neeeej [ironisk]."
Rolf "Jo, mor bestemmer, fordi hun er så streng."
Pia "Jeg hader at være hjemme hos folk, hvor tv'et bare står og blaprør løs i baggrunden. Så bliver der slukket. Det er jo en kæmpe tidsrøver."
Viola "Børnene bestemmer".
Rolf "Ja, men børnene bestemmer kun, når mor ikke er hjemme. Far får lov til at se tv-avis, når vi giver ham lov til det."
Niels "Jeg er enig. Jeg ville nok ikke se så meget tv, hvis jeg boede alene. Så ville jeg typisk bare se nyhederne på DR1."
Pia "Ja, hos os er det et aktivt valg at se tv og skifte kanal."

Rolf er aktiv i denne del af interviewudsnittet, hvor han siger, at Pia bestemmer, hvordan familiens tv-vaner bør være. Han siger, at det skyldes, at Pia er streng. Viola siger, at børnene bestemmer, når mor ikke er hjemme, hvilket Rolf supplerer ved at sige, at Niels får lov til at bestemme, hvordan tv-

vaner bør være i den udstrækning, som børnene i familien tillader det. Vi mener, at anvendelsen af Hvem Bestemmer? Primært giver indikationer på, hvordan magtfordelingen forhandles sprogligt i den kontekst, redskabet bliver anvendt, mens den ikke med sikkerhed kan give nogle indikationer på, hvordan magtfordelingen i praksis foregår til dagligt. Dette mener vi ikke er et metodisk problem, der gør redskabet ugyldigt i forhold til den måde, vi ønsker at anvende det på, fordi vores fokus er på familiernes sproglige forhandlinger.

Event O12: Pia giver i det følgende interviewudsnit to eksempler på, hvordan hun i forhold til forespørgslerne, der tager udgangspunkt i Hvem Bestemmer?, formulerer hendes holdning til at familien bør se fjernsyn.

- Interviewer "Hvis I skulle skifte væk fra DR1, ville I så vælge TV2 eller DR2?"
[Pia kigger rundt på de andre familiemedlemmer]
- Alle i kor "DR2!!"
- Pia "Ja, vi ser faktisk DR2 hver aften. Fordi selv DR1 er gledet af på den. Alene Kontant er total følellesporno med en masse enkeltsager. Det er derfor blevet en vane, at vi altid ser DR. TV2 er plat i den måde, nyhederne bliver serveret på".
- Niels "Jeg kan slet ikke nævne, hvad TV2 sender – alt, hvad jeg kender til, er på DR."
- Pia "Men det er altså ikke på grund af moralske kvababelser, vi ikke ser TV2."

Vi observerer, at Pia fungerer som en evaluator af og talsmand for familiens tv-vaner, som de ideelt set burde være ifølge hende, i det hun gentagne gange kommenterer på de andres vaner.

Event O13: Vi har valgt følgende tre situationer, hvor Pia kommenterer på Klara og Violas tv-vaner, for at eksemplificere Pias rolle i familiens magtstruktur. At eksemplerne er udtryk for Pias rolle i families magtstruktur er en vurdering, som, vi mener, er gyldig på baggrund af observationerne, vi har foretaget af familien, men samtidig en vurdering, som, vi mener, kan være underlagt en større tolkningsproces, end vi ellers har i forhold til vores målsætning om at være tilstræbt neutrale undersøgere.

1) Intervieweren spørger familien, hvorfor den ser tv-programmet X Factor.

Pia "Klara synes i virkeligheden, at det er dybt plat. Kapitalismen står bag, og alligevel har hun ædt det råt."

2) Niels spørger Klara om, hvad hun helst vil se i tv.

Pia "Så er det de danske serier som Rejseholdet, ikke? Du kunne også godt lide at se serier på din pc på værelset."

3) Intervieweren spørger Viola om, hvad hun helst ser i tv.

Pia "Kan du ikke godt lide at se vejret, Viola?"

Vi observerer som i event O12, at Pia gentagne gange i løbet af aftenen kommenterer på de andre familiemedlemmers tv-vaner. De andre familiemedlemmer virker accepterende overfor Pias kommentering.

Event O14: Forældrenes opvækst med tv spiller ifølge Pia og Niels en rolle for familiens nuværende tv-vaner.

- Pia "Vi ser fjernsyn fuldstændig, som vi gjorde hjemme hos mig. Dine vaner er slet ikke sluppet igennem."
- Niels "Nej, jeg er vokset op med, at de kloge ikke ser tv."
- Pia "Det er også en kæmpe tidsrøver – selvom vi ikke ser meget i forhold til gennemsnittet. Jeg er ofte ved at besvime af træthed, når jeg ser tv."
- Niels "Ja, når man først sidder der, så bliver man siddende. Hvis fjernsynet var tændt nu, ville jeg for eksempel ikke kunne samle mig om samtalen her. Billederne sluger mig."

4.1.4. Alternativt narrativ

Event O15: Rolf siger i løbet af interviewet, at han ser tv om eftermiddagen.

- Rolf "Jeg ser faktisk Hope and Faith, Venner og Reeba (amerikanske serier) efter skole tit."
- Pia "Det vidste vi slet ikke, du så! [Alle griner]"
- Niels "Hvor mange timers tv-forbrug har du skrevet på (i MedieDagbogen)? [Griner]"
- Rolf "Jeg synes bare, det er sjovt at se."

Niels og Pia siger her og efterfølgende i interviewet, hvilket de gentager i løbet af observationerne, at de er overraskede over, at Rolf ser amerikanske serier om eftermiddagen, når han kommer hjem fra skole.

Niels og Pia udtrykker, at de ikke glade for, at tv bliver brugt som beskæftigelse for eksempelvis børnene frem for andre aktiviteter. Rolf siger i interviewudsnittet her, at han ser tv på trods af forældrenes holdning, men at han slukker, før de kommer hjem.

4.1.5. Regler for børnenes tv-forbrug

Event 16: Familien diskuterer, hvilke regler der gælder for familiens tv-vaner.

- Rolf "Jeg ser ikke fjernsyn fra 16-18. Det må jeg ikke. Så spiller jeg computer."

I event 15 siger Rolf, at han ser tv i dette tidsrum. I det aktuelle interviewudsnit siger han, at han ikke gør.

Event 17: Ingen af familiens tre børn har tv på værelset. Rolf siger, at han gerne vil have tv på sit eget værelse, da mange af hans venner har det. Rolf afviser dog selv idéen.

- Rolf "Jeg ville se alt for meget tv. Det ville ikke være godt for mig."

Niels og Pia siger senere i interviewet og under observationerne, at de er imod, at familiemedlemmerne ser fjernsyn hver for sig på den måde, de ville gøre ved at have installeret fjernsyn på separate værelser.

- Niels "Jeg kan ikke se, at vi nogensinde skulle få brug for at fjernsyn mere. Vi bruger tv som samlingspunkt. Men Klara ville sikkert gerne have tv på værelset, hvis I spurgte hende."

4.2. Familien Sørensen i København Ø.

Familien Sørensen består af fire familiemedlemmer, som bor i en lejlighed på Vesterbro i København.

Torben, far, 35 år, konsulent

Jytte, mor, 31 år, studerende

Lucas, søn, 5 år, børnehave

Mirja, datter, 2 år, vuggestue

4.2.1. Tv nederst på prioriteringslisten

Event S1: Under besøget observerer vi, at familien ikke ser ret meget tv.

Vi observerer, at Jytte er den primære bruger af fjernsynet, mens Torben sjældent viser interesse for, hvad programudbuddet består af. Han virker optaget af andre gøremål.

Event S2: Som det ses i bilag 2 er debatprogrammet "Deadline" på DR2 Torben' foretrukne tv-program.

Torben "Jeg ser altid Deadline, for det passer fint med tiden. Man kan alligevel ikke lave andet der - man er for træt klokken 22.30."

Torben siger i interviewudsnittet, at grunden til at han ser Deadline er, at han ikke kan overkomme andre aktiviteter på det tidspunkt. Vi tolker en kontrast mellem Torben' udsagn om, at hans foretrukne tv-program er Deadline, og hans udsagn om, at han ser tv-programmet, fordi han ikke har andre aktiviteter på det tidspunkt. Ved begrebet foretrukket tv-program forstår vi, at Torben foretrækker det tv-program på grund af lysten til at se netop det tv-program og ikke et andet tv-program, der ville passe med samme tidspunkt, hvor Deadline bliver vist.

Event S3: Torben og Jytte siger, at de vil se film, som de lejer, i stedet for at se de film, som der bliver sendt på tv.

Torben "Vi lejer film – vi ser dem aldrig i tv. Vi gider ikke se de gamle danske film fra 60'erne, som de sender lørdag aften."

Jytte "Vi tjekker aldrig programmet. Så vil vi hellere leje en, vi gider se."

Vi tolker, at Torben og Jytte tidsforbrug på at se tv ifølge deres udsagn skal resultere i, at de bliver underholdt eller oplyst. Vi bemærker i øvrigt, at der kan være en modsætning mellem, at Jytte siger, at de aldrig "tjekker programmet" og Torben' viden om, at der bliver sendt "gamle danske film fra 60'erne" lørdag aften.

Event S4: Torben siger ifølge os, at deres tv-sening ikke er bundet af bestemte vaner.

Torben "Vi ser magasinprogrammerne på DR1, hvis der noget, vi gider se [...] Jeg tænker mig om, inden jeg tænder fjernsynet. Ellers får man hurtigt brugt to timer foran tv'et fra klokken 21 til 23. Jeg tænker over, at jeg ikke vil se for meget. Derfor tænker jeg over, hvad jeg ser."

I interviewudsnittet gør Torben opmærksom på, at familien vælger tv-programmer til, når de ønsker at se et bestemt et. Familien er ifølge Torben ikke bundet af eksempelvis vaner, der består af, at de ser bestemte programmer uden undtagelse, eller at de sidder foran fjernsynet i bestemte tidsrum. Når familien ser fjernsyn, er det det ifølge Torben fordi, de aktivt vælger at gøre det, hvilket Jytte er enig i.

Jytte "Vi styrer ikke vores liv ind efter tv-programmet, ellers kan man ikke lave andet. Det har jeg ikke tid til lige nu [...] Jeg synes ikke, at det per definition er afslappende at se tv. Jeg vil ikke spille min tid foran tv'et."

Event S5: Ifølge Torben er hans nuværende tv-vaner koblet til hans opvækst.

Torben "Jeg er opvokset med sort/hvid-fjernsyn i mange år. Det var videofri zone, så jeg gik altid over til vennerne. Derfor gider jeg ikke bruge meget tid på at se tv i dag."

Jytte siger ligeledes, at hendes tv-vaner er præget af hendes opvækst.

Jytte "Jeg havde tv på værelset og adgang til flere kanaler, end vi har nu. Da jeg var yngre, så jeg mere tv, helt klart [...] Jeg kan godt mærke, at jeg er blevet mere kritisk og selektiv over for tv, end mine forældre er, efter jeg er flyttet til København og er blevet uddannet. Mine forældre ser meget TV2 og underholdning. De bruger tv'et mere til afslapning, end jeg gør. De kunne ikke finde på at slukke og læse en bog. At se fjernsyn er ikke nødvendigvis lig med afslapning for mig."

Jyttes tv-vaner er, ifølge Jyttes udsagn i interviewudsnittet, i højere grad præget af en kritisk selektion i forhold til udbuddet af tv-programmer, end hendes forældres tv-vaner er. Hun kobler denne øgede grad af selektion med hendes uddannelse og nye bopæl. Fjernsynets funktion, siger hun, har ændret sig fra at være orienteret mod underholdning til at være orienteret mod oplysning.

Event S6: I dag læser Jytte, siger hun, ofte bøger om aftenen, hvilket ikke kun har at gøre med hendes liv som studerende. Udsagnet kommer i forlængelse af event S4, hvor Jytte siger, at hendes forældre "ikke kunne finde på at slukke og læse en bog".

Jytte "Jeg vil også have tid til at læse en god bog. Jeg bruger mange aftener på at læse en god bog fra klokken 20 til 22. Det er afkobling, så det ikke kun er studie."

Event S7: Ifølge Jytte og Torben er deres tv-vaner præget af de kontekster, de indgår i og har indgået i. Nogle tv-vaner er ophørt, fordi deres tilhørsforhold til den pågældende kontekst er ophørt, siger de.

Jytte "Sport ser jeg ikke. Jeg så meget håndbold tidligere, men det forsvandt, da jeg flyttede til København."

Torben "Jeg ser slet ikke sport [...] Tidligere boede jeg i bofællesskab, og så var det hyggeligt at se Tour de France sammen og drikke en øl [...] Jeg så engang Friends (amerikansk tv-serie), før jeg fik børn. Friends var meget skægt."

Torben siger, at han syntes, at tv-seningen af Friends var 'sjov' for ham, men at han ikke ser tv-serien mere, fordi han nu indgår i en anden kontekst. I forhold til det pågældende interviewudsnit tolker vi, at Torben' tilhørsforhold til hans nuværende kontekst gør, at han fravælger tv-sening af bestemte tv-programmer, han kan lide. Vi tolker på hans udsagn, at han prioriterer tid med familien højere end at se fjernsyn.

Event S8: For at indgå i nye kontekster er det ifølge Jytte vigtigt, at hun kender til de tv-programmer, som der bliver vist på tv lige nu.

Jytte "Man kunne i øvrigt mærke, at man – efter vi havde været i Nepal⁵ – skulle falde ind i denne her trend, så man kunne tale med, når kollegerne nævnte X Factor."

Event S9: Vi observerer, at Jytte ser fjernsyn alene på den aften, vi har valgt at observere familien. Familien fortæller, at Jytte normalt ser fjernsyn alene, mens Torben sørger for praktiske gøremål. På samme måde ser Torben også normalt fjernsyn alene, mens Jytte eksempelvis læser bøger eller laver andre aktiviteter.

Vi tolker, at denne adfærd og de dertilhørende kommentarer peger på, at tv-sening i denne familie primært foregår som en isoleret aktivitet.

4.2.2. Tv bør have en praktisk og oplysende funktion

Event S10: Torben og Jytte siger, de ikke tænder for fjernsynet på bestemte tidspunkter, men at denne regel godt kan blive ændret, hvis fjernsynet kan bruges som et praktisk redskab i hverdagen.

Torben "Tv'et bliver ikke tændt før børnetime. En enkelt gang imellem bliver der tændt lidt før, hvis de har været oppe at slås. Så bliver det brugt som parkering."

Jytte "Jeg sidder tit og ser børnetime sammen med børnene, mens Torben laver mad, for at holde ro på bagklappen."

Event S11: Det er ifølge Torben ikke alle tv-programmer, der på indholdssiden virker tiltrækkende på ham som seer, hvorfor han fravælger at se dem.

Torben "Jeg kan godt lide Deadline, fordi der er en god dækning. De går i dybden. Jeg gider ikke se TV2. Det er lidt for Ekstra Blads-agtigt. For poppet og overfladisk. Quizprogrammer og reality-tv gider jeg heller ikke se. Det er kedeligt, og det giver mig ikke noget."

Torben siger i interviewudsnittet, at han prioriterer 'god dækning' frem for tv-programmer, der er 'poppede', 'overfladiske' og 'kedelige', når de ikke 'giver' ham 'noget'. Ved begrebet 'noget' forstår vi, at det betyder brugbart indhold i en oplysende forstand, hvor Torben bliver tilført en viden, som han ikke havde før.

Event S12: Forældrene i familien er ifølge deres udsagn enige om, at hinandens tv-vaner er orienteret mod, at familien skal have et indholdsmæssigt brugbart udbytte af den tid, den bruger på at se tv.

⁵ Familien har haft et længere ophold i Nepal, som de vendte hjem fra seks måneder, før vi lavede interviewet.

- Torben ”Jeg gider eksempelvis ikke se noget hjernedødt action, og jeg gider ikke bruge meget tid på at se fjernsyn bare for at gøre det [...] Jeg ser for eksempel The Daily Show (amerikansk politisk-satirisk tv-show), fordi jeg gerne vil holde fingeren på pulsen, så, ja, jeg tænker da over, at jeg ikke vil se for meget tv.”
- Jytte ”Ja, du skal have noget ud af det [...] Vi styrer ikke vores liv efter tv-programmet.”

4.2.3. Hellere slukke, end at nøjes med dårligt tv

Event S13: Ifølge Jytte er hun mere selektiv med hendes tv-sening, end hendes forældre er. Hun siger, at muligheden for at slukke fjernsynet bliver brugt af hende og ikke af hendes forældre.

- Jytte ”Jeg kan godt mærke, at jeg er mere kritisk og selektiv over for tv, end mine forældre er, efter jeg er flyttet til København og er blevet uddannet. Mine forældre ser meget TV2 og underholdning. De bruger tv’et mere til afslapning, end jeg gør. De kunne ikke finde på at slukke og læse en bog.”

Jytte siger i interviewudsnittet, at grunden til, at hun er blevet en mere selektiv tv-seer, er at hun har flyttet bopæl fra Jylland til København og har taget en uddannelse. Torben’ holdning til tv afholder i øvrigt ifølge Jytte hende fra at bruge tv’et.

- Jytte ”Jeg kunne jo godt tænde for fjernsynet, men jeg gør det ikke. Torben synes ikke, vi skal se for meget tv. Og så ville jeg have dårlig samvittighed over at se tv mellem klokken otte og ni.”

I kombination med event 6, hvor Jytte siger, at hun har skiftet seervaner i kraft af hendes fraflytning af forældrenes bopæl, tolker vi, at interviewudsnittet her peger på, at Jytte lader sine seervaner præge af hendes bofællers seervaner.

Torben siger, at han ikke er interesseret i at se meget fjernsyn, ligesom han ikke bryder sig om, at de andre familiemedlemmer bruger for meget tid på at se tv.

- Torben ”Jeg tænker over, at jeg ikke vil se for meget fjernsyn, inden jeg tænder fjernsynet.

4.2.4. Kvalitetsprogrammer kan sætte familiens dagsorden

Event S14: Det følgende interviewudsnit viser, ifølge os, at familien foretrækker, at deres tv-sening skal resultere i, at familien bliver tilført en brugbar viden.

- Jytte ”Jeg planlægger mit liv efter X Factor. Det var kvalitetsunderholdning. Det var fedt at dele med Lucas. Snakke om hvem Anne Linnet var.”
- Lucas ”Du ved da godt, hvem Anne Linnet er, mor.”
- Jytte ”Ja, det ved du også godt nu, fordi det har du lært. Jeg prøver at vise, at hvis man vil være god til noget, så skal man øve sig.

Jytte siger for det første, at ved at se X Factor, så kan Lucas lære, at man kan blive god til noget, hvis man øver sig. For det andet, at det tilfører Lucas konkret viden om popkulturen.

Event S15: Er et program godt ifølge Jyttes kriterier for kvalitetsprogrammer, er hun villig til at ’planlægge sit liv’ efter det, som hun kalder det.

- Jytte ”Jeg planlægger mit liv efter X Factor. Det var kvalitetsunderholdning. Også Kongemordet (dansk krimi-serie på tv) om søndagen [...] Hvis vi kunne tage kanalen med Klovn (dansk, satirisk tv-serie), ville vi også planlægge vores liv rundt om det.”
- Torben: ”Vi så også X Factor, da det var der.”
- Jytte ”Han faldt i.” [griner til Torben]
- Torben ”Vi blev introduceret til det sent. Vi var slet ikke med fra starten. Nogle venner sagde, at det var godt at se med børn.”

Jytte siger, hvilket Torben giver hende ret i, at kvaliteten af X Factor var god og derfor blev et tv-program, som de valgte, at familien skulle se. Torben siger, at han havde hørt, at tv-programmet var godt at se med børn. Vi tolker, at han bruger hensynet til børnene som argument for, at han ser tv-programmet, fordi han ønsker at fortsætte med at fremstå kritisk. Denne tolkning bygger ligeledes på, at Jytte bruger ordvalget 'han faldt i'.

Event S16: Ligesom Jytte ifølge eget udsagn prioriterer tv-programmer, der tilfører familien en viden, er underholdningsprogrammer af høj kvalitet også et tv-produkt, hun kan lide at se.

- Jytte ”[...] jeg er rigtig glad for søndagsunderholdning på DR. Det er kvalitet. For eksempel Forbrydelsen (dansk krimi-serie på tv). Den så vi sammen og gik rigtig meget op i. Af samme grund kan jeg godt savne, at vi havde HBO (amerikansk tv-kanal), som vi så meget sammen i Nepal.”

4.2.5. Far bestemmer

Event S17: Ved at bruge interviewredskabet Hvem Bestemmer? (se metodekapitel 2) spørger vi familien om, hvem af familiens medlemmer, der bestemmer over familiens tv-vaner.

- Lucas ”Far bestemmer. Han er hård.”
- Torben ”Enig. Vi stemmer ikke så tit om det. I forhold til børnene er vi da rimelig enige om, hvad vi skal se, ikke Jytte?”
- Jytte ”Jeg er også enig. Lucas får for eksempel ikke lov til at se morgenfjernsyn på hverdage.”

Familien siger, at de er enige om, at det er Torben, der primært bestemmer familiens tv-vaner.

Event S18: Torben' ønsker til familiens tv-vaner kommer ifølge Jytte ikke kun eksplicit til udtryk. Hendes vaner er præget af samvittighed, siger hun.

- Jytte ”Det er også fordi, at Torben synes, det er latterligt at se tv - så bliver der ikke tændt [...] Jeg kunne jo godt tænde for fjernsynet, men jeg gør det ikke. Torben synes ikke, vi skal se for meget tv. Og så ville jeg have dårlig samvittighed over at tv mellem otte og ni. Du [kigger på Torben] siger meget tit, at der ikke skal ses for meget fjernsyn.”

Vi tolker, at Torben' magt kommer til udtryk indirekte. Jytte vælger at slukke tv'et eller undlader at tænde det, fordi hun tror, at det er sådan, Torben foretrækker det.

4.2.6. Regler for børnenes tv-forbrug

Event S19: Hos Familien Sørensen er der ifølge Torben faste tidspunkter for, hvornår Lucas må se fjernsyn.

- Torben "Tv'et bliver ikke tændt før børnetime. Lucas ser DR's morgenfjernsyn i weekenden (Morgenhår), men ikke til hverdag."
- Lucas "Ja, jeg elsker Anders And og Peter Pedal."
- Jytte "Normalt ser han fjernsyn fra klokken 17.30 til 19.00, mens jeg laver mad."
- Lucas "Jeg så sådan nogle film om aftenen."
- Jytte "Ja, nemlig, mens jeg laver mad til klokken syv."

Som det blev omtalt i event S9 bliver fjernsynet anvendt for at skabe ro, når børnene i familien er urolige. I sammenhæng med dette interviewudsnit tolker vi, at tv'et primært bliver brugt som en praktisk anordning i familien og sekundært bliver brugt til at underholde med.

4.3. Familien Madsen i Hvidovre

Familien Madsen består af fire familiemedlemmer, som bor i et parcelhus i et villakvarter i Hvidovre.

- Mikkel, far, 33 år, brandmand.
- Ditte, mor, 33 år, sygeplejerske.
- Niels, 7 år, 1. klasse.
- Marcus, 7 år, 1. klasse (drengene er tvillinger).

4.3.1. TV er underholdning og afslapning

Event M1: Dorthe siger, at hun primært ser fjernsyn, når hun vil slappe af.

- Dorthe: "Jeg ser som regel ligegyldigt tv. Sådan noget som min hjerne ikke skal bruges til. Hvor jeg slet ikke skal tænke over, hvad der sker."

Dorthe siger, at hun ser 'ligegyldigt tv', som hun i interviewet definerer som diverse amerikanske tv-serier (Bl.a. "Greys Hvide Verden", "Ugly Betty" og "Desperate Housewives" samt dokumentarprogrammet "De Unge Mødre").

- Dorthe: "Fra jeg står op, til jeg går i seng, så er der nogen, der snakker til mig. Jeg bruger min hjerne hele dagen, så når jeg sætter mig foran fjerneren, skal jeg bare koble af og slappe af."

Vi tolker, at fjernsynet fungerer som en pause i Dorthes hverdag, hvor der ikke bliver stillet krav til hende. For at opnå denne effekt fra tv-seningen, siger hun, at hun ser en bestemt type programmer.

Vi observerer, at Dorthe alene ser Ugly Betty (amerikansk komedie-serie på tv), som hun selv kategoriserer som 'ligegyldigt tv'.

Event M2: Ud over de amerikanske serier, som ifølge Dorthe underholder hende, siger hun, at hun kan lide at se dokumentarprogrammer.

- Dorthe "Dokumentar får man noget ud af oppe på første sal – det andet ('lige gyldigt tv') får jeg ikke noget ud af."
- Interviewer "Hvad med debat? F.eks. Smagsdommerne (Debatprogram om kultur på tv) på DR2".
- Dorthe "Det ved jeg slet ikke, hvad er. Jeg kobler af foran fjernsynet, så jeg ser – også i min verden – lige gyldigt tv."

Dorthe siger i interviewudsnittet, at der er forskel på lige gyldigt tv og dokumentarprogrammer. I interviewudsnittet siger Dorthe, at hun 'får noget ud af' dokumentarprogrammer på 'første sal'. Begrebets betydning opfatter vi som, at Dorthe mener, at dokumentarprogrammer giver hende et intellektuelt udbytte.

Under observationsstudiet af familien uddyber Dorthe, at hun kun ønsker at se dokumentarprogrammer, der har en parallel til hendes øvrige interesser, såsom børn. F.eks. sendte TV2 under observationsstudiet et dokumentarprogram om tvangsfjernelse af børn med titlen "Er du mors lille dreng?". Dette dokumentarprogram ville Dorthe gerne se, da emnet interesserede hende, sagde hun

Event M3: Dorthe siger, at hun ikke er tilfreds med sine egne tv-vaner.

- Ditte "Jeg kan godt blive irriteret over, at jeg bruger så meget tid på at se så dårligt tv."

I forhold til event M1 tolker vi, at Dorthe ønsker at se lige gyldigt tv, der ifølge hendes egne ord ikke er intellektuelt udfordrende. I dette interviewudsnit siger Dorthe, at hun er 'irriteret' over denne adfærd. Alligevel vælger hun oftest at se lige gyldigt tv, når hun ser tv, fordi at hun bedst opnår 'afslapning' sådan (jf. event M1).

4.3.2. TV deler familien

Event M4: Forældrene i familien siger, at deres tv-vaner er forskellige. Forskelligheden gør ifølge deres udsagn, at de ikke ser tv sammen.

- Dorthe "Vi ser aldrig tv sammen – kun nyheder eller måske en film – men det er meget sjældent [...] Jeg ser som regel lige gyldigt tv – det er mig, der kalder det det. Hvor man overhovedet ikke skal tænke.""
- Mikkel "Jeg synes også, det er lige gyldigt – jeg gider ikke se de programmer. Jeg gider ikke se lige gyldigt tv. Det er spild af tid."

Ifølge Dorthe skiftes familien til at se tv, mens familiens øvrige medlemmer laver andre aktiviteter, såsom at bruge computeren eller foretage huslige gøremål.

- Dorthe "Vi plejer at opholde os i hvert vores rum [...] Som regel sidder en af os ved computeren og den anden ved fjernsynet.
- Ditte "Normalt ville jeg ikke sidde og se noget, som jeg ikke gad at se. Så ville jeg gå ud og lægge vasketøj sammen."

Event M5: Mikkel siger, at han kan lide at se motorsport i tv. Det kan Dorthe ikke.

Mikkel ”Jeg ser motorsport i stor stil. Men ellers ser jeg ikke så meget andet sport. Kun alt det, der larmer [...] Jeg kan godt finde på at stå op midt om natten og se Le Mans eller Formel 1 (begge motorsport-events).”

Dorthe ”Jeg kunne aldrig drømme om at se sport. Det er det dårligste, jeg kan komme i tanke om. Hvis jeg endelig skal se noget, så skal det være finaler i håndbold, men jeg ville ikke planlægge min tid efter det.”

Familien siger, at de har forskellige tv-vaner i forhold til, hvad de ønsker at se på tv.

Mikkel siger, at han kan lide at se dokumentarprogrammer, men at det ikke er de samme dokumentarprogrammer, som Dorthe kan lide at se.

Mikkel ”Hvis jeg skulle vælge, hvad jeg allerhelst ville se, så skulle det være dokumentar.”

Dorthe ”Undskyld jeg afbryder, men Mikkel kan godt lide at se historiske programmer på DR2.”

Mikkel ”Jeg kan godt lide at se sådan noget om f.eks. medicinalindustrien eller Brixtofte (tidligere borgmester i Farum Kommune). Der må gerne være et indhold. Jeg kan godt lide politiske programmer. Eller baggrund omkring politiske dramaer.”

Under observationen satte Mikkel sig sammen med Dorthe foran fjernsynet, fordi vi var i gang med en samtale om deres tv-vaner. Efter fem-ti minutter sagde Dorthe, at han skulle gå ud til computeren, så hun kunne ”få lov at se sine serier i fred”. Hun sagde til Mikkel, at de ”jo skulle opføre sig som de plejer”, og at det indebar, at hun på det tidspunkt normalt ville sidde ved tv’et og Mikkel ved computeren. Mikkel rejste sig og gik ud til computeren, mens Dorthe begyndte at se fjernsyn alene.

I *MedieDagbogen* (se metodekapitel 2) kan vi aflæse, at drengenes tv-sening foregår tidligt på aftenen. Imens foretager Dorthe huslige gøremål. At familiemedlemmerne ser tv hver for sig gælder ifølge dem selv primært Dorthe og Mikkel, da drengene er lagt i seng om aftenen, hvor størstedelen af tv-seningen foregår.

4.3.3. Populære tv-programmer udløser kollektiv tv-sening

Event M6: Dorthe siger, at familiens normale adfærd med at se fjernsyn hver for sig ikke gælder altid.

Dorthe ”X Factor og Vild med Dans (underholdningsprogram på tv) så vi tre (børnene og Dorthe). Så laver vi det til en hyggeaften med slik og hygge. Altså, hvis vi er hjemme, ellers optager vi det.”

Vi tolker, at tv’et bliver samlingspunkt for familien fredag aften.

Mikkel siger under observationen, at han enkelte gange ser disse tv-programmer med resten af familien, men at det er primært Dorthe, Marcus og Niels, som ser tv-programmerne.

4.3.4. *Fleksibilitet vægtes højt*

Event M7: Familien Madsen har kabel-tv. Det betyder, at de modtager tv-signalet gennem en såkaldt receiver. Familiens receiver har mulighed for at optage flere kanaler og gemme det på en intern harddisk, samtidig med at familien ser et andet program på skærmen. Optagefunktionen bliver ofte brugt i familien Madsen, siger Mikkel under interviewet. Mikkel arbejder og holder fri skiftevis tre dage ad gangen. Han bruger optagefunktionen til at optage tv-programmer, når han arbejder. Så kan han se dem, når han holder fri.

Mikkel ”Der er mange ting, der bliver optaget om aftenen, når jeg ikke er hjemme eller ikke gider se det, så har jeg det, når det passer mig.”

Event M8: Også Dorthe benytter ifølge eget udsagn optagefunktionen.

Dorthe siger i løbet af observationsstudiet, at hun bruger optagefunktionen til forskellige ting. F.eks. at optage tv-programmer på kanaler med reklamepauser for derefter at se dem og spole hen over reklamerne.

Dorthe ”Jeg hader reklamer, det er det værste jeg ved. Derfor optager jeg det, så kan jeg spole hen over reklamerne. Man kan også sætte live-tv (direkte tv) på pause.”

Event M9: Dorthe bruger også optagefunktionen til at optage programmer og serier, som hun gerne vil se, men hvor sendetidspunktet ikke passer ind i hendes planer.

Dorthe ”Jeg optager de programmer, jeg gerne vil se. Det kan godt være, jeg aldrig får dem set, men så sletter jeg dem bare.”

Dorthe siger i interviewudsnittet, at hun ikke optager programmerne, fordi hun ikke vil gå glip af dem. Hun siger, at hun optager dem uden at vide, om hun nogensinde vil få dem set. Hun vil hellere, tolker vi, se et program, som hun har optaget, fordi det interesserer hende, end at se et program, som hun ikke bryder sig om, næste gang hun vælger at bruge tid på at se tv.

Vi observerer, at Dorthe optager ”Et Døgn i Danmark” (dansk dokumentarprogram, som denne dag handlede om tvillingefødsler), fordi hun ønsker at se tv-programmet senere, når hun får tid til det.

4.3.5. *Mor bestemmer*

Event M10: Ifølge Dorthe, Niels og Marcuss udsagn er det Dorthe, der bestemmer over familiens tv-vaner. Det svarer de, når de bliver adspurgt ved hjælp af Hvem Bestemmer?.

Dorthe ”Jeg sidder på fjernbetjeningen herhjemme. De (børnene) får kun lov at se Disney Sjøv, hvis jeg er i samme rum. Jeg kan slet ikke tåle de der dårlige tegnefilm, de sender på Cartoon Network (amerikansk tv-kanal for børn).”

Marcus siger, at det er mor, der bestemmer. Niels starter med at sige, at tv-seningen er bestemt demokratisk, men skifter mening, da Dorthe udfordrer den påstand.

Marcus ”Mor bestemmer”

Niels ”Vi bestemmer alle sammen.”

Dorthe "Er det rigtigt? Kunne jeg nogen sinde finde på at se noget på Discovery sammen med jer?"
Niels "Næh".

Event M11: Mikkel siger, han ikke er enig i, at det er Dorthe alene, der bestemmer familiens tv-vaner. Når der er noget, han virkelig gerne vil se, så får Mikkel lov til det af Dorthe. I den overvejende del af tilfældene vælger Mikkel at forlade tv-stuen, når Dorthe vil se fjernsyn, siger han.

Mikkel "Jeg synes, det er demokratisk. Jeg sætter mig til modværge, hvis der kommer noget, jeg meget gerne vil se. Som regel går jeg bare, men f.eks. Station 2 VIL jeg se."
Dorthe "Så bukker jeg mig i støvet."

Dorthes magt over familiens tv-vaner, kobler Mikkel selv sammen med hans manglende lyst til at udfordre den.

Vi henviser til observationen i event 5, hvor Mikkel forlader tv-stuen, fordi Dorthe beder ham om det.

Event M12. Før familien Madsen flyttede ind i huset i Hvidovre, boede de i en lejlighed i København, hvor de havde adgang til flere tv-kanaler. Da familien flyttede, valgte de det store kanaludbud fra.

Ditte "Jeg synes, at det var så ligegyldigt, det fjernsyn vi så."
Mikkel "Det kom sig af, at vi ikke gad se, hvad du ville se – Robinson (dansk reality-show på tv) og alt det gøgl."
Ditte "Ja, hvis de ikke gider se, hvad jeg vil se, så skal vi ikke se det."

Vi tolker, at Mikkel og Dorthe i interviewudsnittet bekræfter, at det er Dorthe, som ifølge familiens udsagn bestemmer familiens tv-vaner Mikkel får af Dorthe lov til at bestemme, når der er et tv-program, han siger, at han meget gerne vil se.

4.3.6. Regler for børnene

Event M13: Vi bemærker, at specielt børnenes tv-vaner er bestemt af deres adgang til et fjernsyn med antenneforbindelse.

Vi observerer, at børnene hver har et tv og en dvd-afspiller på deres værelser. Drengenes tv er ikke sat til et antennestik. De bruges derfor til at afspille dvd'er med. Hvis drengene vil se tv, foregår det i stuen, hvor familiens eneste tv med antenneforbindelse står.

Som beskrevet i event 10 siger Dorthe, at hun ikke kan 'tåle', at drengene ser 'dårlige tegnefilm'.

Ditte "Det eneste, de (børnene) får lov til at se, hvis jeg skal være i samme rum, er Disney Sjøv. Ellers gider jeg det slet ikke."

I interviewudsnittet siger Dorthe, at hun giver Marcus og Niels 'lov til at se' bestemte tv-programmer for børn, hvis tv-programmer indfrier hendes ønsker til, hvad et kvalitetsprogram på tv bør indeholde. Ellers 'gider hun ikke' at lade Marcus og Niels se, hvad de vil se på tv.

Event M14: I løbet af observationen spørger vi Marcus og Niels, hvad de ser på tv.

Vi observerer, at Niels og Marcus taler om, at de ser flere forskellige tegnefilm på tv, at de ser naturprogrammer, og at de ser ”Myth Busters” (amerikansk populærvidenskabeligt tv-program). Dorthe siger samtidig, at drengenes kriterier for, hvad de vil se på tv, ikke er de samme som hende. Under observationen ser Marcus og Niels eksempelvis Myth Busters med høj lyd, hvilket får både Dorthe og Mikkel til at bede dem om at skrue ned for lyden.

Vi tolker, at Dorthe mener, at drengene er mindre kritiske i deres tv-vaner, end hun er. Derfor regulerer hun deres adfærd.

4.4. Delkonklusion på analysen

4.4.1. Familien Olsens narrativ om egne tv-vaner

Hos Familien Olsen fortæller familiemedlemmerne, at fjernsynet fungerer som et socialt samlingspunkt, fordi familien bl.a. diskuterer nyhedsudsendelserne sammen (event O1). Pia ville hellere diskutere ud fra den viden, en avis ville give familien, da det er et mere troværdigt medie (event O2). Rolf, Viola og Klara skal helst se nyhederne i familiens hjem, så forældrene kan indgå i en dialog med dem om indholdet, og så de kan være sammen om tv-seningen (event O3). Sammenholdet om tv-seningen er størst om fredagen, hvor familien altid ser den samme kanal, hvilket derfor udgør et fast ritual for alle medlemmer af familien. Niels og Klara bliver enige om, at familiens sammenhold er vigtigere end at tage kritisk stilling til tv-produkterne (event O5). Den kritiske stillingtagen til tv samler ellers familien. Specielt Niels og Klara går op i, hvordan programmerne er lavet, hvilket de snakker om. Klara fortæller hertil, at hun mener, at der endvidere er for få positive nyheder i tv, men at hun godt forstår, at dette ville give færre seere (event O8). Niels forklarer, at han mener, at nyhedsudsendelserne vægter kildebruget forkert (event O9). Førstnævnte giver Pia, som familien er enige i har mest magt over dens tv-vaner, ham ret i (event O10). Pia kommenterer gerne på de andre familiemedlemmers tv-vaner (event O12 og O13). Familien forklarer, at de ser fjernsyn nogenlunde, som man gjorde i Pias barndomshjem (event O14).

Rolf fortæller, at han ser tv-programmer alene, som resten af familiemedlemmerne ikke kender til, og som normalt ville være undgået, fordi det ikke lever op til familiens kvalitetskrav (event O15). Han forklarer, at for meget tv-sening dog vil være skadeligt for ham, og at han derfor ikke bør have et tv på hans værelse, hvilket Niels giver ham ret i, da det vil opdele familien (event O16).

4.4.2. Familien Sørensens narrativ om egne tv-vaner

Familien Sørensen fortæller, at tv-sening ikke bliver prioriteret højt i deres familie (event S1, S2 og S3). De forklarer, at de tænker sig om, før de tænder fjernsynet, da de er bevidste om, at tv’et ellers sluger for meget af deres tid, som de foretrækker at bruge på andre ting, f.eks. at læse bøger (event S4, S5 og S6). Familien fortæller desuden, at deres tv-vaner er præget af de kontekster, som de befinder sig i (event S7 og S8).

Torben fortæller, at han foretrækker tv-programmer, som giver ham et udbytte. Han vil altså have noget ud af at investere tid foran fjernsynet (event S11 og S12). Jytte fortæller, at hun er blevet mere selektiv omkring tv, efter hun er flyttet til København og har fået en uddannelse (event S13). Hun fortæller, at Torben’ forhold til tv har påvirket hende, og at hun nu kan få dårlig samvittighed

over at se for meget tv, fordi hun ved, at Torben foretrækker, at de ikke bruger så meget tid på tv (event S13).

Selv om familien ikke planlægger deres liv efter programoversigten, er der enkelte programmer, som de vil se og derfor planlægger ind i deres hverdag, forklarer Jytte (event S14 og S15). Disse programmer lever op til familiens krav om kvalitet, samt giver dem et udbytte, fortæller Jytte, og derfor ser familien dem.

Familien forklarer, at de er enige om, at det er Torben, som bestemmer mest over familiens tv-vaner – både direkte og indirekte (event S17 og S18). Familien fortæller desuden, at der er faste rammer for børnenes brug af tv'et (event S19).

4.4.3. Familien Madsens narrativ om egne tv-vaner

Familien Madsen fortæller, at de primært bruger fjernsynet som afslapning i en travl hverdag (event M1, M2 og M3). Dorthe og Mikkel, som primært bruger familiens tv om aftenen, fortæller, at de ikke gider at se den samme slags programmer (event M4 og M5), derfor sidder de som regel og ser fjernsyn alene, mens den anden bruger computeren eller laver huslige pligter. Fjernsynet deler derfor familien frem for at fungere som samlingspunkt. Dog findes der enkelte undtagelser, som nogle gange kan samle hele familien og andre gange næsten hele familien, fortæller de (event M6).

Familien Madsen forklarer, at de vægter fleksibilitet i tv-sening højt (event M7, M8 og M9). Derfor optager de tit tv og gemmer til andre tidspunkter eller sætter live-tv på pause.

Dorthe fortæller, at hun bestemmer over familiens tv-vaner, hvilket begge børn understøtter (event M10). Mikkel er dog ikke helt enig i denne udlægning (event M11 og M12), han mener, at Dorthes magt over tv'et hænger sammen med, at han som regel giver efter. Dog fortæller han, at enkelte programmer er så højt placeret på hans prioriteringsliste, at tv'et altid tilfalder ham, når de sendes. Familien fortæller desuden, at det er Dorthe, der har størst indflydelse på børnenes tv-vaner (event M13 og M14). Hun har visse krav, til drengenes tv-programmer, som de skal leve op til, hvis hun befinder sig i samme rum.

5. Diskussion

Efter en fremlæggelse af de tre familiers narrativer vil vi nu diskutere metoden og analysen, der ligger til grund herfor.

Diskussionen vil problematisere, hvilke konklusioner vi indholdsmæssigt såvel som metodemæssigt kan drage på baggrund af undersøgelsen.

5.1. Metodediskussion

I det følgende afsnit vil vi diskutere fordelene og ulemperne, som vi har erfaret, at vores metode (se metodekapitel 2) har givet vores undersøgelse, bl.a. med henblik på at foreslå, hvordan brugen af den beskrivende narrative analyse kan fungere som en metodeudvikling af den igangværende receptionsforskning om tv-vaner

5.1.1. Erfaringer med narrativ metode

Vi har skullet lære at undersøge ud fra en fænomenologisk tilgang, fordi vi ønskede at vores undersøgelse skulle give et helhedsbillede af samspillet mellem de forskellige elementer, som en familie mener, er vigtigt for deres tv-vaner, og undgå at beskæftige os med positivistiske begreber og tankegange. At arbejde med den narrative teori har krævet, at vi har forholdt os loyale overfor relativismen, hvor fokus er på familiens *fremstilling* af egne tv-vaner. Hvad, de siger, er rigtigt, er i deres virkelighed rigtigt.

I f.eks. event S5 siger Jytte, at hun er blevet mere selektiv i sine tv-vaner, end hendes forældre er, efter hun er flyttet hjemmefra og har fået en uddannelse.

Hvorvidt Jytte egentlig er mere selektiv overfor tv-programmer, end hendes forældre er, er uinteressant for os, når vi baserer vores analyse på relativisme.

Hendes meninger og værdier gælder som hendes 'virkelighed', når de sprogliggøres.

Vores observationsstudier kunne i den forbindelse have vist, at Jytte måske ikke er så selektiv, som hun får det til at lyde, uden at vi dog ved, hvordan forældrene ser fjernsyn. Men sådan valgte vi ikke at anskue vores interviewpersoners udsagn. Vi ville ikke bruge vores observationer som en 'tjekliste', der havde til formål at efterprøve interviewpersonernes udsagn i praksis.

Rent validitetsmæssigt giver det os den fordel, at vi ikke behøver bekymre os om, hvorvidt vores data – altså interviewpersonernes udsagn – i denne forstand er behæftet med fejl, fordi interviewpersonernes adfærd er, som de siger, den er.

En af de fordele, som vi oplever ved at anvende den beskrivende narrative analyse, er analysemodellen, der belyser events og plots. Ved at have struktureret vores analyse således har vi kunnet dekonstruere familiernes udlægning af egne tv-vaner i events og på baggrund af en gruppering af disse analysere os frem til de plots, familierne anvender i deres narrativer. Herudfra har vi belyst de samlede narrativer.

En ulempe ved anvendelsen af plots og events er, at vores rolle som analysatorer bliver central. Vi er klar over, at vi i en kvalitativ undersøgelse af denne art vil være en del af genstandsfeltet, dog mener vi, at den beskrivende narrative analyse som metode indeholder en risiko for, at denne delagtighed bliver for dominerende, hvis der ikke bliver taget hensyn hertil. Hensynet har vi forsøgt at tage, når vi til hvert plot har forsøgt at finde bredest muligt belæg i de events, som danner grundlaget for plottet.

Én mulig kritik af vores forberedelse til den beskrivende narrative analyse er, at vi ikke foretog et decideret narrativt interview.

Vi valgte en anden tilgang til interview med familierne, fordi vi ikke kendte til det narrative interview, som det udlægges af bl.a. White, og hans pointe om, at man kun bør stille ét indledende spørgsmål. I stedet for bagefter at påstå, at vi havde foretaget et narrativt interview, valgte vi at definere vores interview som et semistruktureret interview, der lånte elementer fra det narrative interview.

Ét af de narrative interviewelementer er interviewpersonens indflydelse på, hvad interviewet skal handle om. Det har vi haft som en høj prioritet undervejs i forløbet.

Havde vi udført et narrativt interview, som bl.a. White udlægger det, og havde vi haft fri mulighed for at udvælge bestemte familier, f.eks. med ældre og dermed sprogligt stærke børn, som var i stand til at reflektere uddybende og egenhændigt over tv-vanerne, ville denne form for narrativt interview være en succes, vurderer vi.

En udførlig briefing om og god forståelse fra interviewpersonerne for det narrative interviews fokus ville ligeledes være nødvendig, før vi kunne foretage et succesfuldt narrativt interview, som bl.a. White udlægger det.

Bl.a. uvidenheden om det narrative interview, som vi oplevede i undersøgelsens første faser, har dog ført til, at vi har udviklet en række konkrete interviewmetoder og -redskaber, som vi vil præsentere vores erfaringer med lidt senere i dette kapitel.

I forbindelse med vores narrative analyse har vi endvidere overvejet, hvad det ville have betydet for vores analyse, at vi havde haft flere familier med i vores undersøgelse. Hertil mener vi ikke, at f.eks. en fjerde familie ville have gjort denne redegørelse for, 'hvordan familien sammensætter mening narrativt', mere forståelig.

Undersøgelsen ville rumme flere eksempler på den narrative meningsdannelse, men at forvente en tydeliggørelse af de mekanismer, et narrativ bliver opbygget af, mener vi ikke ville være tilfældet.

Som en del af vores narrative metode og undersøgelse af familiernes selvforståelse af egne tv-vaner har vi som bekendt udført et observationsstudium hos hver familie.

De tre observationsstudiers forløb var udpræget forskellige primært på grund af, at familierne er forskellige, at vores erfaringer med at foretage observationsstudier blev større, hvilket gjorde, at vores praksis derfor ændrede sig en smule, og fordi praktiske vilkår prægede de empiriske data, vi var i stand til at generere fra situationen.

Et af de forhold, vi gradvist blev mere bevidste omkring, var, at en narrativ analyse springer ud af en relativistisk tilgang. Den interesserer sig ikke for, hvad 'der er', men for hvordan forskningsobjektet – familierne – siger, at tingene hænger sammen.

Det vigtige var ikke at bruge observationsstudierne til at 'tjekke' familiernes sproglige fortællinger i forhold til en objektiv virkelighed. Familiernes observerede handlinger, gestikulationer og mimik indgår i stedet derfor som en del af familiernes konstruktion af deres narrative selvforståelse.

Generelt set var det deltagende observationsstudium af Familien Olsen vores mest succesfulde. Det bygger vi på, at familien virkede opsatte på at deltage i studiet, og at kontakten til familien var god. Familiens diskussion af tv-vanerne virkede naturlig for dem samtidig med, at familien var meget velformuleret.

Observationsstudiet hos Familien Sørensen var præget af, at familien næsten intet fjernsyn så på den aften, vi besøgte dem. Dette valgte vi dog at anskue som et led i deres narrativ om egne tv-vaner, fordi deres beretning om egne tv-vaner netop var, at de sjældent så fjernsyn.

Og endeligt forløb observationsstudiet hos Familien Madsen godt i den forstand, at familien var meget åbne og i høj grad var bevidste om, at de så vidt muligt ikke skulle lade sig påvirke af, at vi var til stede. Bevidstheden virkede omvendt ikke styrende for deres adfærd.

Generelt mener vi, at observationsstudierne har været med til at bekræfte og supplere de konstruktioner, som familierne laver sprogligt i interviewene. Og vi har kunnet se, hvordan adfærden er med til at konstruere familiernes narrativ. Observationerne har endvidere inspireret os til at spørge familien om deres sproglige udlægning af en adfærd, som vi anså som interessant. Metoderne har dermed suppleret hinanden.

Et eksempel på sammenhængen mellem en observeret konstruktion og en sproglig konstruktion er i event M5, hvor Dorte og Mikkel både i fysiske og sproglige handlinger iscenesætter deres vaner, så de virker forståelige i forhold til os som lyttere og seere til deres narrativ.

Et eksempel på at en observation ikke fungerede så tilfredsstillende er event S7, hvor vi kommenterer på Torben's adfærd. Vi udlægger her, at Torben ikke ser meget fjernsyn. Udlægningen er valid, men svag. Flere aftener eller dage hos familien ville dog muligvis have kunnet belyse, hvad der sker, når Torben en sjælden gang ser fjernsyn. Vi ville ud fra flere observationer have kunnet belyse Torben's bevæggrunde og udlægning af egne tv-vaner mere detaljeret og med en bedre sammenhæng til familiens tv-vaner generelt. Dette formåede vi ikke at gøre, hvorfor vi i et fremtidigt projekt ville prioritere et større antal observationsdage hos familien højere, end vi har gjort i denne undersøgelse.

Desuden erfarede vi under vores observationer, at familiernes rutiner i hverdagen præger observatørens vilkår for at undersøge sit genstandsfelt. Hverdagen kom så at sige i vejen, når familierne skulle trøste børn, smøre madpakker, lave kaffe etc.

Familierne er blevet interviewet gruppevis, fordi den sproglige interaktion mellem familiemedlemmerne skulle fortælle os om, hvordan familien forstår egne tv-vaner. Vi ville på baggrund heraf kunne analysere os frem til familiens samlede narrativ om selvforståelsen af egne tv-vaner. Denne ambition er delvist blevet indfriet.

Hos Familien Olsen var det naturligt for dem at bevæge sig på et metaniveau, hvor familiemedlemmerne diskuterede egne tv-vaner, bl.a. da Niels og Klara i event O5 udveksler holdninger om, hvorfor Klara ser tv-programmet X Factor.

Og hos Familien Madsen diskuterede Niels og Dorte i event M10, hvorvidt alle familiens medlemmer får lov til at bestemme, hvad familien ser i fjernsynet.

Gruppeinterviewet fungerede i situationerne her optimalt, vurderer vi, idet familiemedlemmerne indgik i en interaktion, som åbent belyste familiens narrativ om egne tv-vaner, uden at vi som undersøgere var en aktiv aktør i diskussionen.

Vi ser her, hvordan gruppens medlemmer (se teorikapitel 3) identificerer sig med gruppen i kraft af de enkelte medlemmers attituder og handlinger over for den sociale enhed, som i dette tilfælde er henholdsvis Familien Olsen og Familien Madsen.

Vi mener, at de nævnte situationer er eksempler på, hvordan sproglige handlinger formidler familiemedlemmernes følelser og behov for et tilhørsforhold til de samme holdninger og værdier, som de andre familiemedlemmer i familierne repræsenterer.

Vi erfarede endvidere, at familiens samordning af holdninger til det fælles narrativ ikke fordrer sprogliggørelsen af enkelte familiemedlemmers alternative narrativer, der ikke harmoner med kollektivets forståelse af familiens narrativ.

Selvom narrativer kan udlægges på differentierede måder (se teorikapitel 3), fordi de konstrueres relativt i forhold til, hvordan individet vælger at anskue sin omverden, og at de i teorien kan eksistere parallelt med hinanden, så vi i event O15 det modsatte.

Vi mener ikke, at Rolf' selvforståelse af hans tv-vaner kolliderede med familiens primære narrativ, men nærmere at det belyste en række modsatrettede tendenser i forhold til familiens selvforståelse af egne tv-vaner. Havde vi i stedet foretaget enkeltmandsinterviews, så ville forekomsten af individuelle alternative narrativer, der kunne udfordre familiens kollektive narrativ og supplere det med givtige side-historier, måske have været større. Det mener vi ville have været brugbart i forhold til, at vi dermed kunne spørge familien kollektivt om, hvordan de forstår det kollektive narrativ i forhold til de individuelle narrativer om familiens samlede tv-vaner.

I forbindelse med diskussionen af gruppeinterviewets fordele og ulemper mener vi, at et centralt aspekt ved vores interviewpersoner var, at flere af dem var børn, som ikke i samme grad som de voksne interviewpersoner besidder gode sproglige og sociale kompetencer. Det har præget vores undersøgelse i betydelig grad, idet eksempelvis Lucas, Mirja, Viola, Niels og Marcuss deltagelse i interviewene var begrænset. Vi vurderer, at børnenes svage sproglige kompetencer, der er forbundet med deres alder (se metodekapitel 2), ville kunne kompenseres for i nogen grad hvis vi havde interviewet børnene enkeltvis med en velkendt voksen tilstede som støtte – undtagen Mirja, der pga. sin alder ikke havde et forståeligt verbalt sprog.

Det ville have krævet flere tidsmæssige ressourcer og kunne muligvis have givet os indsigt i interessante alternative narrative forståelser af familiens tv-vaner.

5.1.2. Hvem bestemmer?

Redskabet Hvem Bestemmer? (se metodekapitel 2), vi havde udviklet til brug under vores interviews med familierne, blev anvendt i event O11-O14, S17-S18 og M10-M12. Metoderedskabet havde til formål at belyse familiernes selvforståelse af magtstrukturen i forhold til tv-vanerne hos de tre familier.

Responserne på brugen af redskabet var overvejende positiv, idet den umiddelbare forståelse af dets formål virkede klar for familiemedlemmerne. I de tre tilfælde, hvor vi har brugt Hvem Bestemmer? har familierne umiddelbart let forsynet os med udsagn, der adresserer magtstrukturen i familien.

Især i forhold til børnene fungerede Hvem Bestemmer? godt. Det visuelle kombineret med elementer af leg (familien skiftes til at trække et kort) var motiverende i forhold til at få børnene til at deltage.

Rent metodisk erfarer vi, at Hvem Bestemmer? kan fungere som et brugbart supplement til f.eks. Whites narrative interview. Dog vil redskabet ikke harmonere med Whites tese om, at interviewerens blot bør stille ét spørgsmål, og lade interviewpersonen bestemme interviewets fortsatte indhold på baggrund heraf. I forhold til denne tese repræsenterer Hvem Bestemmer? en anden metodisk tilgang, der er mere styrende for interviewpersonens svarmuligheder. Men det fungerer fint i et semistruktureret interview som vores.

En berettiget kritik af redskabet er derfor, at vores rolle som interviewere bliver mere direkte og mere bestemmende for, hvad interviewpersonen siger, idet hans eller hendes svarmuligheder udelukkende kan være Mor Bestemmer, Far Bestemmer, Alle Bestemmer og Demokrati. At interviewpersonerne selvstændigt skal uddybe deres svar ændrer ikke på, at deres svar i udgangspunktet er præget af vores kategorisering.

5.1.3. MedieVærktøjskassen

Ved at anvende MedieVærktøjskassens 30 spørgekort, hvorpå vi havde nedskrevet kategorier af tv-programmer, opnåede vi, at familien sprogliggjorde, hvilke tv-programmer de foretrækker frem for andre. Vi erfarede, at familierne – som det var tilfældet med Hvem Bestemmer? – indenfor et kort tidsrum forstod, hvad formålet var med denne øvelse. Den hurtige forståelse af

MedieVærktøjskassens formål gjorde, at metoden ikke fremstod fremmed for familierne, vurderer vi, og at dens anvendelse som redskab i et interview om tv-vaner bl.a. derfor var succesfuld. Som det var tilfældet med Hvem Bestemmer har vi reflekteret over vores rolle som undersøgere i forbindelse med brugen af dette redskab også.

Ved at vi foreslår en række tv-programmer, som familien skal vælge imellem som udgangspunkt for deres konstruktion af narrativet om egne tv-vaner, er vi styrende for, hvordan familien gør dette.

På den anden side rummer redskabet den fordel, at familiens kollektive interaktion stimuleres i retning af, at den reflekterer åbent over egen adfærd i forhold til tv'et.

Det visuelle er også med til at sætte tankeprocessen i gang. Havde vi bare kastet spørgsmålet "Hvad ser du i tv?" op i luften uden at tilbyde forskellige muligheder, var der måske ikke kommet så mange gode kategorier og emner på banen, som tilfældet var med MedieVærktøjskassen. Også i forhold til børnene var det visuelle og elementerne af leg en stor fordel, vurderer vi, da det var med til at aktivere familiemedlemmerne og fremme samtalen.

5.1.4. Seerprofilen

Dette værktøj udviklede vi for at supplere interviewene og observationsstudierne med præcise definitioner af familierne som seere ifølge dem selv. Vi formåede dog ikke at benytte dette redskab direkte i vores analyse. Vi vil derfor rette en kritik mod os selv, i det familiernes egne ord kunne have været med til at supplere vores analyse af deres narrativer på en givtig måde.

5.1.5. Undersøger vi det, som vi ønsker at undersøge?

Afslutningsvis spørger vi nu os selv, hvorvidt vi egentlig har undersøgt det genstandsfelt og anvendt den metode, som vi ønsker at undersøge og på den måde, vi ønsker at undersøge det på.

Ja, det har vi. Selvfølgelig er vi stødt på nogle problemer undervejs. Vi mener, at det er utopi at påstå, at vi har været så velreflekterede over vores undersøgelse og dens endelige udsagn, at vi kan se os fri fra at være påvirket af ubevidste vilkår. Konkret rummer vores metode en række svagheder, som vi har forsøgt at problematisere omfanget og konsekvenserne af. Bl.a. kan vores undersøgelse være præget i en ukendt grad af det lave antal besøgsdage, vi havde hos hver familie, at familierne forsøgte at takke os som undersøgere med svar, der ikke var udtryk for selvforståelsen, de ville have haft, hvis vi ikke havde været til stede, eller at vi som analytikere har fokuseret på de plots, som var mest verbaliserede, men som ikke betød mest for familien.

Hertil ønsker vi at understrege, at vores tilgang til empirien er relativistisk og tager udgangspunkt i den aktuelle kontekst, det aktuelle tidsrum og en analyse af de aktuelle udsagn givet under disse forhold.

5.2. Indholdsdiskussion

I vores teorikapitel præsenterede vi en undersøgelse om tv-vaner fra 1993. Vi skal for god ordens skyld understrege, at Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen ikke bruger narrativer i deres undersøgelse. Alligevel mener vi godt, at vi kan sammenligne vores undersøgelse med deres, da typologierne er stillet op ud fra folks svar og ikke deres faktiske handlinger. Vores undersøgelse bygger ligeledes på de tre familiers svar og ikke deres faktiske gøren og laden.

Vi vil i dette underkapitel diskutere forekomsten af fælles temaer i familiernes narrativer samt holde vores undersøgelse af de tre børnefamiliers egne udlægninger af deres tv-vaner op i mod typologierne (se teorikapitel 3) og myterne (se indledning i kapitel 1), idet vi håber, at sammenligningen mellem vores undersøgelses resultater og resultaterne fra denne bredere empiriske undersøgelse vil være interessant for læseren og være med til at brede vores undersøgelse

en smule ud. Derefter vil vi komme med forslag til, hvordan vores undersøgelse kan bredes ud og bruges i større målestok.

5.2.1. Fælles temaer i den narrative praksis hos de tre familier

Generelt er det vores indtryk, at de tre familier, vi har interviewet og observeret, alle problematiserer temaet⁶ 'fjernsynets sociale funktion eller mangel på samme'.

Familien Olsen fortæller, at fjernsynet er familiens sociale samlingspunkt. Familien Sørensen fortæller, at deres tv-sening primært foregår alene, men at den godt kan foregå sammen, når Jytte ønsker, at Lucas skal tilføres viden om bl.a. popkulturen. Og Familien Madsen fortæller, at tv-sening sjældent har en social funktion, men at den stort set altid bliver foretaget alene, fordi familiemedlemmerne har forskellige præferencer i forhold til, hvilke programmer de kan lide at se. Et andet omdrejningspunkt for de tre familiers narrativer er familiemedlemmernes kritiske stillingtagen til fjernsynet eller mangel på samme.

Familien Olsen fortæller, at de ofte diskuterer nyhedsudsendelserne ud fra en indholdsmæssig tilgang og en formmæssig tilgang, hvor lys, lyd og klipning af indslaget er elementer i diskussionen. Familien Sørensen fortæller, at de prøver at begrænse deres tv-forbrug, fordi de hurtigt kan bruge for meget tid på det i forhold til andre aktiviteter, der optager dem som familie, herunder børnepasning og læsning i bøger. Og Familien Madsen fortæller, at Dorthes tv-vaner er karakteriseret ved, at hun ser ligegyldigt fjernsyn, hvilket vi anser som et udsagn, der står i modsætning til at være en kritisk seer. Samtidig selekterer hun tv-programmer på baggrund af deres paralleller til hendes liv, såsom et tv-program om tvillingefødsler, fordi hun selv har tvillingedrenge. Mikkel tager afstand fra Dorthes forbrug af ligegyldigt tv. Det gør, at han ikke ser fjernsyn sammen med hende, fordi de foretrækker forskellige program-typer. Vi bemærker, at forældrene i den konstruerende proces af narrativet forholder sig til, om de oplever sig selv som kritiske forbrugere af tv-produkterne.

At være en kritisk tv-seer er et tema, som familierne alle forholder sig til i deres narrativer, men på en forskellig måde.

Mens Familien Olsen fortæller, at den kritiske stillingtagen til tv-produkterne har en samlende funktion for familien, så fortæller Familien Madsen, at deres kritiske stillingtagen til tv-produkterne har en adskillende funktion for familien. Vi ser dermed to narrativer, der har lighedspunkter, at de italesætter samme tema'er, men som samtidig er forskellige, fordi temaerne indgår i to forskellige plots, der har hver deres måde at blive brugt på i narrativet.

(Illustration herunder af Orry og Brams, 2008)

	Tema	Narrativ praksis
Familien Olsen	Kritisk stillingtagen	Samler familien socialt
Familien Madsen	Kritisk stillingtagen	Adskiller familien socialt

Et tredje tema, som familierne forholder sig til i deres narrativer, er den planlagte tv-sening af bestemte tv-programmer såsom X Factor. Alle familier, uanset i hvor høj grad de i øvrigt mener, at de normalt planlægger deres tv-sening, fortæller, at X Factor indgår i deres tv-vaner i den forstand, at de alle ser tv-programmet på de fredage, hvor det blev vist på DR1 over vinteren og foråret i

⁶ Ved tema mener vi ikke plot, event eller narrativ, men et overordnet emne, der er neutralt i sin formulering, som f.eks. "NATOS holdning til atomvåben", hvor udsagnet ikke indeholder nogen tolkning eller holdning i sig selv.

2008. X Factor var en succes for DR, som havde over en million seere, som så med hver fredag. Det så vi også genspejlet i vores tre familier, som trods forskellige tv-vaner alle fulgte med i X Factor. At alle familierne så dette tv-program i så stort et omfang overraskede os, hvilket har givet anledning til en refleksion over, hvorvidt der var tale om et fast ritual hos familierne.

Familierne virkede velreflekterede på os i forhold til deres ritual med at se X Factor. Vi bemærker, at konstruktionen omkring denne tv-vane virker veletableret hos alle familiens medlemmer. Det skal forstås på den måde, at f.eks. alle familiemedlemmerne i Familien Olsen virkede enige om, hvordan ritualet var udformet (fællesspisning af burgere klokken seks på en fredag, hvor ingen andre personer end familiemedlemmerne måtte være til stede på nær bestemte udefrakommende venner, som familiemedlemmerne var enige om, hvem var).

Fjerde og sidste fælles tema, som vi bemærker i de tre familiers narrativer, udspringer af vores spørgsmål til, hvorvidt familierne har regler for deres børns tv-vaner.

Familien Olsen fortæller, at deres ambition om at være fælles om tv-seningen har udmøntet sig i en konkret regel overfor børnene, der hedder, at de bl.a. ikke må få hvert deres fjernsyn på værelserne. Vi bemærker i den forbindelse, at Rolf fortæller, at han godt ved, hvorfor han ikke må få fjernsyn installeret på værelset. Hvorvidt Rolf selv er enig, eller om hans udsagn er præget af forældrenes tilstedeværelse ved interviewet, kan vi ikke tolke. Dog har dette været en refleksion, vi har haft.

Familien Sørensen fortæller, at deres regel for børnene er, at Lucas må se morgenfjernsyn i weekenden, og at han og Mirja må se børnefjernsyn om aftenen. Ellers, fortæller Jytte, må børnene ikke se fjernsyn. Vi bemærker, at udsagnet kobles med familiens kritiske stillingtagen til tv-produkterne af både Torben og Jytte.

Og hos Familien Madsen har Marcus og Niels begge dvd-afspillere på hver deres værelse og et tv installeret. Fjernsynene har dog ingen antenneforbindelse, hvorfor tv-seningen for sønnernes vedkommende skal foregå i tv-stuen, hvor Dorthe fortæller, at hun regulerer deres tv-sening i forhold til hendes egne præferencer og sønnernes ukritiske tv-sening.

5.2.2. Typologier og myter i familiernes narrativer

Familien Olsen fortæller, at de ser tv sammen, og at de generelt synes, at tv-sening er en positiv aktivitet med et godt udbytte for fællesskabet, hvilket er et typisk *pragmatiker*-træk. Adfærdens skyldes ifølge dem selv, at de har fælles tv-sening, hvor alle deltager engageret med diskussioner og refleksioner om tv-programmernes indhold og form som en eksplicit formuleret tv-adfærd og ambition for tv-vanerne. Et *hedonistisk* træk ved denne familie er i den forbindelse, at de bruger fjernsyn til at reflektere over bl.a. begivenheder i verden. Det er en fælles aktivitet, som underbygges af, at Niels karakteriserer fjernsynet som et socialt samlingspunkt i familien. Den holdning er familien fælles om, hvilket de giver flere eksempler på i handling og i tale. Vi kategoriserer derfor Familien Olsen som en familie, der foretager såkaldt *fællessening*.

Rolf foretager desuden *solosening*, når han om eftermiddagen ser fjernsyn alene. Det er ikke populært at foretage solosening – især ikke af amerikanske tv-serier, som ikke lever op til familiens generelle kvalitetskrav til tv, hvorfor denne adfærd vækker opsigt hos resten af familien.

Familien fortæller endvidere, at de gerne minutiøst *planlægger* tv-sening fredag aften, hvilket er et *moralist*-træk, men at de til hverdag ikke prioriterer deres tv-forbrug højere end aktiviteter som f.eks. fællesspisning. Det gør, at deres hverdag generelt har pragmatiker-træk, idet tv bliver set mere *spontant*.

Familien Sørensen ser generelt ikke meget fjernsyn, fortæller de. Når de endelig ser fjernsyn, foregår det som regel hver for sig, fordi hverdagens andre aktiviteter prioriteres højere end tv'et, og fordi familien ser forskellige programmer. Det er et pragmatiker-træk, der dog skal kombineres med

et moralist-træk, idet tv-sening begrænses til et minimum, fordi familien opfatter tv-sening som en negativ aktivitet. Et andet eksempel på pragmatiker-træk er, at Jytte ifølge hende selv har en række programmer, som 'hun planlægger sit liv efter', hvilket peger på, at denne såkaldte planlægning bliver foretaget ud fra hendes egne præferencer. Spontanitet er ikke en del af adfærden.

Vi kategoriserer derfor Familien Sørensens som en familie, der primært foretager planlagt solosening, og som har stærke moralistiske træk på grund af deres holdning til, at fjernsyn er fordømmende. Der er ifølge os også tale om en parallel solosening, når familien ser X Factor sammen, fordi udbyttet af tv-programmet (at Lucas skal lære om popkulturen) tæller højere end prioriteten af fællesskabet.

Familien Madsen ser tv hver for sig, fortæller de, hvilket de begrundes med, at de foretrækker forskellige tv-programmer og samtidig ikke gider se de andres programmer. Dorthe kan eksempelvis ikke lide at se sport og børneunderholdning på tv, som henholdsvis Mikkel og hendes to sønner ønsker at se. Mikkel kan på samme måde ikke lide at se amerikanske tv-serier, som er Dorthes fortrukne tv-programmer. Tv-sening opfattes dog overvejende positivt og som en anledning til afslapning og nydelse hvert familiemedlem for sig, hvilket er et centralt træk for hedonisten.

I forhold til planlægning og spontanitet bemærker vi, at Familien Madsen har mulighed – og bruger den – for at optage deres programmer. Det er en form for planlægning, der kan kombineres med spontanitet, fordi de kun ser, hvad de har lyst til at se lige præcis på dét tidspunkt, der passer dem. Vi mener derfor at familien Madsen foretager såkaldt hedonistisk og *delvis spontan solosening*, der i en vis forstand er planlagt efter muligheden for at udnytte spontant opståede perioder, hvor familiemedlemmets behov for at nyde tv-seningen kan blive dækket. Dorthe ser endvidere programmer, der giver hende anledning til refleksioner over sin egen livssituation. Denne adfærd, som Dorthe fremlægger, er et hedonistisk træk.

Også når Familien Madsen ser tv sammen, mener vi, at der er tale om parallel solosening, fordi den kollektive tv-sening i sig selv ikke er en prioritet for familiemedlemmerne, men i stedet det aktuelle tv-program. Dermed spiller familiemedlemmernes præferencer ikke ind på hinandens tv-vaner.

De tre familier er i større eller mindre grad pragmatikere, når de vælger at formulere deres narrative selvforståelse af egne tv-vaner på en måde, hvor tidsforbruget på tv-sening bliver vægtet i forhold til andre ligeså vigtige aktiviteter.

Pragmatikeren udgør 57 procent – altså over halvdelen – af den danske tv-seende befolkning. Det er ifølge Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen den aktive stillingtagen til tv-vanerne, der karakteriserer pragmatikerne, og som adskiller seertypen fra moralisterne og hedonisterne (Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen 1993:91).

Pragmatikerens adfærd står altså i modsætning til myten om, at tv-seeren er et 'viljeløst offer', der er indlejret ifølge Gentikow er indlejret kulturelt i danskerne.

Ifølge Gentikows undersøgelser er tv-seeren da også en aktiv forbruger, der på baggrund af en defineret holdning til egne tv-vaner selekterer i programudbuddet. (Gentikow 1990:73-76) Samme kritiske adfærd ser vi være gældende for de tre pragmatiker-familier, der generelt er velformulerede omkring deres holdning til, hvordan de mener, at deres familie bør se fjernsyn. De foretager en forskelligartet, dog aktiv selektion i programudbuddet, der er baseret på klare argumenter.

Hedonistiske familier som Familien Madsen udgør 12 procent af den danske tv-seende befolkning. Familien er ifølge undersøgelsens forfattere typiske hedonister i den forstand, at den ikke er interesseret i finkulturen og hurtigt stiller sig tilfreds med udbuddet af tv-programmer (Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen 1993:97).

Rent kønsmæssigt passer Dorthe adfærd dog ikke på undersøgelsen, idet Dorthe fortæller, at hendes tv-vaner er udpræget mest hedonistiske, hvilket de mandlige respondenter ligeledes svarer (Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen 1993:97).

Gentikow beskæftiger sig i hendes undersøgelse med en anden myte, der er formuleret som 'tv er dårligt, bøger er gode' (Gentikow 1990:71). Denne myte afviser medieforskeren bl.a. ved at argumentere for, at der findes ligeså mange dårlige bøger, som der findes dårlige tv-programmer. Argumentet baserer Gentikow på hendes interviewpersoners udsagn (Gentikow 1990:71).

Dorthe siger i den forbindelse, at hun foretrækker tv-programmer som udgør 'ligealdigt tv'. Det tyder på, tolker vi, at hun italesætter myten, som Gentikow formulerer, idet tv-programmets 'dårlige' egenskaber her bliver italesat. Moralisten Jytte fra Familien Sørensen italesætter også myten, da hun fortæller, at hun hellere vil læse bøger om aftenen end at se tv. Bøger bliver hermed regnet for at være 'gode'. Moralister udgør i 24 procent af den danske tv-seende befolkning. (Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen 1993:91). Jytte udviser moralistiske træk, når hun føler sig tynget af sort samvittighed, fordi hun ikke kan leve op til Torben's holdning til det 'dårlige' fjernsynets skadelige virkning, og samtidig gør opmærksom på, at hun i øvrigt foretrækker at læse de 'gode' bøger.

Dorthe og Jytte kontekstualiserer i den forstand deres adfærd i disse situationer ud fra holdninger, der indeholder paralleller til den myte, Gentikow refererer til.

Vi mener, at der på baggrund af disse sammenfald mellem myter og narrativerne kan være tale om, at myterne kan udgøre en form for velkendt fortælle-mæssig struktur, som familierne i vores undersøgelse italesætter.

Konstruktionen af disse myter kan dog i så høj grad være etableret i en almen holdning til tv-vaner blandt mennesker og seere generelt, at familierne i vores undersøgelse benytter disse fortælleformer for at gøre sig selv mere forståelige overfor lytteren til deres narrativer. På samme måde foreslog Gergen, at narrativer ofte er konstrueret i forhold til velkendte arketyper af fortællinger, såsom f.eks. tragedien og satiren. (se teorikapitel 3). I den forbindelse skriver Holstein og Gubrium, at historier er komponeret følsomt overfor de lokale forståelser af historiefortællinger, som er til stede i det pågældende miljø, den bliver fortalt i (se teorikapitel 3).

Familierne kan på samme måde låne fortælle-mæssige elementer til deres narrative fremlæggelse af egne tv-vaner i myterne, som Gentikow fremlægger, fordi de korrigerer deres narrative konstruktion i forhold til, hvem de skal præsentere deres selvforståelse overfor; os som undersøgere, dem selv samt resten af familien.

Dette er uanset om myterne er rigtige eller ej, idet narrativerne er relative. Påstanden er, at seere forholder sig til kulturelt indlejrede myter i deres narrativer.

I forhold til validiteten skal det siges, at vi i vores diskussion her har valgt at fokusere på sammenfaldene, og at der selvsagt er en række situationer, hvor typologierne, myter og narrativer ikke kan sidestilles, hvorfor diskussionen ikke er udtryk for en repræsentativ fordeling af sammenfald og forskelle.

5.2.3. Undersøgelse som kvalitativt fundament for videre medieforskning i tv-vaner

Undersøgelsen, som ligger til grund for "Når danskerne ser tv – en undersøgelse af danskere seeres brug af TV som flow", resulterede i en mængde kvalitative data, der blev kvantificeret i en større spørgeskemaundersøgelse. Undersøgelsens første del kortlagde ni husstandes forhold til tv, som respondenterne vel at bemærke selv forstod det forhold (Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen 1993:21). Derefter blev de kvalitative data omformuleret til en række spørgsmål, som herefter blev præsenteret for 130 respondenter.

På samme måde mener vi, at vores undersøgelse har genereret en mængde data, der kan arbejdes videre med. Metoden, mener vi, kan være brugbar i forhold til, hvordan data fra vores undersøgelse, som ligeledes er baseret på tv-seernes selvforståelse af deres forhold til tv'et, kan bruges i fremtidig medieforskning omkring tv-vaner.

Konkret foreslår vi, at man vil kunne stille følgende fire spørgsmål, der er baseret på erfaringerne med de tre familiers narrativer, i en kvantitativ undersøgelse af tv-vaner. De fire spørgsmål er formuleret på baggrund af temaer i familiernes narrativer, som var gennemgående hos alle tre familier og som blev brugt til at forklare, hvorfor ser fjernsyn, som de gør.

1. Hvilken betydning har opvæksten haft for den måde, du ser på fjernsyn i dag?
2. I hvor høj grad fungerer din families tv som et socialt samlingspunkt?
3. Hvilken rolle spiller tv'et i din familie?
4. Hvem bestemmer mest over familiens tv-vaner hjemme hos dig – og hvordan kommer det til udtryk?

Det skal understreges, at narrativer er unikke, og at man derfor sandsynligvis ikke ville finde andre familier, som ville svare præcis det samme, som vores tre familier gjorde. Alligevel kan visse elementer gå igen – præcis som med de tre typologier, som Jensen, Schrøder, Stampe, Søndergaard og Topsøe-Jensen har opstillet på baggrund af empirien indsamlet i deres undersøgelse.

En sådan kvalitativ undersøgelse vil kunne bidrage til, at receptionsforskere kan blive en smule klogere på, hvorfor danskerne ser fjernsyn, som vi gør. Altså baggrunden for vores vaner, som vi selv forstår dem. Det kan bidrage til, at sætte ord på statistikkerne, som TV Meter genererer. I en økonomisk sammenhæng kan en sådan undersøgelse bidrage med, hvem i familien de kommercielle tv-kanaler skal målrette deres markedsføring imod, og hvordan de skal sælge budskabet i forhold til modtagernes livsverden, som de selv forstår den, herunder tv'ets funktion i hverdagen.

6. Konklusion

Med udgangspunkt i problemformuleringen har ønsket bag dette speciale været at belyse, hvorvidt teori om narrativer kan supplere den igangværende receptionsforskning i tv med konkrete metodiske værktøjer, samt hvordan vi igennem narrativ analyse kan fremstille tre danske børnefamiliers selvforståelser af egne tv-vaner, som de bliver udtrykt gennem interviews og observationsstudier.

6.1. Hvordan kan man konkret anvende teori om narrativer i forhold til receptionsforskningen?

Vi har spurgt os selv, hvad det har givet vores undersøgelse at bearbejde vores empiri med en narrativ analysemetode. Valget faldt på narrativ teori, idet vi ønskede at belyse familiers selvforståelse. Man kan retfærdigvis spørge, hvorfor lige den narrative teori er nødvendig for at belyse familiernes selvforståelse. Svaret, vi vil give på dette spørgsmål, er, at teorien om narrativer giver os en mulighed for at kunne se familiens selvforståelse omkring bestemte emner relaterede til tv-vanerne som del af en større forståelse af dem selv som tv-brugere. Altså, at forståelsen, som en familie har af bestemte dele af deres tv-adfærd, ikke er fragmenteret, men nærmere indgår som led i en bredere selvforståelse, der relaterer sig til familiens samlede identitet som tv-brugere og deres livsvilkår i øvrigt. Meget i stil med Whites opfattelse af, hvordan hans klienter, herunder familier som en samlet enhed, der er objekt for hans intervention, sammensætter mening omkring egne livsverdener og problematiske eksistentielle forhold, der ønskes ændret.

Det ville også have været muligt at belyse en families selvforståelse af egne tv-vaner ud fra andre teorier. At vi foretog en narrativ analyse af vores empiri har givet os, at vi har haft fokus på familiernes egen argumentation for, hvorfor de ser tv, som de gør. Ved hjælp af plots og events har vi kunnet dekonstruere familiernes fortællinger om deres handlinger. Som vores teori siger, så bruger alle mennesker historieformen til at gøre sig forståelige overfor verden og sig selv. Vi har via narrativer kunnet gå ind i disse historier og den kontekst, de fortælles i, og finde ind til kernen i familiernes egen argumentation. Vi kunne have hjulpet os selv bedre på vej ved at have foretaget deciderede narrative interviews, men i og med vores teori fortæller os, at alle fortæller historier, har det også været muligt for os, at finde narrativerne i den indsamlede empiri.

Vi erfarede, at vores metode er behæftet med en række begrænsninger, som bl.a. de ufrivillige vilkår, vi oplevede, da vi forgæves forsøgte egenhændigt at styre udvælgelsen af de familier, der skulle deltage i undersøgelsen.

På trods af disse ufrivillige vilkår har vi eksemplificeret, hvordan vores metode kan medvirke til en kvalitativ forståelse af netop *disse* tre familiers tv-vaner.

Selvforståelsen af egne tv-vaner har været vores udgangspunkt for undersøgelsen, hvilket betyder, at vi ikke kan tilbyde en række resultater, som kan generaliseres til andre familier, end dem vi har beskæftiget os med. Tages metoden i brug i et større omfang, formoder vi, at dette vil skabe en øget forståelse og et bredere billede af danskernes tv-vaner generelt.

Vi har erfarede, at vi ved brugen metode kan belyse en række af de sociale konstruktionsprocesser, der ifølge de anvendte teoretikere finder sted hos de tre familier. Konstruktionsprocesserne, mener vi, belyser hvordan mening om egen adfærd i forhold til fjernsynet er præget af kontekst, social interaktion og eksisterende fortælleformer, som andre anerkender som værende forståelige, og som individer derfor tilslutter sig og integrerer i narrativer.

Den beskrivende narrative analyse rummer med dens belysning af events og plots et givtigt analysemetodisk potentiale, erfarer vi. Ved opdelingen i disse undergrupperinger fremstår

argumentationsrækkefølgen, som familierne benytter, tydeligt med det forbehold, at man som undersøger og bruger af den beskrivende narrative analyse kan komme til at spille en dominerende rolle, der præger den empiriske data i en uheldig retning.

Vi erfarer, at redskaberne *Hvem Bestemmer?* og *MedieVærktøjskassen* har været brugbare i den interviewform, som vi har benyttet. Redskaberne har medvirket til, at familierne har italesat deres tv-vaner på en konkret og flydende måde. På trods af at vores rolle som interviewere bliver fremtrædende i kraft af denne styrende interviewteknik, mener vi, at disse metoder kan anbefales til videre brug i den igangværende receptionsforskning om tv-vaner.

I forhold til typologierne om seer-typerne og om adfærden, disse udviser med hensyn til spontanitet og kollektivitet, ser vi en række sammenfald med vores undersøgelses narrative fremlæggelser. Vi kan på baggrund heraf konkludere, at de tre børnefamilier udviser en høj grad af moralistiske, pragmatiske og hedonistiske træk, som kan sammenlignes med trækkene hos en bredere gruppe af repræsentativt udvalgte respondenter og interviewpersoner.

Endeligt kan vi konkludere, at familierne i deres narrativer med en vis sandsynlighed integrerer velkendte arketyperiske fortælleformer, som har paralleller til myterne, vi har redegjort for. I kraft af vores teori om narrativer kan vi se, at denne form for italesættelse af let genkendelige fortælleformer er typisk adfærd for det konstruerende menneske, der stiler mod en effektiv formidling af elementerne i dets narrativ. At man som seer gerne vil være kritisk og i øvrigt er fornuftig nok til ikke at overdrive sin 'dårlige' tv-sening kommer til udtryk i narrativerne.

6.2. Hvad fortæller de tre familier om egne tv-vaner?

Hedonist-moralisterne i Familien Olsen bruger fjernsynet som et socialt samlingspunkt, hvor de i fællesskab kritisk diskuterer udvalgte tv-programmers form og indhold. Børnene opdrages som kritiske tv-seere, men om fredagen slækker familien på kravene til indholdet og slapper af til underholdningsprogrammer såsom *X Factor* og *Disney Sjøv*. Fællesskabet er her præget af en klar rituel afgrænsning af, hvilke personer, der får lov at deltage, samt hvilken madret familien indtager.

For pragmatiker-moralisterne i Familien Sørensen spiller fjernsynet ikke en central rolle. Familien nedprioriterer tv-sening i forhold til andre aktiviteter, såsom samvær med familien eller huslige pligter. Når familien ser fjernsyn, vil de have et udbytte heraf. Der findes undtagelser, hvor familien bl.a. ser *X Factor*. Her lægger familien stadig vægt på udbyttet. Familiemedlemmerne ser primært fjernsyn alene, hvorfor det ikke har en samlende effekt i denne familie.

Familien Madsen bruger som hedonister primært tv'et til afslapning. Familiemedlemmerne foretrækker forskellige tv-programmer og ser sjældent fjernsyn sammen. Hvert familiemedlem får tid alene foran skærmen, hvor han eller hun ser sine yndlingsprogrammer. Selvom familien udviser fællessening af *X Factor* er det ikke samværet, som er prioriteret højest, men stadig det enkelte familiemedlems præferencer, som tilfældigvis var sammenfaldende omkring dette program.

Litteraturliste

- Allen, R.C. og Hill, A. (2004). *Qualitative Audience Research* af Ellen Seiter i 'The Television Studies Reader' redigeret. Routledge (ISBN: 0-415-28323-X).
- Berger, A.A. (1997). *Narratives – in Popular culture, Media and Everyday Life*. SAGE Publications, (ISBN: 0-7619-0344-5).
- Berger, P.L. og Luckmann, T. (2003). *Den sociale konstruktion af virkeligheden - en videnssociologisk afhandling*. Akademisk Forlag. (ISBN: 87-500-3830-3).
- Billekop, A. M. A. (1997). *Meninger og Magt – empiri og teori i dansk receptionsforskning*, Københavns Universitet.
- Bondebjerg, I. et. al., (1993). *Medieetnografi og receptionsanalyse (tema)* i *MedieKultur*. Werks' Offset, (ISSN: 0900-9671).
- Bondebjerg, I., Bruun, H., Drotner, K., Jauert, P., Poulsen, J., Schrøder, K. og Tortzen, A. (1993). *Medieetnografi og receptionsanalyse*. Werk's Offset, (ISSN: 0900-9671)
- Booker, C. (2004). *The Seven Basic Plots*. Continuum, (ISBN: 0-8264-8037-3).
- Bruner, J. (1999). *Mening I Handling*. Klim, (ISBN: 87-7724-843-0).
- Bruner, J., Feldman, C.F., Hermansen, M. og Molin, J. (2006). *Narrative Learning and Culture*. New Social Science Monographs, (ISBN: 7683-012-8).
- Buciek, K. (1996). *Fra Problem til Metode*. Roskilde Universitetsforlag, (ISBN: 87-7867-014-4).
- Burr, V. (1995). *Social Constructionism*. Routledge, (ISBN: 0-415-31761-4).
- Christensen, O. og Birgitte Tufte, B. (2001). *Familier i forandring - hverdag og medier i danske familier*. Akademisk Forlag, (ISBN: 87-500-3652-1).
- Davies, M. B. (2007). *Doing a Successful Research Project*. Palgrave Macmillian, (ISBN-10: 1-4039-9379-3).
- Drotner, K., Jensen, K.B., Poulsen, I. og Schrøder, K. (2002). *Medier og Kultur – en grundbog i medieanalyse og medieteorier*. Borgen/Medier. (ISBN: 87-21-00009-3).
- Drummond, P. and Paterson, R. (1988). *Television and its audience*, British Film Institute, (ISBN: 0-85170-224-4).
- Eco, U. (1997). *Kunsten at skrive speciale – hvordan man udarbejder skriftlige opgaver*. Akademisk Forlag, (ISBN: 87-500-34-77).
- Garbarino, J. et. al., (1997). *Hvad Børn Kan Fortælle Os – Om tolkning og vurdering af kritisk information fra børn*. Hans Reitzels Forlag, (ISBN: 87-412-2897-9).
- Gentikow, B. (1990). *Hvad gør vi ved tv? Om kiggesituationer og se-strategier i danske husholdninger med kabel-tv* i *Den billedskabte virkelighed* af Finn Haarh Kristiansen et. al., marts, Tidsskriftet Kvan, Trøjborg Bogtryk/Offset A/S, (ISSN: 0107-4016).
- Gergen, K.J. (1982). *Toward Transformation in Social Knowledge*. SAGE Publications, (ISBN: 0-8039-8972-5).
- Gergen, K.J. (1997). *Realities and Relationships – soundings in social construction*. First Harvard University Press, (ISBN: 0-674-74931-6).

- Gergen, K.J. (1999). *An Invitation to Social Construction*. SAGE Publications, (ISBN: 0-8039-8377-8).
- Gergen, K.J. (2001). *Social Construction in Context*. SAGE Publications, (ISBN: 0-7619-6445-9).
- Grønholdt, L., Hansen, F. og Nielsen, M. (1996). *Medieplanlægning: Metoder og mediestructur i Danmark*. Samfundslitteratur, (ISBN: 87-593-0553-3).
- Gústafsson, J. og Ramian, K. (2003). *Livshistorien – på vej til det menneskelige, Metodeudvikling*. Systime, (ISBN: 87-616-0750-9).
- Hagen, I. og Wasko, J. (2000). *Consuming Audiences? Production and Reception in Media Research*. Hampton Press, (ISBN: 1-572-73175-3).
- Halkier, B. (2002). *Fokusgrupper*. Samfundslitteratur & Roskilde Universitetsforlag, (ISBN: 87-593-0912-1).
- Hansen, H.L. (1995). *Tekst, Tegn og Tolkning – Introduktion til analyse af litterære tekster*. Akademisk Forlag, (ISBN: 87-500-3337-9).
- Harris, W.V. (1988). *Interpretive Acts – In Search of Meaning*. Clarendon Press, (ISBN: 0-19-812959-9).
- Henriksen, J. (2005). *Opgavemanualen – skriveprocessens problemformulering, konklusion og formidling*. Frydenlund, (ISBN: 87-7887-133-9).
- Hirsch, E.R. (1976). *The Aims of Interpretation*. The University of Chicago Press, (ISBN: 0-226-34240-9).
- Hjarvard, Stig (2001). *Analyse af Seertal – en praktisk introduktion til Gallups TV Meter*, Samfundslitteratur, (ISBN: 87-593-0932-6).
- Holstein, J.A. og Gubrium, J.F. (1995). *The Active Interview*. SAGE Publications, (ISBN: 0-8039-5895-1).
- Holstein, J.A. og Gubrium, J.F. (2000). *The Self We Live By – Narrative Identity in a Postmodern World*. Oxford University Press, (ISBN: 0-19-511929-0).
- Horsdal, M. (1999). *Livets Fortællinger – en bog om livshistorier og identitet*. Borgens Forlag, (ISBN: 87-21-01084-6).
- Hutto, D.D. (2007). *Narrative and Understanding Persons*. Cambridge University Press, (ISBN: 978-0-052-71409-9).
- Ingemann, B. (1979). *Mediernes Fængslende Verden*. Special-Trykkeriet Viborg a-s. (544024639 stregkode)
- Jensen, H., Lund, R. M., Schrøder, P. (2004). *Hvad er meningen?... en narrativ analyse af tre arbejdsløse kandidaters selvforståelse*. Roskilde Universitetscenter.
- Jensen, K.B. (1961). *The Social Uses of Television News*. 37. Årlige Konference for Den Internationale Kommunikaitonsforsamling (International Communication Association), Montreal, Canada, November 1987.
- Jensen, K.B. (1987). *Seernes TV-Avis*. Danmarks Radio.
- Jensen, K. B., Schrøder, K., Stampe, T., Søndergaard, H. og Topsøe-Jensen, J. (1993). *Når danskerne ser TV – En undersøgelse af danske seeres brug og oplevelse af TV som flow*. Samfundslitteratur, (ISBN: 87-593-0402-2).

- Jensen, K.B. (2002). *A Handbook of Media and Communication Research - Qualitative and Quantitative Methodologies*, Routledge, (ISBN: 0-415-22514-0).
- Kvale, Steinar (1997). *Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Hans Reitzels Forlag, (ISBN-10: 87-412-2816-2).
- Larsen, B.S. (1998). *Media Situations – a situational view on media use and everyday life*. 'Sekvens', filmvidenskabelig årbog, Institut for filmvidenskab, K.U.
- Larsen, B.S. (2000). *Medier til hverdag – en undersøgelse af mediebrug og hverdagsliv*. Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.
- Lindlof, T.R. (1987). *Natural Audiences - Qualitative Research of Media Uses and Effects*. Alex Publishing Corporation, (ISBN: 0-892391-341-3).
- Nielsen, K.S. (2004). *Fortællinger I Organisationer – Narrativ Praksis*. Gyldendal (ISBN: 87-02-03174-4).
- Ochs, E. og Capps, L. (2001). *Living Narratives – Creating Lives in Everyday Storytelling*. Harvard University Press, (ISBN: 0-674-00482-5).
- Olsen, H. (2002). *Kvalitative Kvaler. Kvalitative metoder og danske kvalitative interviewundersøgelers kvalitet*. Akademisk, (ISBN: 87-500-3729-3).
- Polkinghorne, Donald E. (1988). *Narrative Knowing and the Human Sciences*. State University of The New York Press, (ISBN: 0-88706-622-4).
- Poulsen, J. (1996). *At læse avis*. Roskilde Universitetscenter, Dagbladsprojektet under Kommunikationsuddannelsen - papirer om faglig formidling, ex. 1. (ISBN: 87-7349-313-9).
- Poulsen, J. (1996). *At læse avis*. Roskilde Universitetscenter, Dagbladsprojektet under Kommunikationsuddannelsen - papirer om faglig formidling, ex. 2. (IDNR: 09015671).
- Poulsen, J. (1996). *Hvad ønsker læserne?* Roskilde Universitetscenter, Dagbladsprojektet under Kommunikationsuddannelsen - papirer om faglig formidling. (ISBN: 87-7349-315-5).
- Reed-Danahay, D.B. (1997). *Auto/Ethnography – Rewriting the Self and the Social*. Berg, (ISBN: 1-85973-975-X)
- Rieper, O. (1993). *Gruppeinterview i praksis – brug af fokusgruppeinterview i evalueringsforskning*. AKF Forlaget, (IDNR: 8775093111).
- Riessman, Catherine Hohler (1993). *Narrative Analysis*, SAGE Publications (ISBN: 10-0803947542).
- Ruddock, A. (2001). *Understanding Audiences - Theory and Method*. SAGE Publications, (ISBN: 0-7619-6345-6).
- Schrøder, K. (1986). *Audience Research: Dominant and Oppositional Paradigms. Convergence of Antagonistic Traditions?* Kultur og Samfund, 1., (ISBN: 877349 0911).
- Schrøder, K., Drotner, K., Kline, S. og Murray, C. (2003). *Researching Audiences*. Arnold, (ISBN: 0 340 76275 6 (HB)).
- Schultz, I. (2005). *Bag om nyhedskriterierne - en etnografisk feltanalyse af nyhedsværdier i journalistisk praksis*. Afdeling for Journalistik, Institut for Kommunikation, Journalistik og Datalogi, Roskilde Universitetscenter.
- Seiter, E. (1999). *Television and New Media Audiences*. Clarendon Press, (ISBN: 0-19-871142-5).
- White, M. (2006). *Narrativ Teori*. Hans Reitzels Forlag, (ISBN-10: 978-87-412-0216-7)

Formidling: De følgende to artikler er skrevet til MedieHuset.dk efter dialog med direktør Ole Nørskov om artiklernes indhold og form.

Børnefamilier bruger tv'et vidt forskelligt

Danskerne ser mere fjernsyn end nogensinde før. Men hvorfor? Tre børnefamilier fortæller i ny undersøgelse fra RUC og MedieHuset, hvilken rolle 'tosekassen' spiller i deres hverdag.

Af Rikke Brams og Mads Louis Orry

To timer og 40 minutter – hver dag, året rundt.

Så lang tid bruger hver dansker på at se fjernsyn ifølge de nyeste tal fra analyseinstituttet Gallup.

Men hvad får os til at sidde klistret til skærmen dag ud og dag ind?

"Vi bruger fjernsynet som et social samlingspunkt, der fungerer som udgangspunkt for vores diskussioner."

Sådan siger Familiefar A, som er 41 år. Han og hans familie har medvirket i en ny undersøgelse af tv'ets rolle i børnefamilier, som medieportalen MedieHuset sammen med Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier ved Roskilde Universitetscenter (RUC) har foretaget.

Undersøgelsen omfatter tre børnefamilier fra Storkøbenhavn, som hver består af mor, far og to-tre børn. Familierne fik besøg af to specialestuderende fra Journalistik, som for en aften blev inviteret indenfor i familiernes sofa. Gennem interviews og

observationsstudier blev familiernes selvforståelse af deres tv-vaner afdækket. Undersøgelsen viser, at familierne forklarer deres brug af 'tosekassen' vidt forskelligt.

Tv'et er et samlingspunkt

Familien A, som består af mor på 36 år, far på 35 år samt tre børn i alderen ni-16 år, ser altid tv sammen. Hjemme hos dem fungerer tv'et som samlingspunkt og programmerne, de ser, danner udgangspunkt for diskussioner om både form og indhold.

"Vi ville i virkeligheden hellere læse avis og diskutere ud fra et realpolitisk synspunkt. Men vi har ikke tid til det i hverdagen," siger Mor A.

Familien stiller høje krav til programmerne og ser helst DR1 og DR2.

Tv er fordømmende

Hos Familien B, som består af far på 34 år, mor på 32 og to børn i alderen et-seks år, ser de ikke ret meget tv. De mener nemlig, at tv er

fordømmende og derfor ikke skal prioriteres særlig højt.

"Vi styrer ikke vores liv ind efter tv-programmet, ellers kan man ikke lave andet", siger Mor B, og fortsætter: *"Jeg synes ikke, at det per definition er afslappende at se tv".*

Når tv'et endelig tændes, skal familien have et udbytte ud af det, f.eks. oplysning eller kvalitetsunderholdning. Denne familie ser også helst DR2 eller DR1.

Tv-sening er afslapning

Den sidste familie, Familien C, som består af mor og far, som begge er 33 år samt tvillingedrenge på 7 år, bruger primært tv'et til afslapning.

"Fra jeg står op, til jeg går i seng, så er der nogen, der snakker til mig. Jeg bruger min hjerne hele dagen, så når jeg sætter mig foran fjerneren, skal jeg bare koble af og slappe af," fortæller Mor C.

Derfor ser familien sjældent tv sammen. Hvert

familiemedlem foretrækker nemlig hver deres type programmer og gider derfor ikke spille tid på de andres foretrukne programmer. Mor foretrækker f.eks. amerikanske tv-serier, mens far gerne ser motorsport. Denne familie ser et bredere udsnit af kanalerne, f.eks. TV2, DR1 og Kanal 4.

Ligheder trods forskelle

De tre familier bruger tv'et på tre meget forskellige måder og ser desuden forskellige programmer. Et program gik dog igen i alle tre familier: DR's seer-succes X Factor. Alle tre familier var trofaste seere hver fredag, mens det kørte i vinteren og foråret 2008.

"Vi er trofaste seere hver fredag aften mellem klokken 19-22. Der sidder vi alle sammen klistret til skærmen. Det er vores afslapning ovenpå en hård uge," fortæller Mor A.

Hos Familien A er fredag en hellig aften, som altid bruges på samme måde. Først spiser familien hjemmelavede burgere og derefter ser de Disney Sjøv og underholdningsprogrammer – på dette tidspunkt X Factor.

Også hos Familien B blev fjernsynet tændt, når der var X Factor trods familiens generelle skeptiske holdning til tv.

"Jeg planlægger mit liv efter X Factor. Det var kvalitetsunderholdning," siger Mor B.

Og hvad kan man så bruge det til?

Da undersøgelsen kun omfatter tre familier, kan den ikke sige noget generelt om danskernes tv-vaner. Trods dette er den dog stadig interessant, da den er et forsøg på at sætte ord på statistikkerne. De to studerende foreslår i specialet, hvordan denne undersøgelse kan bruges som udgangspunkt for fremtidige større undersøgelser om netop danskernes tv-vaner.

Ny forskningsmetode giver seeren en stemme

Mennesket har altid brugt historier til fortælle om sig selv. Det gør os forståelige for omverdenen. Samme teknik bruger vi, når vi skal fortælle om vores tv-vaner.

Af Rikke Brams & Mads Orry.

Danskerne er vokset op med at få fortalt historier. Og de fortæller dem selv for at skabe mening om deres omverden. Og derfor også om deres tv-vaner.

Sådan lyder konklusionen i ny undersøgelse, der lader seerens historie om sine tv-vaner få en stemme.

Tre børnefamilier er blevet observeret og interviewet om deres tv-vaner, som de selv udlægger dem.

Forskningsmetoden er ny idet den belyser menneskets naturlige historie-instinkt, og peger på, at familierne i høj grad var velreflekterede over deres tv-vaner.

Myter dominerer vaner

”Bøger er gode, og tv er skidt”. Myter som denne om tv’ets rolle for det moderne menneske er udbredte, konstaterede medieforsker Barbara Gentikow tilbage i 1993.

I den nye undersøgelse fra RUC er myten om tv’ets dårligdomme kontra bøgers hellighed i flere tilfælde omdrejningspunktet for familiernes historie om deres reflekterede og kritiske tv-sening.

”Jeg kan godt mærke, at jeg er blevet mere kritisk og selektiv over for tv, end mine forældre er, efter jeg er flyttet til København og er blevet uddannet. De kunne ikke finde på at slukke og læse en bog,” siger en af mødrene.

Teorien bag undersøgelsen bygger på de såkaldte ’narrativer’ (engelsk for historier, red.). Den forklarer, at det er typisk for mennesket, at vi integrerer velkendte historieformer såsom tragiske eller humoristiske fortællinger i historien om os selv.

Kritisk sans er et hit

På samme måde gør vi, når vi skal fortælle om vores tv-vaner, hvor den gamle slager med, at bøger bare er bedst, altså går igen.

En anden myte, som Barbara Gentikow fandt frem til, er, at seere er dovne og ukritiske.

Myten gør familierne sig store kvaler for at afkræfte i undersøgelsen, hvor bl.a. en familiefar fortæller, at han i høj grad er kritisk.

”Jeg kan godt lide Deadline, fordi der er en god dækning. De går i dybden. Men jeg gider ikke se TV2. Det er lidt for poppet, overfladisk og Ekstra Blads-agtigt. Quizprogrammer og reality-tv gider jeg heller ikke se. Det er kedeligt, og det giver mig ikke noget,” understreger han.

Resumé

Danskerne ser mere fjernsyn end nogensinde før. Det ved vi. 'Hvordan', seerne ser fjernsyn, ved vi mindre om. Dette spørgsmål har motiveret os til at foretage en kvalitativ undersøgelse af tre børnefamiliers tv-vaner, som de tager sig ud på en almindelig dag i familiens hjem. Ved hjælp af en narrativ analyse giver vi tre bud på, hvordan familierne forstår deres egne tv-vaner samt et bud på en metodeudvikling af den narrative analyse til fremtidigt brug i den igangværende receptionsforskning om tv-vaner.

Vores metode til at skaffe empiri om de tre børnefamilier, som er tilfældigt udvalgt og alle har bopæl i Storkøbenhavn, er deltagende observationsstudier af og interviews med familiemedlemmerne gruppevis. I undersøgelsens metodekapitel overvejer vi bl.a., hvad det betyder, at vi interviewer i grupper, hvad vores rolle er under observationerne, samt i hvor høj grad at den narrative analyse er brugbar som metode i receptionsforskningen.

På baggrund af undersøgelsens beskrivende narrative analyse af den indsamlede empiri fremlægger vi familiernes samlede selvforståelse. Mens en familie fortæller, at deres tv-vaner er baseret på en filosofi om, at fjernsynet skal være et socialt samlingspunkt, fortæller en anden familie, at deres tv-vaner i højere grad har en opdelende funktion, idet deres forskellige præferencer af tv-programmer gør, at de ikke ser tv sammen. Den sidste familie fortæller, at deres tv-vaner er domineret af en tro på, at for meget tv-sening er skadeligt, hvorfor de forsøger at begrænse den, så der bliver plads til andre aktiviteter i hverdagen.

På baggrund af undersøgelsen og den beskrivende narrative analysemetode ser vi, hvordan familierne konstruerer mening om deres egne tv-vaner ud fra de livsvilkår, som de italesætter som værende vigtige i deres dagligdag. Vores metode kan evt. anvendes i større skala i et fremtidigt kvalitativt eller kvantitativt forskningsprojekt om danske familiers tv-vaner.

Summary

The Danes are watching more television than ever before. This much we know. We know less about 'how' the viewers are watching television. This has motivated us to do a qualitative study of the television habits of three Danish families with children, as they play out on a given day in the homes of the families. Through a narrative analysis we present three suggestions as to how the families view their own television habits on a narrative basis and furthermore suggest a development of the narrative method applied to the ongoing reception studies of television habit.

We used observation studies and group interviews to collect empirical data from the three families, who were chosen randomly and all live in the suburbs to Copenhagen. In the methodology chapter we discuss among other things what it means, that we interviewed the families in groups, what part we played under the observations and to which extent our narrative method is applicable to the reception studies of television habits.

On the basis of the describing narrative analysis we present the families collected self-understanding. While one family tells us, that their television joins together the family in social activities such as discussions about current events, another family tells us, that their television habits split up the family, because all the family members have individual preferences to television programmes, they enjoy watching. The last family tells us, that their television habits are dominated by a belief that watching television is 'bad' and therefore they try to limit it to a minimum and instead use their time on other activities.

In light of the study and our describing narrative analysis we see, how the families construct meaning about their television habits on the basis of the conditions of life, which they themselves verbalise as being important in their daily lives. Our method might be used in a bigger scale in a future qualitative or quantitative study of the television habits of Danish families.

Bilag 1 - Familien Olsen

Følgende opgørelser er et udtryk for familiemedlemmernes svar på vores spørgsmål og ikke nødvendigvis deres egentlige adfærd.

Familiemedlemmernes daglige tidsforbrug på tv-sening målt i antal timer

Rolf: 1,5, Viola: 1, Klara: 0,5, Pia: 2,5, Niels: 4

Familien Olsens typiske medieforbrug på hverdage

Navn / tidsrum	06-08	08-12	12-16	16-18	18-20	20-22
Viola	pc, r	pc	tv, pc	pc	tv, pc	tv, pc
Rolf	pc, r	-	m	r	tv	tv
Klara	m, pc	m, w	m	m, w	m	m, pc
Pia	r	pc	m, pc	m, pc, r	m, pc, r	tv
Niels	pc, r	m, pc	m, pc	m, pc	tv, pc, r	tv, pc

Fjernsyn=tv, mobiltelefon=m, computer=pc, walkman=w, radio=r, s=spillekonsol

Familien Olsens tv-præferencer fordelt på kanaler og programmer

Navn	Yndlingskanaler	Yndlingsprogrammer	Hadeprogrammer
Viola	DR1	Vores Planet og Disney Sjov, fordi de er sjove.	TV2 Lorry, Go' Morgen Danmark, fordi det er kedeligt.
Rolf	DR1, DR2, TV2	X-program, Vores Planet og Disney Sjov, fordi de er sjove og spændende	TV2 Lorry og Go' Aften Danmark, fordi det er dårligt.
Klara	DR1, DR2	Intet, fordi jeg stort set ikke ser noget tv, men TV-Avisen for at følge med i verden.	[Intet svar givet]
Pia	DR1, DR2, TV2	Engelske krimi på grund af afslapning og TV-Avisen for opdatering.	Kanal København.
Niels	DR1, DR2, TV2	Den 11. Time, fordi det er meget skævt. TV-Avisen, Deadline, The Daily Show, Kender Du Typen, fordi jeg er "nyhedsnarkoman".	Reality-tv, fordi det er et fordummende spild af tid.

Bilag 2 - Familien Sørensen

Følgende opgørelser er udtryk for familiemedlemmernes svar på vores spørgsmål og ikke nødvendigvis for deres egentlige adfærd

Familiemedlemmernes daglige tidsforbrug på tv-sening målt i antal timer

Torben: 1 på hverdage, 2,5 i weekenden, Jytte: 1 på hverdage, 2,5 i weekender,

Mirja: 1 på hverdage, 2 i weekender, Lucas: 1 på hverdage, 3 i weekender

Familien Sørensens tv-præferencer fordelt på kanaler og programmer

Navn	Yndlingskanaler	Yndlingsprogrammer	Hadeprogrammer
Mirja	DR1	Børnetime og Morgenhår, fordi det ligger på et godt tidspunkt, og det er for børn (mor svarer).	Alt efter klokken otte, fordi jeg er gået i seng der.
Lucas	DR1	Disney Sjøv, Pippi Langstrømpe, Lille Nørd og Morgen Hår, fordi det er sjovt.	TV-Avisen, fordi det er kedeligt.
Jytte	DR1, DR2	Deadline, fordi det er god baggrund og analyse af aktuelle begivenheder. Kongemordet og Sommer, fordi det er spændende.	Reality-tv, fordi det konstruerer intetsigende underholdning.
Torben	DR1, DR2	Deadline, fordi det er god analyse og information. The Daily Show, Spise med Price og Angora, fordi det er underholdende og god information.	TV2-Nyhederne, fordi det er ligegyldigt

Navn	Ord, der ifølge familiemedlemmerne beskriver deres individuelle tv-vaner
Mirja	Pludrende, grinende, kiggende
Lucas	Grinende, afslappende, fedt, fedt
Jytte	Kommenterende, diskuterende, grinende, reflekterende, nydende, interesseret, kritisk, debatterende, kontrolleret, tilfældig, uforudselig, kræsent, forudselig, involveret, afklaret, afvekslende, planlagt, sjov, voksenstyret, kollektiv, moden, højpanedet, uhøjtidelig, nyhedsorienteret, international, altfavnende.
Torben	Liggende, kritisk, snakkende, reflekterende, sovende

Familien Sørensens typiske medieforbrug på hverdage

Navn / tidsrum	06-08	08-12	12-16	16-18	18-20	20-22
Mirja	r	-	-	tv, r	tv, r, w	-
Lucas	r	-	-	tv, pc	tv, pc, w	-
Jytte	m, r	m, pc, r	m, pc, w, r	tv, m, pc, r	tv, m, pc, w, r	m, pc, w
Torben	m, r	m, pc	m, pc	m, pc, r	m, pc, w, r	tv

Navn	Ord, der ifølge familiemedlemmerne beskriver deres individuelle tv-vaner
Viola	Sjovt, snakkende, grinende
Rolf	Altædende, kommenterende, snakkende, koncentreret, ukoncentreret
Klara	Kritisk, kommenterende, ligeglad
Pia	Kritisk, evaluerende, snakkende, grinende
Niels	Liggende, kritisk, snakkende, sovende

Bemærk: Fjernsyn = tv, mobiltelefon = m, computer = pc, walkman = w, radio = r, s = spillekonsol

Familien Sørensens typiske medieforbrug i weekender

Navn / tidsrum	06-08	08-12	12-16	16-18	18-20	20-22
Mirja	tv, r	tv, r, w	-	tv, r	tv, w	-
Lucas	tv	tv	pc	tv	tv, pc, w	tv, pc
Jytte	m, r	m, pc, r	m, r	tv, m, pc, r	tv, m, w	tv, m
Torben	m, r	m, r	m, r	m	m, r	tv, m, pc

Bemærk: Fjernsyn = tv, mobiltelefon = m, computer = pc, walkman = w, radio = r, s = spillekonsol

Bilag 3 - Familien Madsen

Følgende opgørelser er et udtryk for familiemedlemmernes svar på vores spørgsmål og ikke nødvendigvis deres egentlige adfærd.

Familiemedlemmernes daglige tidsforbrug på tv-sening målt i antal timer

Niels: 1-2 på hverdage, 6-8 i weekenden, Marcus: 1-2 på hverdage, 4-6 i weekender, Mikkel: 2 på hverdage, 4-5 i weekender, Dorthe: 0-2 på hverdage, 2-5 i weekender

Familien Madsen tv-præferencer fordelt på kanaler og programmer

Navn/Programtype	Yndlingskanal	Yndlingsprogram	Hadeprogram
Niels	Disney Channel, Cartoon Network, Discovery Channel	Tom & Jerry, fordi det er sjovt.	Brandy & Vimse, fordi det er kedeligt
Marcus	Disney Channel, Cartoon Network, Discovery Channel	Hvem vil være Millionær, fordi det er spændende.	Ved ikke
Mikkel	Eurosport, Discovery Channel, VH1, TV2	Overhaulin', pga. bilerne og håndværket. den lige gyldige	Morgen-tv, pga. madlavning.
Dorthe	DR1, DR2, TV2, Kanal 4	Dokumentar, fordi det er oplysende. Amerikanske serier, Fordi det er lige gyldigt, og hjernen kobles fra.	Sport, fordi det keder mig.

Familien Madsens typiske medieforbrug på hverdage

Navn / tidsrum	06-08	08-12	12-16	16-18	18-20	20-22
Dorthe	r, m	m, pc	m, pc	r, m, pc	r, m, pc	tv, m, pc
Mikkel	tv, pc, r	m, pc	tv, m, pc	tv, pc, m	tv, pc, m	tv, m, pc
Marcus	tv	-	-	tv, pc, s	tv, pc, s	-
Niels	tv	-	-	tv, pc, s	tv, pc, s	-

Bemærk: Fjernsyn = tv, mobiltelefon = m, computer = pc, walkman = w, radio = r, s = spillekonsol

Familien Madsens typiske medieforbrug i weekender

Navn / tidsrum	06-08	08-12	12-16	16-18	18-20	20-22
Dorthe	m, r	m, pc, r	m, pc, r	m, pc, r	tv, m, pc	tv, m, pc
Mikkel	tv, m, pc	tv, m, pc, r	tv, m, pc	tv, pc, m	tv, pc, m	tv, m, pc
Marcus	tv, pc, s	tv, pc, s	tv, pc, s	tv, pc, s	tv, pc, s	tv, pc, s
Niels	tv, pc, s	tv, pc, s	tv, pc, s	tv, pc, s	tv, pc, s	tv, pc, s

Bemærk: Fjernsyn = tv, mobiltelefon = m, computer = pc, walkman = w, radio = r, s = spillekonsol

Navn	Ord, der ifølge familien beskriver deres individuelle tv-vaner
Mikkel	Engageret, grinende, nydende, interesseret, kritisk, observerende, voksenstyret, sporty, musisk, nyhedsorienteret, international
Dorthe	Afslappet, uengageret, interesseret, tilfældig, uforudsigelig, monoton, voksenstyret, uhøjtidelig

Bilag 4 - Mediedagbog

Hvem er du?

Navn: _____

Alder: _____

Beskæftigelse: _____

Dine tv-vaner?

Hvor mange timers fjernsyn ser du i gennemsnit?

Hverdag: _____

weekend: _____

Hvilke(n) kanaler foretrækker du? _____

Hvad er dit yndlingsprogram? _____

Hvorfor? _____

Hvilke programmer ser du ofte? _____

Hvorfor? _____

Hvilke programmer kunne du aldrig finde på at se?

Hvorfor? _____

Hvilke programmer/serier følger du med i? _____

Hvilke kanaler har du adgang til? _____

Hvordan ser en typisk hverdag ud for dig?

Sæt ring om det/de apparater, du bruger i de forskellige tidsrum.

Kl. 06.00-08.00:

Evt. bemærkninger: _____

Kl.08.00-12.00:

Evt. bemærkninger: _____

Klokken 12.00-16.00:

Evt. bemærkninger: _____

Klokken 16.00-18.00:

Evt. bemærkninger: _____

Klokken 18.00-20.00:

Evt. bemærkninger: _____

Klokken 20.00-22.00:

Evt. bemærkninger: _____

Hvordan ser en typisk weekenddag ud for dig?

Sæt ring om det/de apparater, du bruger i de forskellige tidsrum.

Kl. 06.00-08.00:

Evt. bemærkninger: _____

Kl.08.00-12.00:

Evt. bemærkninger: _____

Klokken 12.00-16.00:

Evt. bemærkninger: _____

Klokken 16.00-18.00:

Evt. bemærkninger: _____

Klokken 18.00-20.00:

Evt. bemærkninger: _____

Klokken 20.00-22.00:

Evt. bemærkninger: _____

Bilag 5 - Seerprofilen

Hvilke ord passer, ifølge dig, bedst på dine tv-vaner? (sæt x'er)

☐ Engageret	☐ Kontrolleret	☐ Ukritisk
☐ Afslappet	☐ Tilfældig	☐ Børnestyret
☐ Kommenterende	☐ Uforudselig	☐ Voksenstyret
☐ Tavs	☐ Kræsent	☐ Egoistisk
☐ Diskuterende	☐ Eftertænksom	☐ Kollektiv
☐ Grinende	☐ Dybsindig	☐ Nedsættende
☐ Højtråbende	☐ Forudselig	☐ Forherligende
☐ Reflekterende	☐ Spekulativ	☐ Moden
☐ Intellektuel	☐ Involveret	☐ Umoden
☐ Nydende	☐ Altædende	☐ Sporty
☐ Uengageret	☐ Sporadisk	☐ Højpandet
☐ Ligeglad	☐ Fragmenteret	☐ Uhøjtidelig
☐ Interesseret	☐ Holdningsløs	☐ Musisk
☐ Kritisk	☐ Afklaret	☐ Praktisk
☐ Observerende	☐ Monoton	☐ Nyhedsorienteret
☐ Passiv	☐ Afvekslende	☐ Fræk
☐ Debatterende	☐ Udefinerbar	☐ Dyb
☐ Forhandlende	☐ Planlagt	☐ International
☐ Demokratisk	☐ Sjov	☐ National
☐ Styret	☐ Pæn	☐ Altfavnende

Andre ord, der passer på dine tv-vaner (skriv):

Bilag 6 - 02.07.08 Jyllands-Posten: Vi ser mere tv

Medieforbrug 2 timer 41 minutter. Så længe er danskernes tv tændt hver dag. Tallet er en stigning på 8 pct. til det højeste seer- niveau siden 2004. TV 2 er fortsat landets største tv-station målt på antallet af seere.

Af MARIA DALHOFF

Hvad laver danskerne i fritiden?

Et god bud er, at vi sidder foran tv'et. Og endda i endnu længere tid end tidligere.

De seneste tal fra analysevirksomheden Gallup viser nemlig, at danskerne i det første halvår af 2008 har øget tv-forbruget til det højeste niveau siden 2004.

Gallup, som måler seertal for de største tv-selskaber, har netop opgjort danskernes tv-kiggeri i årets første seks måneder.

Konklusionen er, at danskernes daglige tv-forbrug er vokset fra 2 timer 29 minutter i første halvår 2007 til 2 timer og 41 minutter i samme periode af 2008.

□□Ændret målemetode

Det er en stigning på 8 pct. til det højeste seerniveau siden 2004.

Ifølge Gallup skyldes noget af stigningen, at Gallup har ændret den metode, hvorpå der måles seertal. Den nye metode måler bl.a. tv -sening på tv-kanaler, som ikke hidtil har været registreret - og det øger i sidste ende tv-tallet.

Men uanset målemetoden fastslår de seneste tal, at seernes samlede tid med tv'et tændt er øget, konstaterer udviklingschef Frank Klausen, Gallup.

For Gallup måler også tv-forbruget på navngivne kanaler. Målt på de 20 største kanaler er tv-forbruget vokset med 4 pct. fra de første seks måneder af 2007 til samme periode i 2008. Fra 2006 til 2007 faldt det samlede tv-kiggeri med 2,7 pct.

Derfor glæder man sig over de seneste tal i bl.a. TV 2-koncernen, som i ellers har været hårdt ramt af seerflugt fra især hovedkanalen TV 2. Hovedkanalen, der står for langt størstedelen af TV 2s indtægter, har også i de seneste seks måneder haft nedgang i seertid, mens TV 2-kanalerne samlet set står for uændrede 1 time og 2 minutters daglig tv -sening , oplyser TV 2.

»Dommedagsprofetier har præget debatten, og mange har spået den fremtidige tv -sening til at blive væsentligt lavere end den nuværende. Erfaringer fra andre lande, og vore egne analyser, tyder dog ikke på, at det bliver tilfældet. Selv om vi får flere og flere medier, er det fortsat f.eks. radio, tv, internettet og aviser, der står for hovedparten af den tid, vi bruger på medier, og de nye medier er dermed med til at øge danskernes samlede medieforbrug,« siger TV 2s analyse- og mediedirektør, Majbritt Krogh.

□□Nedtur i maj

De nye tal viser også, at tv-seningen i 2008 har været stigende i forhold til sidste år i alle årets måneder bortset fra maj. Nedturen i maj tilskrives det gode vejr, som fik danskerne ud af stuerne og dermed væk fra tv-seningen. Til gengæld har både EM i herrehåndbold i januar og EM i fodbold i juni fået flere seere til i netop de to måneder.

»Når man ser tilbage er der ingen tvivl om, at tv-forbruget går op og ned i forhold til, hvad der er af udbud på programsiden. Store drama-serier eller underholdningsprogrammer trækker ofte mange seere til. Men de seneste tal tyder på, at internettet især bruges om dagen bl.a. når folk er på arbejde. Når der skal slappes af foretrækker langt de fleste fortsat fjernsynet,« siger Henrik Birck, medieforsker i DR.

□□Stigende kvalitet

Hos SBS TV, som bl.a. driver Kanal 5 og Kanal 4, er man enig i, at selve udbuddet i tv-

programmerne er med til at holde tv-seerne fast. Bl.a. trak underholdningsprogrammet X Factor på DR 1 i foråret rigtig mange seere:

»Men samtidig er der kommet flere tv-kanaler, som sender større og bedre produktioner. Kvaliteten er steget meget både når det gælder film og de programmer, som tv-kanalerne selv producerer,« siger Jesper Jürgensen, informationschef i SBS TV.

TV 2 sidder i dag på 67-68 pct. af det kommercielle tv-marked I Danmark. De seneste tv-tal fra Gallup viser også, at TV 2-hovedkanalen har en samlet markedsandel på 30,8 pct. Den næststørste kanal er DR 1 med 25,7 pct. På tredjepladsen kommer TV 3, som ejes af MTG, med 4,7 pct. *

□□Fakta: Mest sete tv-kanaler

De danske tv-kanalers andel af seerne i første halvår 2008.

* DR 1 : 25,7 pct.

* DR 2 : 4,1 pct.

* DR Update: 0,1 pct.

* TV 2: 30,8 pct.

* TV 2: Zulu 2,3 pct.

* TV 2: Charlie 2,4 pct.

* TV 2: FILM 1,2 pct.

* TV 2: NEWS 1,6 pct.

* TV 2: Sport 1,1 pct.

* TV3: 4,7 pct.

* TV3+: 3,6 pct.

* Kanal 5: 2,8 pct.

* Kanal 4: 1,5 pct.

* SBS NET: 0,9 pct.

* Voice TV: 0,3 pct.

* Discovery Channel:

1,3 pct.

* Animal Planet: 0,6 pct.

TNS Gallup

□□Fakta

* *Gallup TV-Meter-udstyr registrerer al tv -sening i 1.000 udvalgte husstande eller 2.200 personer. Disse personers sening bliver registreret døgnet rundt.*

* *Seeradfærden - hvem ser hvilke kanaler og hvornår - bliver transmitteret til TNS Gallup, der kontrollerer og bearbejder tallene hver nat, så kunder og brugere kan få friske seertal hver dag.*

* *Resultaterne fra Gallup TV-Meter-system bruges bl.a. til at fastlægge programfladen og reklamebranchen bruger analyserne til at planlægge deres annoncørers reklamekampagner.*

□□Fakta: HOVEDPUNKTER

* *I første halvår af 2008 er tv-forbruget øget til det højeste niveau siden 2004.*

* *TV 2 sidder på 67-68 pct. af det kommercielle tv-marked I Danmark.*

* *Den næststørste kanal er DR 1*